

JOKIRAPU ON...

TARINAKISAN SATO

JOKIRAPU ON...

TARINAKISAN SATOA

Japo Jussila, Jukka Kananen ja Terhi Leppänen (toimittajat)

Kuopio, 2016

Nimisivun kuva: puisia, elämää kokeneita rapumertoja Kainuusta (Japo Jussila)
Painettu Kuopiossa 2016
Painopaikka Grano Oy
ISBN 978-952-61-1739-3
ISBN 978-952-61-2000-3 (netti)

Esipuhe

Auts! Suomalaisella jokiravulla on hätä. Menneisyys on jo, tulevaisuudesta ei niin varmaa tietoa. Paikka suomalaisessa luonnossa ei ole taattu, mutta jokirapuun liittyviä tarinoita on vielä muistissa.

Järjestimme tarinakisan, jossa kerättiin jokirapuun tavalla tai toisella liittyviä ajatuksia. Aihepiiriä ei rajattu tarkemmin, mutta toiveena oli tarinoiden napakkuus. Muoto sai olla tarinoitsijan mukainen, vapaa.

Saimme 32 tarinoitsijalta reilut 50 tarinaa, jotka on koottu tähän teokseen. Jokiravun kunniaksi ja toivon mukaan auttamaan jokirapua selviämään tulevasta. Tarinointi ja jokiravun tulevaisuus ovat kohtuullisen pitkälle vielä toistaiseksi meidän ihmisten käsissä. Ja tajunnassa. Toivon mukaan myös käytännön teoissa.

Valitsimme ja palkitsimme parhaat, ihan vaan kisan vuoksi. Palkitsimme Jaana Kummulaisen tarinan *Nyt on piru merrassa*, Seppo Rapon runon *Jokiravustusta Siikajoella* ja Jukka Kekäläisen libreton *Rapuooppera*.

Tarinat ovat monipolvisia, monimuotoisia ja monitoikkoisia. Jokirapua voi tukea monin tavoin, hyvä niin. Olemme työstäneet tekstejä erittäin harkiten, jos ollenkaan, ja korjanneet vain selvät kirjoitusvirheet. Tarinointi on siten suoraan ja aidosti kunkin tarinoitsijan oman tyylin mukainen.

Tarinoita arvioi arvovaltainen raati. Kirjan työsti valikoitu ryhmä. Kiitokset molemmille.

Hyvää asiaa ovat rahoittaneet LIFE+ RapuKamu (LIFE12 INF/FI/233), OLVI-säätiö, Raija ja Ossi Tuuliaisien säätiö, ympäristöministeriö ja Itä-Suomen yliopisto.

Kuopiossa, 22.1.2016

Japo Jussila

Terhi Leppänen

Jukka Kananen

Sisältö

RUNOT	6
Lauri Ignatius: Rapurapu rallaa, jokirapu tallaa... ..	7
Matti Korhonen: Runo I	8
Runo II.....	8
Runo III	9
Päivi Miettinen: Jokirapu kertoo	11
Mirja Pasanen :Rapujuhlat	13
Rapunainen	13
Ravustus!.....	14
Paavo Putila: Ravustaja	15
Seppo Rapo: Jokiravustus Siikajoella*	17
Jukka Toivonen: Ravut Monican!	18
Jokirapu Sallan pöydän alla!	18
Nam jokirapu!	19
TARINAT	20
Yrjö Aamuvuori: Rapuja ja ravustamista mökkijärvellä	21
Ebba Ahonen: Rävään eksynyt.....	23
Arja Astikainen: Empun rapukestit.....	25
Kirsti Eskelinen: Jokirapu on rasakka tuttavuus ja haluttu hurmaaja tillinkukkapedillä	26
Paula Feodoroff: Ravustusta 1950-luvun kesinä Kainuussa	29
Jaakko Haukipuro: Rapujuttu	31
Sinikka Häppölä: Ravut on mummulan makuja	33
Heimo Härmä: Outo ravunostaja.....	35
Outi Ikonen: Jokirapu on...yritteliäs veijari!.....	37
Jyrki Joensuu: Rikos ja rangaistus.....	38
Pirkko Kallioniemi: Ravustusta Pulkonkoskella	40
Leena Korhonen: Raputarina.....	41
Jaana Kumpulainen: Nyt on piru merrassa**	42
Risto Nihtilä: Raputrilogia.....	44
Markku Niiranen: Isältä pojalle!	48
Opettelua ja syventymistä	49
Aivan outoa	50
Sattumalta ja melkein satumaista	51
Joskus harmittaa ja nolottaakin	52
Hyviä hetkiä.....	53
Eräs juhailta.....	54
Saksia laatikoittain#	55
Tasaantumista#	56
Kivimiehet#	57
Lauri Nurmi: Jokirapu on yön huumaa.....	58
Irja Nykänen: Jokiraputarinani	61

Erkki Nyysönen: Minä ja jokirapu, osa 1	62
Minä ja jokirapu, osa 2	63
Minä ja jokirapu, osa 3	64
Ritva Pentikäinen: Jokiraputarina	66
Pirjo Rinne: Jänisjoen rapuaikaan	67
Harri Salminen: Rapureissu rajavyöhykkeelle.....	69
Tapio Sievälä: Ennen vanhaan.....	71
Rapuhan se.....	71
Heikki Sorsa: Pyhä eläin.....	72
Irene Turjamaa: Jokirapu	73
RAPUOOPPERALIBRETTO	74
Jukka Kekäläinen: Rapuooppera (Polyfoninen maailma) eli What The Fuck Is Going On Here?***	75

- * Parhaan runon palkinto
- ** Parhaan tarinan palkinto
- *** Parhaan rapulibreton palkinto
- # Kisan jälkeen toimitettuja töitä

RUNOT

Lauri Ignatius, Lehmo

Rapurapu rallaa, jokirapu tallaa...

Kelvänjärvi pitkä ja kaita, rannat sen oli kovin kiviset
oli peltoa ja metsämaita, soi rannoilla haitarit viisiriviset

Elettiin kuusikymmen lukua, kalat kävi katiskaan ja muuhun
naapurit kuin samaa sukua, särvin kelpas joka suuhun

Mutta, mitä tekee saksinieikka, meidän katiskassa aina
särjen kylkeen kovertanut miekka, siksi ravusta nyt vaiva

Ei silloin tiennyt isä, että niitä joku ostais
kukkaroon ois hyvä lisä, jos välittäjän koppaan niitä nostais

Kunnes teltan näimme nousevan vastarantaan, ja kaksi enolaista miestä
syksyn siinä soutelivat takahankaan, teki mieli isän, nuo miehet piestä

Seuraava kesä ja ravustusaikaa, taas samat ukot kanssa merran
mikä kumma, tämä kuin taikaa, nehän maksaa herkusta herran

Siispä tekemään omia mertoja, päreistä utjuisen pöllin
kaupan tuote ei vedä vertoja, lastut näin täyttää meidän töllin

Kohta on jatassa useita ansoja ja syötteinä pyydetyt särjet
näin me ruokitaan rikkaita kansoja, terävät on saksien kärjet

Pyydettiin kesässä tuhansia rapuja, ne sumpussa nokkosta söivät
saaduista markoista paljolti apua, kaikki ne Kaleville möivät

Näin meni muutama vuosi, ja kaikki näytti hyvältä
mutta rutto ei rapua suosi, se kouraisi meitä syvältä

Vieraat miehet sai aikaan turman, kun likaiset pyrrit järvelle tuotiin
se hetkessä aiheutti ravuille surman, näin tuosta järvestä sakseton luotiin

Viisikymmentä vuotta siitä on mennyt, eikä ravut ole takaisin saapuneet
ymmärrä kaikkea en nyt, merrat ja tekijäkin ovat maatuneet.

Matti Korhonen, Rautavaara

Runo I

Jokirapu hyökkää,
mut' ei vihoissaan,
pikemmin peloissaan,
tai saaliinhimoissaan.
Etevästi kyttää saalistaan.
Harvoin erehtyy se maalistaan.

Ritinää ja litinää
rapu päästään viiksistään
saksillansa saaliin pyytää
etujaloin suuhun syytää
kun rapu saksen pystyyn nostaa
häirikölle koettaa kostaa

Vaan, kun jotain säikähtää
karkuun ryntää vikkellään.
Nopea on pyrstön liike
pakosalle tuli kiire
pyrstöllään se peruuttaa
kun se pakoon retuuttaa.

Raakaa ravustus on.
Voi jokirapu onneton.
Merrasta sumppuun heitetään,
sitten kiehuvassa keitetään.
Punaiseksi muuttuu.
ei ihme, että suuttuu.
Paljon niitä syötiin
kovat oli kuoret nylkeä.
muruina pois suusta sylkeä.
Ei niistä täyteen tullut maha
kulanssit vain jätti rahaa.

Runo II

Lepän oksia taitettiin.
Laavukatos laitettiin
lehviä patjaksi
ohut matrassi
tässä lepään
en häiritse ketään
peti sattuikin muurahaispesään
nuo kirvelevät keltiäiset

paidan alle tuppasivat
 ei kun uimaan
 aamutuimaan
 järveen tuli juoksu
 sinne veteen viruteltiin
 muurahaisen tuoksu
 ahtaalle nuo keltamurahaiset
 pani pojan koltiaiset
 kovinhan ne meistä tykkäsivät.
 Kirvelevän myrkyt lykkäsivät.
 Mutta kappas
 rapu varpaasta nappas.
 Kiire rapumerroille
 tuli näille kersoille

Sodan jälkeen vuosi nelkytviis'
 oltiin kymmenvuotiaita siis.
 Minä ja serkkuni Kalle
 majoituttiin veneen alle
 sitkeästi väännettiin,
 mutta vene käännettiin.
 Oli ahdas paikka yötä olla
 sateella tai kuutamolla,
 tarpeeksi kun väsy.
 Nukkui niin kuin räsy
 eipä mennyt unet pommiin,
 vilu herätteli hommiin
 monta yötä tehtiin työtä
 paljon tuli rapuja.
 Eipä tullut krapula.

Runo III

Polku johti
 Korpijärveä kohti
 monet kerrat
 rapumerrat
 minä ja serkku Kalle
 soudettiin ulapalle
 airot kitisi
 vesi veneen keulassa litisi
 rapuja näin pyydettiin
 merrat järveen syydettiin
 siinä meillä työtä
 kun oltiin rannalla yötä

Nythän piti joutua
 järven yli soutua

hämärissä piti hääätä
sen arka rapu tahtoi määrätä
merralta merralle, kerralta kerralle, rehkiä.
Piti ennen aurinkoa ehtiä.
Kun merrasta loppu
tuli ravulle hoppu

Rapuja on kaikkialla
rantamalla, hakojen alla.
Siinäpä touhua ravustajalla
sekin on totta,
onkeenkin ottaa.
Kun narussa on kalan palaa,
sitä rapu haluaa.
Iskee siihen hanakasti,
haavissa on rapulasti.
Kokeiltiinhan
sekin kerran siellä,
polulle pantiin rapu
korpitiellä.
Suuntavaistoa testattiin.
Lähilampi sinne suunta.
Otti rapu ilman muuta.
Ihme, sillon kompassi.
Kukahen sen sille hommasi.
Ja keksi.
Sitä ihmeteltiin viimeseksi.

Päivi Miettinen, Juva

Jokirapu kertoo

Tunnetko jokirapua mahtavaa?
Se on kaunista katsottavaa.
Piikki poskessa vihjeen antaa,
mitä nimeä rapu mukanaan kantaa.

Ei tänne tarvita täplärapua,
silloin on huudettava lujaa apua.
Siihen ei kannata tutustua,
jos ei ruttoon halua rutistua.

Kymmenen raajaa
pohjassa kaahaa.
En niillä voi kaatua,
kun parannan veden laatua.

Kasveja, hyönteisiä ja toukkia
on helppo pohjasta noukkia.
Samalla siivoan roskan ja muun
sekä ruokin nälkäisen suun.

Yksin kannan kovaa pukua,
ei ympärille tarvita koko sukua.
Ravut mielellään yksin elää,
ei ne ympärilleen ketään kerää.

Silmät tappien päässä,
näen jokaisessa säässä.
Näen eteen ja taakse yhtä aikaa,
se on kuin taikaa.

Aina ei voi samaa kuorta käyttää,
silloin hetken pehmeältä näyttää.
Kuorta vaihdan säännöllisesti,
se on tarkka pesti.

On ilmassa joskus uhkakuvia,
kun hankitaan rapulupia.
Älä heitä joelle merta,
ei se kiinnosta pätjän vertaa.
Etuperin, takaperin,
ihan vaikka nurin perin.
Nips ja naps leikataan,
merta saksilla silputaan.

On rapu ruskeana kaunis,
keitettynä ruma kuin nauris.
Tätä mieltä vahvasti olen,
tyytyväisenä karkuun peruuttelen.

Kun päästään syyssään,
juolahtaa koiraalle päähän...
Mistä löytyisi tyttö soma,
hetkeksi ihan ikioma?

Sitten naaraan pyrstön alla unia,
näkee joukko mätimunia.
Poikasiksi joukko muuttuu,
kun kesäkuusta päiviä puuttuu.

Sydän sykkii kilven alla,
ei sinne pääse talven halla.
Horroksessa talvi kuluu,
siten arki paremmin sujuu.

Joko on jokirapu sinulle tuttu?
Pihtiniekka panssarinuttu.
Huomasitkos saksessa punaista pilkkua?
Nyt taitaa rapu jo sinulle ilkkua!

Mirja Pasanen, Kuhmo

Rapujuhlat

Osta merta
Osta lupa
ja vene laita kuntoon!
Pyydä rapu
Keittää rapu
Ja järjestele juhlat!
muista tilli
Muista vodka
Maistuu paremmalta.
Kutsu vieraat
Laita pöytä
Ravun kunniaksi!
Ravun sakset
Ravun rasva
Opettele syömään!
Ota paukku
Ota toinen
Ravussa on potku!

Rapunainen

Ravustuskausi alkanut ja
rapunainen herää
Rapua hän pyydystelee
ja rapumertoja heittää.

Särelle hän haisee
ja väsynyt joskus on
mutta tämä homma
tuttu juttu on.

Rakastaa hän ravustaa
ja valmis aamulla on
soutamaan ja huopaamaan
kun itse Rapu on.

Ravustus!

Vene keinuu
Vettä sataa
rapumerrat veteen!
Tänään alkaa
Tänään alkaa
Rapumiehen hetket!
Rapu tulee kivikosta
Rapu menee mertaan
Parhaat paikat menevät
Jos ei olla ekat!
Ravun mitta
Täsmätä pitää
Ravun nostokaudella
Rapu myydään
Rapu syödään
Koko ravustuskaudella!

Paavo Putila, Kuusamo

Ravustaja

Aurinko paistoi ja koski kohisi.
Laiturin päässä istui poika ja ongiskeli.
Kymmenvuotias, aikaansako siinä kulutteli?
Pojalla olikin tavoitteet, syöttikaloja kalasteli.

Särkiä, ahvenia, salakoita,
ravuille syöttejä tuoreita.
Elettiin elokuuta ja ravustuskautta aloiteltiin.
Tiedossa oli tienestiä, hankkeessa joku markkakin.

Alla virtasi Pyhäjoki,
Suomen paras rapujoki,
puhdasvetinen ja kirkaskin.
Ei ollut rapuruttoa eikä tauteja muita.

Iltaisin ravustajat jokivarressa liikkui,
kiveltä kivelle hyppi ja kiikkui.
Lippoja koettiin ja rapuja saatiin,
aamulla aikaisin ravut myytiin.

Ravustus oli merkittävä tulon lähde.
Ravustajia riitti pitkin jokivartta.
Oulaisten kirkolla ostajat mittas ja laski,
mittaus oli tarkkaa viimeisen millin päälle.

Äitini eno oli rapuporvari.
Hänelle minäkin rapuni möin.
Kymmenen senttiä oli hänenkin mitta.
Sata rapua illassa oli joskus minullakin.

Me pojat tarkkana
ostajien kanssa oltiin.
Ensimmäisen polkupyöräni
ravustusrahoilla ostin.

Ravustuksesta alkoi
yrittämisen into ja palo,
josta myöhemmin
muuttui yrittämisen valo.

Ostajat kaupunkeihin rapunsa kauppas,
junissa Oulaisista eteenpäin rapunsa rahtas.
Ouluun, Tampereelle, Helsinkiin,
osa ravuista Ruotsiinkin matkas.

Ravut oli ravintolassa herrojen herkku.
Rajuja he söivät ja napandereja naukkas.
Rannassa alamittaisia itselle keitettiin
suolaa ja tilliä veden sekaan heitettiin.

Parhaan runon palkinto

Seppo Rapo, Rauma

Jokiravustus Siikajoella

Isäntä heräs aamulla ja veti saappaat jalakaan.
Ratiosta kuulu, että ravustus alakaa.
Pyyvykset täytyy ensin keittää,
sitten ne voi jokkeen heittää.
Homma on ehottoman tärkeä.
Syötiksi pyyvetään katiskalla särkiä.
Huomenna jo päästään venneellä merroille.
Nostetaan joesta herkkua herroille.
Vähempi niitä kotona syyvvään, melekeinpä ne kaikki myyvään.
Heinät on tehty ja nyt voi ravustaa.
Emäntäki saattaa pyynnissä avustaa.
Jos tulee jokkeen rapurutto niin apua.
Ei kukkaan saa sitten yhtään rapua.

Jukka Toivonen, Tampere

Ravut Monican!

On meillä hauska ilta,
ja rapu Monica.
Kun hän menee merralle,
on näky komia!

Kas näin heiluu merta,
ja merta heiluu näin.
Kas näin heiluu merta,
ja merta heiluu näin.

On meillä hauska ilta,
ja ravut Monican,
kun hän menee merralle,
on näky komia!

Kas näin heiluu merta,
ja merta heiluu näin,
kas näin heiluu merta,
ja merta heiluu näin.

Jokirapu Sallan pöydän alla!

Jokirapu pöydän alla,
koska tulee Salla?
rakas oma mustatukka,
ei nää juhlat onnistukkaan?

Jokirapu pöydän alla,
missä lienee Salla?
Jokirapu pöydän alla,
mitä teki Salla ?

Keitteli jokiravut punaisiksi,
Sekoitteli juomat juotaviksi,

jokirapuja ei ole enää pöydän alla,

sitä teki Salla!
-olee-

Nam jokirapu!

Popsi, popsi jokirapuaa, antaa se suuhun makuaa,
nami, nami, nami, nami jokirapuaa, antaa se ihanaa maku-makuaa,
haukkaa, haukkaa leipää, tummaa tai vaaleaa,
nami, nami, nami, nami tummaa tai vaaleaa,
nami, nami, nami, nami juotavaa, kurkkua ei saa kuivattaa
popsi, popsi jokirapuaa, maista, maista juotavaa
haukkaa, haukkaa leipää, illaksi sitä ei kumminkaan jää?

TARINAT

Yrjö Aamuvuori, Kuopio

Rapuja ja ravustamista mökkijärvellä

”Isi, isi täällä liikkuu jokin ötökkä täällä kivien välissä”, kuuluu huuto mökin rantalaiturin vierestä. On helteinen heinäkuun keskipäivä v 1978. Rantavedessä oli seitsemän vuotias tyttäremme pulikoimassa saman ikäisen tyttökaverinsa kanssa. En kiinnittänyt asiaan sen kummempaa huomiota. Vastasin, että ne ovat varmaankin joitakin kaloja, särkiä tai ahvenia.

Joskus sattuma kantaa satoa. Saman päivän iltana tuli mökillemme perheystävämme Eki perheineen. Eki oli yliopistolla rapujen ja ravustuksen tutkijana. Kun tytöt kertoivat hänelle tohkeissaan näkemistään ”ötököistä”, hän kiinnostui heti asiasta arvailen olisikohan ne ”ötökät” rapuja. Eki lähti rantaan tutkimaan laiturin ja rannan kivien vierustoja. Hän totesi, että kivien alta oli kaivettu hiekkaa ja mutaa, mikä viittaisi rapujen pesäpaikkoihin ja niiden liikkumiseen. Sovittiin, että Eki toisi seuraavana viikonloppuna tutkimusmertoja, joilla tehtäisiin koeravustus.

Sovittuna viikonloppuna Eki tuli mökillemme mukanaan kymmenkunta rapumertaa. Laskimme illansuussa merrat mökkirantaan. Lähempänä puolta yötä työnsimme jännittyneenä veneen vesille ja aloimme kokemaan mertojen mahdollista saalista. Kuinka ollakaan, merroissahan oli puolen kymmentä rapua! Siihen aikaan savuilla oli sallittu alin mitta 10 cm. Kaikki olivat vähintään sen mitan täyttäviä.

Siitä alkoi kiinnostukseni rapuihin ja ravustamiseen. Itse en ollut erityinen kalamies, mitä nyt mato-onkea joskus laiturilta heittelin. Mutta ravustukseen innostuin. Eki neuvoi hankkimaan rapumertoja kertoen, että kalastuskunnat antavat yleensä lupia 16 merralle. Hankin paksusta rautalangasta putken malliin kierrettyjä, lankaverkolla päällystettyjä mertoja 16 kappaletta. Syötiksi Eki neuvoi pyytämään ensisijaisesti särkiä. Puusta veistelin myös rapumitan ja ostin rapusumpun.

Kun laillinen ravustusaika alkoi, aloitimme Ekin kanssa pyynnin mökkijärvellämme. Olin hankkinut kalastuskortin, mutta tuolloin paikallinen kalastuskunta ei liene ollut edes tietoinen rapujen esiintymisestä, joten rapulupia ei tarvinnut hankkia. Myöhemmin (tarkkaa vuotta en muista) kalastuskunta edellytti rapulupien hankkimista ja mertojen desinfiointia kalastuskunnan käytössä olevalla metsästysmajalla.

Ensimmäisenä vuotena saimme Ekin kanssa viitisenkymmentä rapua. Olimme vaimoni kanssa satunnaisesti maistelleet rapuja, mutta siitä vuodesta alkoi perinne mikä on jatkunut näihin vuosiin saakka. Komeita ovat olleet 60 – 80 punaista rapua pullottavat astiat! Rapuja naposteltaessa Eki asiantuntijana kertoi rapuista kaikenlaista ja kun ”otettiin pyrkittöille” oli kovasti hauskaakin. Tosin seuraavana aamuna ei aina kunto ollut parhaimmillaan.

Ensimmäisinä vuosina ravustaminen oli tuloksellista, koska meidän lisäksi mökkijärvellämme rapuja pyydysti vain paikallisen maatalon isäntä. Vaikka rapukanta järvessä ei ollut kovin tiheä, parhaimpana vuonna sain yli 200 kappaletta, josta riitti rapuja annettavaksi joillekin tutuillekin. Rapujen alamitta aikanaan kalastuslaista poistettiin, mutta olen edelleen käyttänyt alamittana tuota 10 cm:ä. Sitä pienemmistä naarasrapuista ei ole paljon hyödynnettävää.

Kun kesämökkit ja jopa omakotitalot mökkijärvellä lisääntyivät, kasvoi myös ravustajien lukumäärä. Välistä oli suorastaan tungosta. Niinpä kävi kuten odottaa saattoi; vuosituhaten vaihteessa ravut loppuivat mökkijärvestämme. Kalastuskunta on tietävästi tutkituttanut kuolleita rapuja, mutta varmuutta ei ole saatu onko kyseessä rapurutto vai jokin muu syy.

Itse pyytämien rapujen loputtua olemme pyrkineet ystäviemme kanssa pitämään yllä rapujuhlia hankkimalla kiinalaisia tai muun maalaisia rapuja, mutta ne eivät vedä lähellekään vertoja suomalaiselle jokiravulle.

Synnyinkotini on ollut kesämökkinämme. Vaikka olen asunut siellä sotavuosista alkaen, tietoisuus ravuista tuli vastaan edellä kerrotulla tavalla ja ajankohtana. Mistä ravut mökki-järveemme ovat levinneet tai siirretty? Siihen ei ole minulla varmaa vastausta. Olen kuullut huhuja, että järven lähistöllä asuvat veljekset olisivat siirtäneet niitä läheisistä järivistä tai helsinkiläinen huvilan omistaja olisi tuonut rapuja mukanaan ja laskenut niitä järveen.

Sattumien summa uudestaan. Viime kesänä viereinen mökkinaapurimme kertoi joskus juhannuksen jälkeen, että hänen katiskassaan oli ollut rapuja. Muutaman päivän kuluttua hän näytti katiskaansa, jossa oli pari rapua, toinen n. 13 cm kokoinen. Tästä innostuin niin, että otin yhteyttä kalastuskunnan puheenjohtajaan ja kysyin rapuluvista. Hän kertoi, että asiaa ei ole kalastuskunnassa käsitelty, koska hänen tietämänsä mukaan kalastuskunnan vesillä ei ole enää rapukantoja. Kun kerroin rapuhavainnoista, hän antoi luvan koeravustukseen. Tästäpä toimeen. Ostin uusia muovisia rapumertoja ja lähdimme ravustuskauten alkaessa toisen mökkinaapurin kanssa ravustamaan. Saimme parin viikon aikana tasan 50 yksilöä. Osa oli tosi suuria. Pitkästä aikaa pääsimme jokirapujen makuun. Kylläpä ne taas maistuivatkin ja kannatti hyvillä mielin ”ottaa pyrstölle”.

Mikä raputilanne on järvessämme jatkossa? Kun olimme pari viikkoa ravustaneet, rapujen tulo loppui tyystin. Rapuruttoko? Syytä selvittääksemme soutilimme rantoja pitkin yön pimeydessä lampulla pohjaa valaisten ja yritimme selvittää näkyisikö kuolleita rapuja. Niitä ei kuitenkaan löytynyt eikä niiden liikettäkään. Toivoa kuitenkin herätti kivien vierestä löytyneet hiekan kaivaukset. Olisiko sittenkin kanta säilynyt? Ensi kesä on jännittävää aikaa!

Ebba Ahonen, Käylä

Rävään eksynyt

Vappu oli ollut näille kairoille luonteenomainen, vettä, räntää ja lunta. Seuraava viikko olikin pakkasviikko, nätimmilleen pakkasta, oli hyvä suksihanki. Porot olivat tulleet makoilemaan Hietalahden jäälle, Kitkajoen suvannolle. Olin oppinut porojen käyttäytymistä lukemaan jo lapsuudessani poromiesisältäni Lapin pikkukylässä. Lumisadetta ja myrääkkää se tiesi.

Tulin aamuvarhaiselta hiihtolenkiltäni, kun ukkoni sanoi: - Äläpä vaihakkaan vetimiäs, käyvään laittamassa Rävään pari verkkoa, saahaan huomenna äitienpäivän puolisolle käris-tyssiät.

- Porot olivat kyllä maanantaina Hietalahden jäällä, sati ei ole pyräkkä pyhänä, epäsin.

Olihan sitä ennenkin pyräkässä koettu verkkoja, joten mitäpä minun ikinästä, lähettiin Rävälle. Jäätä oli vielä vahvasti, no tuskinpa ennen kesäkuun alkua jäät lähtevät. Pari verkkoa jään alle. Eipä ollut minullakaan ensi kerta verkkojatalla ja ukolle homma oli tuttua pikkupojasta asti.

Äitienpäivän kunniaksi oli ukko ehättänyt laittamaan pöönävellin kiehumaan, mie tavallisesti ensimmäisenä kahvit keitin. Ehtisinkö hiihtolenkilleni ennen verkkoreissua. Lapsuuden peruja olivat aikaiset hiihdot. Isäni herätti meidät penskat aamuhangille; se tapa säilyi selkäytimessä asti.

- Älä tuntitolkulla värkkäile, verkoille on jouvuttava, ukko huikkasi perääni.

Hanki oli kova ja suksen luisto hyvä. Ei ainakaan aamuksi porojen ennustama pyräkkä ennättänyt. Aamuaurinko siivilöityi oksiston lomitse, taivaanranta punerti. Mikäpä oli hiihdellessä. Verkoille lähtö painoi, nyt ei ollut aikaa unelmointiin. Ukko jo kartanolla verkko-saavin kanssa oli valmiina. Nappasin sukset ja sauvat seinustalle, ja hetimiten autoon ja Rävälle verkkoja kokemaan. Olin varma, että emme tyhjin käsin palaisi, niin paljon luotin ukkoni kalastustaitoon. Auto tien laitaan, hanki kesti kävellä, pari piirua oli pakkasen puolella kun lähdimme.

Aikomuksena oli ottaa verkot pois. Jäin pitämään verkkonarusta, kun ukko aukaisi toista verkonpäättä.

- No, alahan vetää!

Jotakin sieltä on tulossa, verkko on sykkyrällä.

- Hui, mikä nyt on verkossa, ei tuo ole kala!

Ukko kiirehti luokseni avannolle. Veti tottunein ottein verkon jäälle.

- Rapu, perhana! En ikinä ole kuullut että Rävässä ja vielä vähemmän Kitkajoessa rapuja tavataan.

Mie en ollut elävää rapua ikinä nähnyt. Mistähän tuo ukkoriepu sen tunnisti. Kummallakaan meistä ei ollut kokemusta rapujuhlista, kuulleet olimme näistä kekkereistä.

Kansakoulussa opittu loru palautui mieleen "Rapu vihreä taapäin raahusti veessä, vaikk' es-tettä sill' ei ollut eessä. Puron pohjalla liejussa, näljässä, se viihtyvi veessä ei väljässä. Tulipunaisena se nyt vadissa paistaa, ja herkukseen sitä maistaa." Muistelu poikii toisen: Kotikyläni Sodankylän Askan raputarinan. Muistitiedon mukaan joskus 1900-luvun alussa oli Kitisistä tai sivujoesta, Käyräsjoesta saatu rapu.

Koko kylänväki sitä kummaa oli tullut ihmettelemään. Joku oli varma: - Kyllä se on Pirun penikka!

Oli sentään muuan hoksinut: Viijään se koululle, jospa opettaja tietää. Kylään oli vast'ikään saatu koulu, jota aluksi pidettiin muutamassa kylän talossa. Koulun mukana oli saatu tietysti opettaja.

Miehissä rapu oli viety koululle opettajan tunnistettavaksi. Opettaja tiesi. Rapu oli säilötty tulevillekin oppilaille nähtäväksi lasipurkkiin formaliiniin. Sen ravun luurangon olin miekin nähnyt. Siinä oli minun raputietämykseni.

Olin terveydenhoitaja. Seuraavana päivänä maanantaina minulla oli vastaanottoni kylän koululla. Mitenkähän rapu huomiseen selviäisi. Ei meillä ollut tietoa. Tarvitseekohan veden eläjä vettä, arvelin. Laitoin pesuvadin pohjalle vähän vettä. Toivottavasti huomiseen pärjää. Porojen ennustama pyräkkä olikin sattunut maanantaiaamuun, onneksi aura-auto oli kulkenut.

Olipa tuuria mukana! Kylämme koulun miesopettaja oli syntyisin rapuseudulta, Revonlahdelta. Siikajoessa oli rapuja. Kylän poikien tienesti oli ravustus herrain herkuksi.

Heikki-opettaja oli poikosenä pyytänyt rapuja ja tiesi niistä enemmänkin. Pääsin miekin biologian tunnille. Istuin siivosti pulpetissa tunnollisen oppilaan tavoin.

Harvinaisen hyvä biologian tunti: olihan meillä elävä malli, ei mikään haalistunut kirjan kuva. Heikki-ope näytti poikosenä oppimansa temput: ”kutittamalla” sai ravun nousemaan pystyyn.

Koulun keittäjänä oli Toini, naapurin emäntä, jonka lapsuuskoti oli törmällä Rävän rannalla. Hän tiesi, että Käylässä olleen Siirtosahat Oy:n joku pomoista oli 1950-luvulla istuttanut muutaman ravun Rävään laskevaan puroseen, Koprajokeen. Selvisihän sekin, miksi ei koskaan ennen rapuja Rävässä eikä Kitkajoessa ollut tavattu. Oliko tämä sitten ainokainen, joka meidän äitienpäiväverkkoon takertui. Meidän verkkoreissusta tuli tänä keväänä 28 vuotta. Rapu on vieläkin koulun kokoelmakaapissa formaliiniin säilöttyinä. Saanpa koululla käydessäni kehaista, että olen siihen osallinen.

Arja Astikainen, Lappeenranta

Empun rapukestit

Koululaisen huolettomia kesälomapäiviä vietettiin viisikymmentäluvulla elokuun loppuun saakka. Joku tällainen elokuun viikko tai ainakin useita päiviä vietettiin veljeni kanssa serkkujen luona tätilässä Soskuanjoen rannalla. Tiedettiin, että joessa on rapuja ja tiedettiin, että huomenna tulee Helsingin Herrat ravustamaan. Muuta ei sitten tiedettykään. Tosin oli sanottu, ettei saisi uida molskia jokivettä sameaksi, vain nopeasti sai kastautua.

Tuli sitten huomina ja illansuussa herrat autolla pihaan. Kolme aika kookasta miestä ja kaikenlaista haavia ja tavaraa. Parasta oli kaksi litran pakkausta vaniljajäätelöä meille lapsille. En ollut koskaan nähnyt sellaista määrää jäätelöä! Joskus sai kaupungissa kioskista jäätelöpuikon tai jopa tötteröjäätelön. Jaoinme jäätelöt viiden serkuksen kesken niin että pienimmät lapset saivat vähän ja me kaksi suurinta panimme litran puoliksi. Siitä herkuttelusta oli seurauksena vatsakivut ja huussissa istumista koko illan. Ei ollut jokivarteen menemistä ravustusta seuraamaan. Pienet penskat vain vilistivät illan hämärässä uteliaana ja välillä ryntäsivät kertomaan saaliin suuruuksia.

Yön tullessa ravustajat siirtyivät saaliinsa kanssa varmaan jonnekin lähiseudun kesämökille. Sinkkiämpäriin oli jätetty tusina elävää rapua meille veljeni kanssa kotiin vietäväksi. Aamulla äiti tulikin hakemaan lapsensa pois ja sai ämpärin voipaperilla peitettyä mukaansa. Niin sitten matkustettiin postiautolla kotiin rapuämpärin kanssa.

Kotona olikin yllätysvieras, äidin kaupunkilaissisko, joka ilahtui rapujen näkemisestä. Nyt juhlat pystyyn ja rapuja hoitamaan. Ei oltu ennen nähty eikä varmaan me lapset kuultukaan moisesta. Täti ja äiti hoitivat homman isolla kattilalla. Minua kyllä suretti elävien rapujen joutuminen kattilaan.

Onneksi pöydässä oli muutakin syötävää, sillä ei meille veljeni kanssa ravut maistuneet. Äiti ja isä maistoivat kohteliaisuuttaan yhdet. Onneksi täti tiesi kuinka niitä syödään ja miten kuoret saa rikki. Kuitenkin puolet tusinasta oli syömättä. Mitä tehdään. No, annetaan Empulle! Emppu oli meidän valkoinen kollikissamme.

Pitkälle iltayöhön kuului keittiöstä kummaa kolinaa. Empun kupissa oli kuusi rapua, jotka haisivat ihanasti kalalle, mutta kissaraukka ei saanut kovia kuoria rikki, vaan yritti takoa niitä hellan kulmaa vasten. Vihdoin isä oli kyllästynyt jytinään, ottanut kissan, ravut ja vasaran piharappusille ja napsautellut ravun kuoret rikki. Siitä oli alkanut Emppu-kollille kunnan rapukestit.

Kirsti Eskelinen, Suonenjoki

Jokirapu on rasakka tuttavuus ja haluttu hurmaaja tillinkukkapedillä

Asuin 50-luvulla osan lapsuus- ja nuoruusvuosistani rapuja kuhisevan, Porvoonjoen, alkulähteillä Kärkölässä. Tummavetisen Porvoonjoen alkulähteet sijaitsevat Salpausselän etelärinteillä Kärkölässä, Hollolassa ja Lahdessa. Joki virtasi suurten viljapeltojen keskellä ja matkaa kodistani rapujoelle oli vain noin puoli kilometriä. Ensin oli kävelypolku pienen valoisan metsikön läpi, jonka jälkeen avautui suuri vehnäpelto. Pelto ylitettiin kävellen pitkin kapeaa polkua, joka päättyi joen rantaan. Me lapset sanoimme polkua uimapoluksi, koska se tehtiin joka vuosi joessa olevan suurehkon levennyksen kohdalle, jota kutsuimme ”Pauniksi”. Paunissa riitti uima-alaa usealle lapselle yhtä aikaa ja sukellussyvyyttäkin tarpeeksi. Siellä moni kylän lapsista oppi uimaan, minäkin muiden muassa.

Heinäkuun loppu oli hartaasti odotettua aikaa. Silloin alkoi ravustuskausi, joka oli jännittävin aika lasten kesälomasta. Ravustukseen varauduttiin ajoissa pyydyksiä korjaamalla ja nostokeppejä etsimällä ja vuolemalla. Ravunpyynti iltahämärissä ja taskurahan ansaitseminen oli tuolloin jokaisen lapsen tavoitteena.

Ravustaminen

Porvoonjoen rapukanta oli 50-luvun alkupuolella todella runsas. Rapuja riitti useana vuonna herkutteluun oman ja naapurin perheen kesken, sekä myyntiin Lahden torilla. Alamittaiset ravut laskettiin aina takaisin jokeen kasvamaan. Ravun kokoluokitus oli tärkeä asia, johon meidät lapsetkin ohjeistettiin. Mittatikku vuoltiin puusta, jonka päälle vähänkin vajaamittaiselta näyttävä rapu laitettiin pyrstö suoristettuna. Sallittu pyyntikoko oli varmaankin sama kuin nykyisin, 10 cm. Pienempiä rapuja ei otettu edes syötäväksi. Ehkä jokunen rapu muutama millimetrin pienempänä.

Meitä oli kolme lasta, jotka ravustimme yhdessä 3-4 vuoden ajan. Olimme iältämme 9-12-vuotiaita aloittaessamme ravustamisen ilman vanhempien valvovaa silmää.

Pyydyksenä meillä oli liippi, jolla nykyisin tarkoitetaan syöttikalahaavia. Liippi koostui pyöreästä noin 50 - 60 cm läpimitaltaan olevasta puuvanteesta ja siihen kiinnitetyistä kalalankaverkosta. Puuvanteisiin oli kolmesta kohdasta solmittu narut, jotka oli sidottu keskeltä yhteen pidemmällä narulla. Verkko puolestaan muodosti noin 30 cm syvän pussin. Syötti sidottiin narulla kiinni pussin keskelle. Liippi laskettiin veteen keskellä olevan narun ja pitkän, tukevan haarakepin avulla.

Lapsuudessani tapahtuneen ravunpyyntini aikana syöttinä oli tuore, teurastamon lihajäte. Sitä haettiin Lahdesta eläinten teurastamoilta kotonani kasvatettavien minkkien rehuksi. Parhaat palat leikattiin aina ravunsyöteiksi. Olen jälkeenpäin ihmetellyt rapujen silloista lihansyönti-intoa, koska nykyisin rapujen syöttinä käytetään tuoretta kalaa. Selitystä tähän rapujen selkeään ruokavaliomuutokseen en ole saanut saati keksinyt.

Rapujen keittäminen

Sydänkesän hilpein juhla oli ensimmäisten jättirapujen syönti yhdessä lähinaapureiden kanssa meidän lasten ollessa mukana. Rapujen keittäminen oli jännittävä ja mielenkiintoinen vaihe. Iso punakeltainen emalikattila täytettiin vedellä. Vesi kuumennettiin kiehumispisteeseen ja siihen lisättiin roimasti karkeaa suolaa ja tillin varsia. Pyydystetyt ravut olivat

vedessä isossa saavissa vihreiden lepänoksien katveessa. Sieltä ne nostettiin yksitellen ja pudotettiin kiehuvaan veteen.

Me rohkeimmat lapset saimme ottaa pari rapua saavista ja pudottaa kattilaan. Rapujen kiinni pitäminen käsin on taitolaji, jota oli harjoiteltu jo rapuja pyytäessä. Napakka peukaloetusormiote selkäpanssarista ravun sivuilta varmisti, että rapu ei pystynyt saksimaan sormia. Pudotus kiehuvaan veteen ja rapu muuttui pian hehkuvan punaiseksi. Lasten nassut olivat kattilan reunalla todistamassa tätä huikeaa ilmiötä. Rapukattilaa keitettiin muistini mukaan melko kauan. Lopulta vesi kaadettiin pois ja ravut laitettiin kylmään veteen ”jäähylle”. Vesi vaihdettiin välillä ainakin kerran.

Rapujen syönti

Rapujen jäähtyttyä kylmiksi ne nostettiin pois. Isoon kulhoon oli kerätty runsaasti tillinkukintoja. Ravut asteltiin kauniiseen kehään tillinkukkapedille. Kauan odotettu syönti saattoi alkaa. Ei ollut tositiveeetä tai julkkiksia opastamaan miten ja missä järjestyksessä rapuja syödään. Silti syönti sujui meiltä normilapsilta ja -vanhemmilta kohtuullisen hyvin.

Ravun saksista aloitettiin ja ne irtosivatkin melkein itsestään sormilla taittaen. Saksen kuoren aukaisussa käytettiin hampaita ja lopulta sisältä luiskahti iso, maukkaanpunainen saksiliha. Panssarin ja pyrstön erottaminen piti tehdä varovasti, jotta pyrstöliha saatiin kokonaisena. Pyrstölihassa olevan suolen poistossa tarvittiin joskus apua, mutta aina oli joku vanhemmista lapsista tai aikuisista auttamassa. Rapuvoikin osattiin kaapia pikkulusikalla leivän päälle. Mädin mahdollisesta syönnistä minulla ei ole muistikuvaa. Paahtoleipää ei ollut, mutta hiivaleipäviipale oli maukas alusta ravun lihalle.

Me lapset taiteiltiin saksilihasta ja pyrstöistä leivälle jopa eri kuvioita ja kilpailtiin kenen leipä on kaunein. Tyhjästä ravun panssareista päineen koottiin asetelmia lautasille ja ulos hiekkaan.

Myynti torilla

Yhteisen ravunsyönnin jälkeen pyydetyt kokoluokituksen läpäisseet ravut myytiin Lahden torilla. Pääsin joskus aikuisen kaveriksi ja avuksi torille. Oli hauskaa, kun kaikki ravut saatiin myytyä ja taskurahaakin tuli lapsen tarpeisiin melkein koko talveksi.

Rapurutto

Rapuja riitti syötiin ja myytiin todella runsaasti useana vuonna. Sitten tuli rapurutto, joka hävitti kaikki ravut moneksi vuodeksi. Rapukylällemme se oli surullinen asia. Yhteiset, kivat ravunpyyntiretket loppuivat ja samalla rapujen myynnistä saadut lisätulot. Me lapset ihmettelimme, että mikä rapurutto? Ai tauti, joka tappaa ja hävittää ravut useiksi vuosiksi. Asia selvisi kaikessa vakavuudessaan vasta aikuisena.

Ikimuistoinen rapuretki

Yksi retki ylitse muiden on jäänyt erityisesti mieleeni. Alkuilta oli lämmin ja aurinkoinen. Olimme jälleen samalla tutulla joella ravustamassa, Sirkka, Kalevi ja allekirjoittanut. Ravut olivat syöntituulella ja niitä nostettiin liipeillä koko ajan koreihin ja sankoihin. Olimme toki huomanneet tummien pilvien uhkaavan nousun ja jyrinäkin ilmoitti ukonilman lähestyvän. Emme kuitenkaan malttaneet lähteä kotiin, koska halusimme mahdollisimman suuren saaliin.

Äkkiä taivaalla välähti ja jyrähti saman tien. Meille tuli kiire nostaa kaikki liipit ja koota ne kotiinlähtöä varten. Alkoi pelottaakin toden teolla. Sitten Kalevi keksi, että emme voi ylittää viljapeltoa seisten, koska salama iskee korkeampana olevaan. Pelto pitää ylittää mahdollisimman matalana, mieluummin kontaten. Samainen poika ehdotti kumisaappaiden laittamista käsiin, koska kumi on hyvä eristäjä. ”Eihän salama iske autoonkaan, jossa on kumipyörät”, hän sanoi. Kalevi oli mielestämme tosi välkky ja me tytöt teimme mitä käskettiin. Rapuja ei voitu ottaa mukaan, koska ei ollut vapaita käsiä kantamaan koreja. Niinpä päätimme peittää täysinäiset rapukorit ja - sangot lepänoksilla ja jättää ne joen rannalle. Aamulla hakisimme kaikki ravut koreineen kotiin.

Pelto ylitettiin hitaasti kontaten saappaat käsissä ja salaman iskua peläten. Polun päässä odotti vielä suuremmat saappaat, jotka olivat aikuisen serkkuni jalassa. Hän oli tullut hakemaan meitä kotiin. Olimme polvet mudassa, litimärkiä ja noloja kertoessamme saaliin jättämisestä joen rannalle. Kotiin piti kuitenkin joutua, koska sade yltyi ja ukkonenkin jyrisi koko ajan.

Seuraava aamu valkeni tyynenä ja aurinkoisena lähtiessämme yhdessä hakemaan illan saalista kotiin. Kaamea yllätys odotti meitä joen töyräällä, kaikki korit ja sangot olivat tyhjiä ja ravut poissa. Kotvan etsittyämme löysin yhden ravun kostean ruohomättään alta läheltä veden rajaa. Aikuiset varmasti arvasivat lopputuloksen, mutta eivät raaskineet sitä meille sanoa. Totta kai ravut kiipesivät korien ja sankojen reunojen yli. Se jälkeen ne olivat kääntäneet juoksuvaihteen päälle ja viuhzoneet takaisin jokeen.

Sille rapukaudelle tuli nolo loppu, josta vaiettiin vuosiksi. Myöhemmin aikuisena on ollut hupaisaa kertoa lapsenlapsille mummun hölmöilystä rapujoella. ”Ihan oikeestiko konttasitte saappaat käsissä?”

Lastenlasten kanssa olemme ravustaneet myös Savon vesillä useina viime vuosina. Olemme opettaneet rapujen keittämistä ja syömistä. Lapset odottavat innolla jokakesäistä ravun pyyntiä. Saaliin määrä on vaihdellut vuosittain hyvinkin paljon. Viime kesänä järjestettiin kahden pienimmän lapsenlapsen kanssa neljän ravun rapujuhlat. Nekin neljä pääsivät vihreänkeltaiselle tillinkukkapedille. Vaikka rapuja oli vain neljä, ne olivat isoja ja paahtoleipä peittyi maukkaasta ravunlihasta. Se oli pienin koskaan saatu rapusaalis, mutta huikean kaunis ja herkullinen.

Paula Feodoroff, Ivalo

Ravustusta 1950-luvun kesinä Kainuussa

Kasvoin Kainuussa. Hyrynsalmen reitin vesiä kuljettaa Kiehimänjoeksikin kutsuttu Emäjoki Oulunjärveen. Yläjuoksulla on kaksi koskea peräkkäin, Uurankoski kesympänä ja Iikoski voimakkaampana. Alajuoksulle noin 5 kilometriä ennen Oulunjärveä sijoittui Leppikoski. Tuon kosken törmällä majaili ennen sotia ja niiden jälkeenkin jonkin aikaa metsänhoitaja. Hän oli kokeilumielessä istuttanut rapuja alajuoksulle. Metsänhoitaja oli jo häipynyt Lappiin, kun kosken alapuolella asuva setäni löysi katiskoistaan outoja otuksia, jotka tunnistettiin ravuiksi.

Niinpä vanhin veljeni alkoi kokeilumielessä rakennella katiskaverkosta pyydyksiä, josko meidänkin rannasta löytyisi rapuja. Ravustus alkoi 20. päivä elokuuta keskiyöllä. Sitä ennen oli ongittu syöttikalat ja rakenneltu pyydykset eli pötsit sekä lipot naruineen ja tupureineen. Hereillä täytyi pysytellä, jotta ehtisi vallata parhaat pyyntipaikat. Määrähetkellä irtautui joka rannasta vene. Uiton vuoksi oli joen keskellä puomit. Vene piti saada osumaan veräjän kohtaan, jotta pääsisi vastarannalle pyydyksiään laskemaan. Puomin ylitys oli jännittävää, koska veräjäpuut oli yhdistetty paksulla sinkkiköydellä, joka tahtoi tarttua puisen veneen pohjaan. Soutajathan olivat lapsia, joten vauhtikin oli sen mukainen.

Aamuisin oli aikainen herätys pyytöjä kokemaan. Rantavedessä oli valmiina puusta tehty sumpu saaliin säilytykseen. Päivän aikana ongittiin syöteiksi ahvenia, särkiä, salakoita ja mitä sattui tulemaan. Ravut osottautuivat aika krantuiksi, vain tuore kala kelpasi. Joku aikuisista sanoi ravun olevan perso kissan lihalle. Niinpä piti kaiken touhun lisäksi varjella kissaansa, Killi-Suhinaa, joka seuraili meitä rantaan kalan toivossa.

Vastarannan setämies ravusti ainoana aikuisena ja alkoi ostella meiltä rapuja viidellä pennillä kappale. Kajaanilainen ostaja puolestaan maksoi hänelle kaksinkertaisen hinnan. Naapurin poikien isä seurasi kaupantekoamme, ja hänen ansiostaan pääsimme myymään rapuja suoraan, jolloin tuotto koheni. Yhtenä kesänä sumpusta ryömi oksan reiän kautta vapauteen neljäsataa rapua. Voi sitä surua! Menehän siinä monen yön uurastus! Sen verran muistan kuitenkin rikastuneeni, että koulun alkaessa minulla oli sen aikainen hittituote, jenkkikassi. Lisäksi ostin uudet urheilutossut, jotka siivittivät minut voittoon koulun kisoissa kuudenkymmenen metrin juoksussa. Toiseksi tullut katseli tossujani ja arveli voiton olevan pelkästään kenkien ansiota.

Jatkossa ravustus jäi nuorimman veljeni hommaksi. Hänen myötään pyydykset paranivat ja lisääntyivät. Taisipa markkinointikin tehostua ja hinnat kohota. Velimies kehaisikin syksyn tullen rahojen muuttuneen sinisiksi: 10 000 markan seteli oli sen värinen.

Sittenpä hoksattiin, että Leppikoski pitää valjastaa tuottamaan sähköä. Hyrynsalmen reitin koskethan oli jo valjastettu, samoin Oulujoen. Niin vesi nousi peittäen kotirannan saaret ja niemet. Maisema muuttui suureksi vesialtaaksi. Rantatörmät vyöryivät veteen, koska väliin ei jäänyt suojaavaa rantakaistaletta. Yhtiö toi muutaman kivikuorman rantaan ja kumosi ne sen kummemmin maisemoimatta. Näkymät olivat sen mukaiset. Nyt 50 vuoden jälkeen luonto on jotenkin hoitanut myllerryksen. Nurmikkoiset rannat ovat muisto vain, vesi alkaa puolestavälistä rantatörmää.

Ravut ovat hävinneet. Toisaalta eipä ole enää nuorisoakaan pyytäjiksi. Jos voimalaitos vei ravut, tyhjensi se elävän kylänkin. Nuoriso muutti pois. Vielä sinnitteli muutama karjatilallinen. Nyt hekin ovat eläkeläisiä ja muuttavat asutuskeskuksiin. Kesäisin palataan tutun joen rannalle. Niin tapahtui se paljon puhuttu rakennemuutos niin ihmisen kuin ravunkin kohdalla.

Jossain hyvin syvällä minussa ovat elokuiset yöt joella. Jos rapuja ei olisi ollut, tuskin olisimme siellä seikkailleet. Rapuihin en ole sen jälkeen törmännyt enkä ole niitä koskaan maistanutkaan. Vesien varsilla tunnen syvää rauhaa. Veden sävyjä ei koskaan väsy katselemaan. Siihen opetti minut jokirapu!

Jaakko Haukipuro, Haapavesi

Rapujuttu

Nimeni on Jaakko Haukipuro. Olen syntynyt Haapaveden Vattukylässä, Kivimäen talossa. Jonne olen taas palannut eläkepäiville. Synnyin desanttien suojeluspyhimyksen vuosipäivänä eli Ilijan päivänä. Päivää vietetään yhä Venäjällä. Siitä on minulle paljon iloa ja apua, kun käyn Karjalassa. Äitini Helvi, os. Kormano, on Jaakkiman Reuskalan kylästä, Ahvenjärven rannalla syntynyt ja kasvanut evakko. Isä Erkki Kivimäellä, syntynyt pienviljelijä. Tarkka-ampujana 3 vuotta. Siis hyvä näkö, varma käsi, jonkinverran minullakin. Mutta huono ravustaja.

Kuitenkin kuuluisa rapujoki tässä, Pyhäjoki. Lapsena kuljimme ravustamassa lipolla. Mer-toja ei ollut. Vilipulan Veikko tappoi leghorn-kanan, muut tappoivat kissoja syöteiksi. Minulla ei kissoja ollut enkä naapurin Kehrääjää mitenkään raaskinut tappa ja sehän olisi ollut rikos.

Pyydetty ravut tuotiin puron ojaan, josta meidänkin suku otti nimen Haukipuro. Kaustisilta tulivat Rauma-nimisinä, aiemmin Kuorikoski. Rauma on muinaisruotsia ja tarkoittaa pientä virtaavaa puroa eli nimenmuutos ei sinällään merkinnyt mitään.

Noh, puron ojassa ei ollut enää rapuja. Se oli lapiotyönä 1930 kaivettu uuteen paikkaan. Ei siinä enää hauki kutenut ja pesäpaikat katosi lapiotyön jälkeen. Myllyojassa oli rapuja mustanaan, on yhä jonkin verran – muutamia niitä on.

Kun lapioimisten tilalle tuli hydraulikaivinkoneet, alkoi metsäojitus Pyhäjokeen. Alkoi veden mukana virrata hiekkaa. Puron ojan pohjia me pojat tepastelimme avojaloin. Vaijerika-tepillari vielä veti metsäojituksia, poikittain yksityismetsäpalstojen. Sanoimme: me emme pääse ojista yli hevosella, kun te teette ojat poikki palstojen. Eräs työmies loihe lausumaan: 20 vuoden päästä ei ole yksityismetsiä – kaikki on yhteistä. Näin Suomi marssi kohti sosialismia.

No, hiekka virtasi pitkin metsäojia Haukipuron purossa, kohti Pyhäjokea, ei päässyt mereen. Kun tehtiin pato Haapakoskeen, muka tulvasäännöstelyn takia. Joki täyttyi hiekasta, Haapajärvi täyttyi maasta - muustakin.

Nyt sanotaan: turvetuotanto on tukkinut järven. Silloin kun turvetuotantoa ei edes ollut, me kahlasimme puron ojan suussa toiselle puolen hiekkasärkkää Eskolanniemelle. Se hiekka metsäojituksista tullut tukki kaikki rapujen piilopaikat.

Voi kristus miten siitä pidettiin tarkkaa lukua, alamittaisia ei saa myydä. Ne on vapautettava. Rehellisiä olivat lapset silloin.

Ei mennyt vuosi, pari, kaikki ravut loppui, miljoonia rapuja tuottavasta Pyhäjoesta kuoli, loppui kaikki ravut. Selitys: rapurutto. Voi maailmassa mikä selitys.

Vielä vuonna 2011 me viljelimme Kärämäen rajoilla peltoa. Poika Kalle sai ostaa pellot, mutta metsä piti myydä metsähoitoyhdistykselle sopivalle henkilölle. Tehtiin harvennus, tuuli, ei myrsky, kaatoi lähes kaikki. Alkoi uudistus. Kuivia hiekkakankaita metsäojitettiin. Tuli sadekesä 2012. Koko iso valtaviemäri metsän ja pellon välissä, n. 3 m, oli täynnä hiekkaa edellisestä kesästä 2012. Tuli kevät, vesi vei kaikki hiekat Pyhäjokeen. Vieläkö joku ihmettelee, miksi ravut ei elä joissamme, jokiravut? Haapakosken pato tekee sakka-altaan. Siis rapurutto on pelkkää puhetta. No niin katos ravut Pyhäjoesta.

Kohta katoa kaikki muukin, kun Venäjä saa jalan oven väliin. No, tulipa se aasinsilta. Venäjä sai Karjalankin, ei taistelemalla vaan karkäs kieli ja kynä. Mutta äitini kotiseutu meni.

Soutelimme Ahvenjärvellä ikiystäviemme kanssa veneellä juhannuskesällä, ravunpyynnissä. Nämä valkovenäläiset mamut kysyi minulta: mitä tehdään rapuemolla, on mahanalus täynnä poikasia? Minä sanoin: sinne takaisin vaan. Me saimme juhannuskesällä

äitini kotijärvestä yhtenä yönä 2 ämpärillistä rapuja. Kaverit ei uskoneet miten paljon rahaa niistä olisi Suomessa saanut.

Minun ononi Kalle Kormano kertoi: Ahvenjärvestä katosi kaikki ravut. He alkoi istuttaa rapuja Ahvenjärveen. Muista, kun istutat ravun, se pitää pudottaa selkä edellä, jotta nykykiel-
tä käyttäen jää eloon.

Sinikka Häppölä, Tuulos

Ravut on mummulan makuja

Lapsuuteni kesien kohokohta oli iloisella 1950-luvulla automatka Taivalkosken Jalavaan, joka oli äitini syntymäkoti. Jalavan kauppiastalossa vietettiin vilkasta elämää, ja pihapiirissä asui saman ikäisiä serkkuja ja tien toisella puolella lisää.

Serkkujen kanssa pääsin kylän läpi kiemurtelevan Ii-joen pehmeille heinikkorannoille ravustamaan. Retkelle lähdettiin illansuussa, mikä sekin oli jännittävää, sillä Jalavassa mentiin nukkumaan aikaisin. ”Nitton femton”, sanoi Jalavan pappa.

Rapumerrat olivat matalia, omin käsin kalastajalangasta punottuja. Niiden nimi oli liippi. Kehikkoon oli solmittu langat, jotka edelleen kiinnitettiin keppiin, jonka avulla merta laskettiin matalaan jokirantaan. Syötti kiinnitettiin merran pohjaan myös kalastajalangalla. Syötteinä olivat keittiön hylkäämät pikkukalat ja joskus perkausjätteet. Muistanko oikein, kun sanottiin, että syötti saa hieman haiskahtaakin. Nykyiset hemmotellut ravuthan syövät vain ehdottoman tuoretta kalaa.

Sitten vain mahalleen joenpenkalle odottelemaan, että ravut ryömivät mertaan. Tarkkana piti olla, että ehti nostaa liipin, ennen kuin ne taas karkasivat omille teilleen. Liipit piti nostaa suoraan ylöspäin, että ravut jäivät pussin pohjalle. Rapu on varsin sukkela liikkuja, kun huomaa liikettä tai varjon yllään.

Tunnelma oli kiehtova: nuotio paloi rannalla, hiljaa oltiin ja joskus joelle alkoi hiippiä salaperäinen usva. Myöhään sitten hiivittiin takaisin ja yleensä joko pappa tai Marina-muori oli odottamassa ja ottamassa ravut kylmään kellariin.

Iijoki oli silloin mainio rapujoki, ja serkkuni, minua nuorempi, pyydysti rapuja nuorena miehenä myyntiin Oulun ja Rovaniemen ravintoloihin.

Ravut keitettiin sitten Jalavan keittiössä, jossa emännöitsijänä hääri Marina, isoäitini sisar. Rapujuhliä ei Jalavan uskovaisessa perheessä vietetty, vaan ravut vietiin kommuuttiin eli ruokakomeroon, josta niitä sai luvan perästä käydä välipalaksi napsimassa.

Ensimmäiset rapujuhlani koin kotipitäjäissäni Virroilla, jossa sielläkin oli silloin rapuja, mutta ei minun kotini lähivesissä. Virtain Härköskylässä vietti vielä 1960-luvulla kesiään laulajatar ja laulunopettaja Kyllikki Ala-Härkönen Pajukanta-nimisessä viehättävässä huvilassa. Hän järjesti kerran suvun nuorille rapujuhlat. Siellä oli Ala-Härkösen nuoria, naapurisamme asuvat Viitalan serkut ja veljeni Pekka ja sisareni Liisa. Minä olin joukon nuorin ja ihmettelen vieläkin, että pääsin mukaan.

Ravustamaan en silloin päässyt, mutta kauniisti katettuun juhlapöytään kyllä. Ravut syötiin kaiken taiteen sääntöjen mukaan, mutta mieleeni ei ole jäänyt, mitä juomia tarjoiltiin. Tuskinpa pöydässä oli alkoholia, koska joukko oli verrattain nuorta. Illan hämärtyessä Ulla-serkkuni lauloi Kyllikin säestyksellä ”Tein minä pajusta hilpeän huilun”. Hän oli ottanut laulutunteja Kyllikiltä edellisenä talvena Helsingissä, jossa hän oli opiskelemassa. Tästä voin ajoittaa nuo juhlat noin 1950-luvun jälkipuoliskolle.

Sitten kuluihin tovi jos toinenkin seuraaviin rapujuhliin. Olin opiskellut, avioitunut ja perheessämme oli kolme lasta. Näissä merkeissä oli vauhdikkaasti kulunut 1960- ja 1970-luku. Olin muuttanut mieheni kanssa Etelä-Hämeeseen, Tuuloksen pieneen pitäjään ja kuulin kyllä juttuja menneistä rapusaaliista. ”Valkeejärvellä käytiin isän ja Leon kanssa ...” Mutta taaskaan rapuja ei omissa lähivesissämme ollut, rapurutto kun oli tuhonnut herkän jokiravun. Jos rapupaikka oli jollakin tiedossa, niin ei siitä naapureille vihjattu.

Sisareni muutti sitten työn perässä Sysmään ja hankki kesämökin Päijänteen vesistöalueeseen kuuluvan pienen järven rannalta Suopellosta. Mökki oli ränsistynyt eikä sisareni sen kunnostamiseen rahaa käyttänyt; remontoi saunan ja saunakamarin hyvään suomalais-

tapaan. Mutta heinäkuussa pakkasin autoon kolme tytärtäni ja suunnistimme Sysmään ravustamaan. Mökki oli kahden järven välisellä kannaksella, ja pieni, lähes maastoon piiloutunut puro yhdisti nuo järvet. Varasimme ravustukseen kaksi yötä: perjantain ja lauantain. Merrat viriteltiin ja vietiin puron varteen illansuussa. Niitä kävimme kokemassa puoliltaöin ja seuraavan kerran viimeistään viideltä aamulla.

Liisa oli iltauninen, joten minä, Liisan kaksi poikaa ja minun kolme tytärtäni yritimme pysyä hereillä mertoja kokemassa. Kerran kun olimme palaamassa mökkiin, Liisan valtaisa, omistajan mukaan lempeä irlanninsusikoira Petra irvisteli meille rappusilla. Omillakaan pojilla ei ollut mökkiin asiaa. Onneksi oli saunamökin alkovisänky, johon kaikki pakkauduimme loppuyön unille. Tyttäreni muisteli, että he saivat vinttikamarissa uinuvan emännän hereille heittämällä hiekkaa ikkunaan,

Saaliit jäivät vaatimattomiksi. ”Ryöstökalastajat ovat taas vieneet kaikki”, puhisi Liisa. Itse asiassa Liisan pojat olivat kesätöikseen harventaneet rapukantaa, ja me pääsimme ikään kuin räppiäisille. Mutta aina kuitenkin pääsimme tavoitteeseen; yksi rapu per syöjä eli ainakin seitsemän piti saada. Ja rapujuhlan niillä kehkeytyi kaikkien taiteen sääntöjen mukaan. Juhlat pidettiin sunnuntaina lounasaikaan, sillä illaksi piti ehtiä kotiin.

Katoimme pöydän kauniisti: jokaiselle oli kaunis lautanen, rapuliina, rapuveitsi, lasikulho käsien pesuun viininmarjalehtineen, sekä tarjolle rapujen lisäksi paahtoleipää, voita ja tilliä. Liisa oli mainio kokki ja alkupalaksi oli yleensä paistettu hyvät pihvit. Alkoholia ei pöydässä ollut, mutta alkoholitonta siideriä tarjottiin juhlan kunniaksi. Juttua riitti ja nuoriso oppi, kuinka rapuja ravustetaan ja syödään.

Nämä rapujuhlat jäivät tyttärilleni mieleen niin, että he opiskeluaikoina Helsingissä järjestivät yhden ravun juhlat joka vuosi. Ravut vain eivät olleet pehmeäkuorisia jokirapuja vaan Stockmann herkun mitä lie valmiiksi keitettyjä. Juhlat saivat alkunsa, kun Leena-tyttäreni oli ostanut kokonaista neljä rapua itselleen ja miehelleen, ja keksi kutsua sisarensa Marjan poikaystävineen mukaan rapujuhliin.

Rapujuhlia olemme koko perheen voimin viettäneet joka kesä, mutta nuo Sysmän Suopellon purosta saadut olivat viimeiset aidot, ihanat jokiravut. Täplärapuja on pöydässä, joko itse ravustettuina tai tuttavilta ostettuina. Ravustus on ainoa metsästyksen ja kalastuksen muoto, jota itse osaan ja jonka taidon olen välittänyt kaikille tyttärilleni ja heidän lapsilleen. Rapujuhlat ovat edelleen perheemme kesän kohokohta. ”Ravut on mummulan makuja”, sanoo yhdeksänvuotias Konstakin.

Heimo Härmä, Rovaniemi

Outo ravunostaja

- Päivee, sanoi vanhempi mies astuessaan kookkaan uunin varjosta talonväen näköksälle.
- Päivää, päivää, vastasi isäntä, Markus Härmä, siikaverkkoa korjaava.
- Minnoon Matti Pöllänen, moataviljelevä tilallinen kaukoa Kesälahelta asti. Semmonen pitäjä on Joensuun kaupuntin likellä koakkoesessa Suomessa. Ajelin eilettään rapujen ostomielessä tänne Taevalkoskelle. Tuolla yhdessä kylän kaapassa mainivat tässä talossa asuvan semmosen isännän, joka pyytää rapuja myyntimielessä. Saenko oekejaa valistusta?
- Kyyllä minä olen laittanu muutaman rapumerran pyytämään tuohon Iijokkeen, joka on virrannu tuhansia vuosia tuossa maantien takana... Kaloja minä pääasiassa siitä joesta pyyvän, en juuri myyntiin, muuta omiksi tarpeiksi... Ravut on ollu mulla aivan sivuharrastus, kun ei koskaa oo tullu opeteltua rapuruuvalla elämään... Pettuleipäi se tuli lapsena tutuksi, mutta siihen näläkään ei tiijetty rapuista yhtää mittää! Mutta asiasta toiseen, meillä saapi vieras istuakki ja vielä samalla rahalla...
- Kiitos, kiitos, vastasi vieras ja istui vapaana olevalle sängyn puiselle kannelle.
- Tulija rauhoittui, katseli ympärilleen ja näki tavallisen, pienehkön tyyppitalon, vaattomasti elävien ihmisten siistin asunnon sisänäkyjä. Huone ei ollut suuruudella pilassa, kun samaan tilaan kuului vielä keittiö, jossa nainen, emäntä kai, nosti kahvipannun hällälle.
- Eikö oo löytyny lähempää rapuja, kun piti tänne hiiteen asti ajella rumien saksiniekkojen takkia? kysyi isäntä-Markus.
- On niitä rapuja vähin löytynnäkki... Lähempeähi... Pitkälle utel'jaesuuttani työnnyntulemaan tänne asti... Kahtommaan, mikä se on tämän Iijoen tilanne rapujen suhteen...? Mitenkä hyvin se on rapu mennynnä pyytöön?
- Rapu se kyllä kömpii pyytöni hyvin, mutta kun se osaa rietas poiski liika hyvin sieltä pyyvöstä... Käväsee vain ahmimassa syötän ja lähtee vielä kiittämätä myösperiin, ennen kun minä kerkiän pyyvölleni...!
- Miten, ymmärsinkö minä oekein, teitä ravunpyytäjiä ei oo montaa tiällä Taevalkoskella, vaekka asutta kuuluu hyvän rapujoen varressa?
- Ei meitä oo ollu liikoja pyytäjiä... Tämän kirkonkylän herrat, opettajat, metänhoitaja ja lääkäri ne on ymmärtäneet ravun päälle jotai ja pyytäneet niitä omiin juhliisa. Tuskin minäkää oisin innostunu rapuista muuten, kun kuulemalla, että kaupunkipaikkojen hotellit ostaa rapuja ja maksavat niistä vielä hyvästi. Älyväisi vain joku tulla ostamaan minun pyytämiä isoja rapuja... Niin ja tulukoon vielä sehii tievoksi, pitkälle merilohen korvikkeena oon pyytäny tähän toviin rapuja. Tekivät tarihtiherrat Iijoen suuhun voimalaitoksen ja se lopetti merilohen ikiaikasen nousun tähän mejän muuten kalaseen jokkeen...
- Minkä verran teillä nyt on rapuja pyyvettyynnä?
- En oo laskenu niin ravun päälle, mutta saattasi sieltä sumpusta löytyä jo muutama sata rapua...
- Minä ostasin ne kaek'! kiirehti vieras sanomaan ja jatkoi: - Maksan vielä ravusta hyvän hinnan!
- No mikä se on hyvä hinta ravusta? kyseli isäntä ja keskeytti työnsä.
- Markka kipaleelta, mutta alamittasta en huoli ilimankoa! sanoi vieras.
- Tuommonen puhe ei tunnu noitumiselta! sanoi isäntä, vilkaisi hällän suuntaan ja jatkoi: Kahve näkyy olevan tulolla! Ryypitään se ensin ja kävellään sitte tuohon mejän rantaan ja veneillään minun sumpulle...

Markus-isäntä, pyytäjä, vei ravunostajan lijoelle, vesille asti, kookkaalle sumpulleen, katsomaan jo pyydettyjä rapuja. Ostajaa kiinnosti nähdä rapujen määrä ja niiden kunto – Joensuun hotelleihin oli Taivalkoskelta pitkä matka.

- Ja tuommonen määrä nuinnii kommeita rapuja! hämmästeli saaliin koosta erityisesti yllättynyt ostaja.

- Niin ja näkisitpä, ostelija, minkälaisilla pyyvönkuvilla minä nuo ravut oon saanu...!

Joki oisi rapuja täynä, tietäsi vain kunnan rapupyyvön mallin! sanoi Markus harmia äänessään.

- Sen puute korjautuu pian, kunhan piästään takasi tuonne minun aatolle!

Miehet palasivat joelta kuiville, vieraan pakettiautolle. Siellä Markus näki ensi kertaa oikean pärepyydön, johon ravut pääsi syötelle herkuttelemaan, mutta ei enää pois, vapautteen.

- Nuita kun tiet parkaakymmentä, niin piäset äkkiä ministerin palakolle! sanoi ravunostaja.

- Minullakkoa ei oo kiirettä mihinkää, voesin vaekka kipparoeja, olla kaverina muutaman pyyvön ajan.

Markus Härmä oli käsistään osaava ja hänellä oli uusien pyytöjen tarvikkeita, pärepuuta ja rauta- sekä nielulankaa. Siitä paikasta isäntä pani toimeksi ja vieras kaverinaan rustasi toisen kehumia pyytöjä.

- Onko sitä vieraalla yöpaikkaa tievossa? kysyi Markus illemmalla.

- Tuossa aatossani minä olen yöni kuorsanna, vastasi ostaja.

- Nyt ei tarvi jäähä autoon yöksi! Tuolla mejän pienessä pirtissä on tilaa yhdelle vieraalle aina. Eikä tarvi panna maata ilman iltasyömistä, sanoi isäntä.

Rapuja pyytävä ei ollut uskoa silmiään, kun hän kävi ensi kertaa uusilla pyydöillään lijoella: jokaisessa pyydössä oli vähintään viisikymmentä rapua. Ja kun pyytöjä oli parikymmentä oli se hyvää, käsittämätöntä rahantuloa - jotain korviketta lijoen punalihaista merilohta turhaan ikävöivälle kalastajalle!

Outo ravunostaja, Matti Pöllänen, lastasi iäkkään pakettiautonsa, Austinin, ostamallaan saksiniekoilla, Markus Härmän hyvällä saaliilla ja lähti "ajoa jyrräämään" kohti Joensuuta ja Kesälahtea, tarkemmin vielä Pyhäjärven Sarvisalonsaarta.

Matti Pöllänen ei värkkäilyt etelässä. Saman tien hän körötteli takaisin Taivalkoskelle, hakemaan Markus Härmän pyytämiä uusia rapuja. Pöllänen ei palannut auto tyhjänä, hän toi mukanaan uusia tuulia etelästä, avomaan kurkkuja ja ilmakeivattuja, oudon isoja muikkuja, joita ei oltu nähty aikaisemmin Markus Härmällä, 1960 -luvun alkupuolella, yli viisikymmentä vuotta sitten.

Outo, kaukainen ravunostaja, ei unohtanut Markus Härmää ja hänen saalistaan, isoja rapuja - seuraavanakaan kesänä.

Outi Ikonen, Hyvinkää

Jokirapu on...yritteliäs veijari!

Tämä tuli todetuksi, kun rapu joutui koululaisten ihmeteltäväksi. Työskentelen peruskoulun yläluokkien biologianopettajana, ja 13-vuotiaiden seitsemäsluokkalaisten kurssiin kuuluu perehtyminen ravun rakenteeseen. Tähän olen tavallisesti käyttänyt monistetta, johon on valmiiksi piirretty rapu. Mutta muutama vuosi sitten eräs innokas poika mainitsi, että hänen perheensä mökkijärveltä saa helposti pyydystetyksi rapuja, ja hän voisi tuoda elävän ravun näyttille luokkaan.

Olen hieman vältellyt aitoja eläinnäytteitä siksi, että ne voivat villitä oppilaat sirkustunnelmaan, jossa luonnon kunnioitus unohtuu. Kun aikoinaan perkasimme kaloja luokassa, neppailtiin kalan silmiä huoneen kattoon ja hurjimmat oppilaat nielaisivat kiduskansia.

Päätin kuitenkin, että rapu saa tulla. Osaltaan tähän vaikutti ns. ”lukkarin rakkaus”: minä, puolisoni ja jopa koiramme ovat kaikki horoskoopissa rapuja...ja olen myös pitkäaikainen akvaarioharrastaja. Arvelin, että pystyn järjestämään ravulle sopivat elinolot.

Se rapu sitten saapui, jonkin verran alamittainen, noin 7 cm pitkä, väriltään sinertävä yksilö, ilmeisesti urospuolinen. Varmistin, että se tosiaan oli jokirapu sen ”peukalonhangoista”, joissa ei näkynyt täpläravusta kieliviä vaaleita patteja.

Oppilaat katselivat vaikuttuneina ravun monenlaisten raajojen kurotus- ja koukistusliikkeitä. Sitten otus päästettiin akvaarioon.

Seuraavana aamuna, ennen kuin ehdin edes sytyttää valoja pimeään luokkahuoneeseen, säikähdin kummaa rapinaa. Rapu mellasti tiskipöydän pesualtaassa! Se oli onnistunut mönkimään ulos akvaariosta (kansilasiin leikatun pienen kulman kautta) ja aiheuttanut sydämentykytyksiä aamuvuoroon tulleille siivoojille! Minulla on biologianluokassa näytekaappi, joka sisältää mm. auton alle jääneiden oravien nahkoja sekä hummerin tuntosarvia – mutta tämä elävään näytteeseen törmääminen taisi olla siivoojille liikaa. He tervehtivät minua nykyään varsin jäykästi.

P.S. Ja mitä sille rapuveijarille sitten tapahtui? Muistin, että rapuruttovaaran takia rapuja ei saa siirtää luonnonvesistä toiseen. Mutta meille hyvinkääläisille on rakennettu oivallinen tekolampi Suokadun varrelle. Sinne sitten kiikutin tämän yritteliään yksilön, toivoen että rapu elelisi siellä pitkän ja turvallisen elämän. Ja tämä on täysin tosi juttu!

Jyrki Joensuu, Lahti

Rikos ja rangaistus

Ravustajan urani alkoi 10-vuotiaana. Käytin pyyntivälineinä eniten yksinkertaisia haaveja, jotka laskin ja koin veneestä. Haavit olivat halpoja, ja yöt kuuluivat nopeasti kun nostamista ja laskemista piti harrastaa jatkuvasti.

Rakastin – ja rakastan vieläkin! - rapujen makua, mutta ravustelin muutamana kesänä myös tienatakseni.

Syystä, joka kohta lukijalle selviää, en mainitse järven enkä paikkakunnan nimeä. Yöllisen yksinäisen ”haaveilun” keskeytin välillä, soudin rantaan ja makasin tasaisella kalliolla nuotion äärellä. Järvellä ei juuri koskaan näkynyt ketään. Koko seutu oli aivan hiljainen.

Paistoin makkaraa. Nautin loppukesän tyynestä yöstä. Muistan, että olin onnellinen. Yksin olo ei haitannut hiukkaakaan. En osaa sellaista yötä parempaa viihdettä kuvitella - paitsi mitä sittemmin kun tuli tutustutuksi toisen sukupuolen tarjouksiin.

Eräänä yönä vastarannalta ilmestyi vene, joka hitaasti lähestyi. Erotin siinä kaksi hahmoa. Piru vie, vene alkoi liikkua tämän rannan tuntumassa juuri sillä kaistaleella missä minun haavini olivat. Kuului hiljaiseen yöhön sopimattoman kovia miesten ääniä. Olivat ilmeisesti juovuksissa.

Kokevat minun haavejani! Lähdin soutamaan heidän luokseen. Esitin asiani asiallisesti ja vaadin heitä antamaan nostamansa ravut minulle. Miehet suostuivat, ja soudimme lähimpään kohtaan rannalla, missä molemmat veneet saattoi vetää maihin.

En saanut rapujani, vaan turpiini. Ei pahasti, kohtuullisesti vain. Eniten sattui ja mustelmia syntyi, kun he heittivät minut naamalleni veneensä pohjalle. ”Hae sieltä rapuja, poika, perkele!” Veneessä ei muuten ollut rapuja. Tumpelot olivat nostelleet haaveja niin kömpelösti, että ravut olivat päässeet karkuun.

Olin niin närkästynyt moraalisesti, että en huomannut pahasti pelätä. Parasta oli kuitenkin pötkiä metsään pakoon. Humalaiset miehet eivät yrittäneetkään seurata minua. He kyllästyivät kohta koko asiaan ja lähtivät soutelemaan pois kadoten järven toiselle puolelle. Olihan omanlaisensa vierailu.

Lähtötervehdyksenä he olivat lykänneet veneeni vesille. Siitä ei koitunut isompa ongelmaa. Ryhdyin uimasille ja hain veneen. Ei tullut edes kunnolla kylmä, ja nuotio paloi edelleen.

Pahinta oli, että se iloinen, onnellinen mielentila oli tykkänään kadonnut. En viitsinyt enää jatkaa ravustamista, vaan keräsin kampeeni ja lähdin soutamaan majapaikkaan. Pari haavia oli kadonnut. Ehkä miehet olivat heittäneet ne metsään tai liian syvälle.

Rikos ja rangaistus. Oikeutta ei kuulemma saa ottaa omiin käsiin. Mitä jos olisin mennyt poliisille kertomaan minua kohdanneesta pahanteosta? Siihen aikaan, yli 50 vuotta sitten, lapsia sai vapaasti piiskata ja tukistaa. Sitä paitsi miehet olisivat sanoneet minun puhuvan palturia.

Minä vain, minun vasarani ja kuusituumaiset naulani olivat oikeuden toteutumisen välineitä. Sain selville toisen miehen henkilöllisyyden. Hänellä oli pieni ja toimielias kenttäsirkkeli. Sen lähistöllä oli tukkipino metsän siimeksessä. Mustana, myrskyisenä syysyönä ilmaannuin nauloineni tukkipinolle ja muutamaa tukkiin hakkasin kuusituumaisen naulan. Sen kantaa ei kuoren alta erottanut mitenkään.

Sen koommin en ole asiasta kuullut. Mielikuvissani olen nauttinut kenttäsirkkelimiehen ilmeestä ja karjaisusta: ”Naula, perkele!” Sirkkelin teroittaminen on työlästä hommaa. Ja mitä hermot tykkäävät ajatuksesta, että koskaan ei tiedä missä tukissa taas naula piileksii.

Ravustaminen on monisäikeistä, moniulotteista ja opettavaa.

Kännissä ei kannata ravustaa. Tulee tehdyksi tyhmyyksiä.
Toisten pyydyksiin ei saa koskea.
Ravustavaa lasta ei saa kiusata. Saa rangaistuksen.

Pirkko Kallioniemi, Espoo

Ravustusta Pulkonkoskella

60-luvulla olin koulun kesälomilla Maaningan Pulkonkoskella tätini ja setäni mökillä. Järven antimia oli ruokana joka ikinen päivä. Ravustusaikaa odotimme innolla. Merrat vietiin järveen kosken alapuolelle joka ilta. Aikaisin aamulla soudettiin kokemaan merrat. Monta kertaa kesken aamu-unien herätettyinä hytistiin aamu-usvan keskellä. Syöttinä meillä oli päivällä ongittuja tai katiskoilla pyydettyjä särkiä. Rapumerrat piti kokea aikaisin tai muuten ravut ehtivät kömpiä pois.

Muistelen, että joka ilta keitettiin iso kattilallinen rapuja. Tai oikeastaan padallinen. Se oli painava, tummanpunainen ja emalipäälysteinen. Herkullinen iltapala tutussa, rakkaassa seurassa. Aina kaksi tätiämme, lomien aikaan isä ja äiti ja me kolme sisarusta (veli ja kaksi tytötä).

Aurinkoisina päivinä me lapset makailimme rantatöyräällä ja ongimme rapuja tavallisilla ongilla. Koukkuun laitoimme särjen palasen. Ravut tulivat koloistaan kurkkimaan ja kun sakset puristuivat kalanpalan ympärille, kiskaisimme sen äkkiä maihin. Aina temppe ei onnistunut, piti olla salamannopea oikealla hetkellä, muuten rapu sujahti koloonsa ja oli sitten paljon arempi tulemaan uudelleen esiin.

Vanhemmat kertoivat 30-luvun ravustamisesta. Silloin rapuja oli ollut koko Ruokoveden alueella niille otollisilla kivikkorannoilla. Taloudellisesti huonoon aikaan ravuista oli saatu tuiki tarpeellista lisätienestiä. Äitinikin (v. 24 syntynyt) oli siskonsa kanssa hankkinut mekkokankaat ravustamalla. Merrat olivat omatekoisia, paksummasta katiskalangasta ja ostetusta valmiista verkosta rustattuja. Mutta 40-luvulla rapurutto vei kaikki ravut. Vanhemmat opettivat, ettei koskaan saa viedä mertoja järvestä toiseen keittämättä niitä välillä. Kuulin puhuttavan myöhemmin, että joku saattoi tahallaan tuoda ruttoisia mertoja Ruokovesiin kateuksissaan. Pulkonkoskelle isä teki uudet merrat.

Minä pääsin maistamaan rapuja vasta 60-luvulla. Niistä tuli heti suurta herkkua. Kun olin oppikoululaisena kesätoissa Kuopiossa harmittelin, etten voinut olla mukana rapunaposteluissa. Ostin kaupasta katkarapuja. Maistuiivat edes vähän Pulkonkosken ravuilta.

Sitten 60-luvun en ole ravustanut missään. En tiedä, onko Pulkonkoskella tai Tavinsalmen rannoilla rapujakaan. mutta näen silmissäni kukkuralautaselliset punaisia rapuja ja hämärän, tunnelmallisen mökin tuvan, jossa niitä nautimme.

Oi niitä aikoja!

Leena Korhonen, Kuopio

Raputarina

Lapsena vietin kesiäni tätini Annan ja hänen miehensä Sampan maalaistalossa Sotkamon Mustolanmutkassa. Tila oli korkealla vaaran laella varmaankin koko Sotkamon kuivimmalla seudulla. Loppukesällä vesi loppui usein kaivoistakin. Lähin järven tapainen oli yli viiden kilometrin päässä. Kylän isot pojat kävivät siellä kalastamassa, mutta kun ainoat kulkuneuvot olivat polkupyörät niin eihän niille retkille toki kakaroita mukaan huolittu, semminkin kun poikien huhuttiin retkillään käyvän myös naapurikylän tyttöjen aitoissa yöjalassa. Rapuja ei järvessä mainittu olleen, ainakaan niitä ei pyydetty. Vuokatissa Tenetinvirran rannalla asuva isosetäni Pekka tunki kyllä ravun, sanoi niitä joskus kotirannassaan nähneensäkin, mutta ei niitä silläkään seudulla tiettävästi pyydetty.

Vaikka en koskaan ollut rapua elävänä nähnytkään, tiesin toki, millainen ja minkä näköinen otus se oli. Olin lukenut siitä kansakoulun eläinopin kirjasta ja ahkerasti luetusta, isoäidiltä 8-vuotissyntymäpäivälahjaksi saamastani Eläinten Maailmasta. Ja sitä paitsi kaupunginmuseon eläinkokoelmassa oli lasipurkissa johonkin liemeen säilötty rapu. Sitten kerran loppukesällä puintiaikaan, olisikohan ollut joskus 1950-luvun puolella välissä, Samppa-setä palasi asiointimatkaltaan kaupungista ja kertoi, mitä outoja eläviä hän oli Kajaanin torilla myytävänä nähnyt: ”Rumia ne oli ku mikähän, ja takaperin ne meni. Ja niitä ne herrat kuuluu syövän! Vaan humalassahan ne niitä syö, kun ei ne muuten selevin päin ilikiä.” Vielä tänäkin päivänä muistan hänen äänensävyänsä, kun hän tästä ihme elukasta kertoi.

Parhaan tarinan palkinto

Jaana Kumpulainen, Lapinlahti

Nyt on piru merrassa

Se on ahven. Nyt...nyt... Jo taas nykii! Tule, tule äläkä haraa vastaan! Äh, hauki ja hauen perään koukkuun osuu onneton lahnanparkki. Missä kummassa kaikki muhevät, punasilmäiset särjet lymyävät nyt kun niitä kipeästi kaivattaisiin?

Ei, en ole kehittelemässä uutta särkidiettä keski-ään kriisissään kimpullevalle eukoimmeeselle järjen kasvun toivossa tai ylipäätään pyydystä särkeä suoranaisesti omaksi särpimekseni. Ehei, tämän loppusuven ja alkusyksyn särkihimoni perimmäinen syy on pikemminkin elämysjano ja perinneretkeily. Ja himo jokirapuihin tietenkin.

Edsmennyt isäni tapasi nuoruutensa voimissa pyytää jokirapuja oman lapsuudenkotinsa maisemissa, muuan joesta jonka sijaintia en tietenkään aio teille tarkemmin paljastaa. Sittemmin rutto kuitenkin iski hävittäen tuon salaisen apajan rapukannan lähes olemattomiin. Koko ravustustouhu painui vuosiksi tai tarkemmin sanottuna vuosikymmeniksi tyystin unholaan.

Isäni vanhat pyydyksetkin katosivat salaperäisesti jo hamassa lapsuudessani, mummoni saatua vihin meidän pikkulikkujen keksimästä mielenkiintoisesta luontoharrastuksesta. Minulla ja mummolani naapurustossa asuvalla kaimallani oli näet tapana pyydystä – tai ainakin yrittää pyydystä niillä sammakoita muuan autiotalon lahkantisesta ja hylätystä kaivosta. Mummoni saatua vainun touhuistamme, sammakoista tuli oitis mummon mahtikäskyn voimasta rauhoitettuja eläimiä ja lahkantisesta kaivosta meiltä lapsilta kielletty suojelukohde aina hamaan maailman tappiin saakka. Samassa rytäkässä katosivat isäni vanhat merratkin kuin Kankkunen kaivoon tai Ilmonen miiluunsa. Kaikkea häjä se mummollanikin teetti...

Nyt, muutamia kymmeniä vuosia myöhemmin, koputellessani jo kovaa kyytiä kohti keski-ikä, suvi toi postin välityksellä ilouutisen mummolan maisemista. Tai tarkemmin ottaen viestin paikalliselta kalastuskunnalta. Rapujoen ennallistamiseksi ja jokirapukannan elvyttämiseksi tehdyt ponnistelut olivat kantaneet kaunista hedelmää. Vuosien täydellinen rauhoitus oli onnistunut, rapukanta kasvanut ja niinpä rapuja oli taas lupa pyydystä kotitarpeiksi.

Viestin saatuaani hyppelehdin pitkin ja poikin pirtin lattiaa hihkuen ilosta kuin Puikkarin yökerhossa aamuyöntunteina melko yleinen, mutta täällä Savon maaseudulla hyvin harvemmin tavattu, teknomusan tahtiin reivaava maki-apina. Samaisella silmänräpäyksellä kuitenkin oivalsin, miten vähän ravuista ja ravustuksesta tiesinkään niin isäni tytär kuin olinkin. Osasin toki keittää rapuja ja syödäkin, mutta siinä kaikki. Edsmennyt isäni oli vienyt sekä known että hown mukanaan rajan taa.

Lopetin villin tanssahteluni yhtä nopeasti kuin olin sen aloittanutkin. Syöksyin apinan raivolla ottamaan selvää saksiniekkujen sielunelämästä, mieluisimmista kivenkoloista, makoisimmista syöteistä ja parhaiten toimivista mertamalleista. Kyselin knowta ja haeskelin howta. Minusta tuli hetkessä täysin oppinut rapunainen – teoriassa – ja omasta mielestäni. Odottelin malttamattomana H-hetkeä päästäkseni testaamaan tuoreita tietojani ja taitojani myös käytännössä.

Laskin päiviä kuin piltti joulukalenterinsa luokkuja. Ja eikös vain ravustuskausi vihdoin ja viimein rysähtänyt käyntiin. Jotta homma ei olisi ollut aivan liian helppoa ja vaivatonta, oli isäni entiselle jokirapupajalle päästäkseen patikoitava useampi kilometri. Maisema oli muuttunut sitten isäni nuoruuden ja ravustusvuosien. Aiemmin lähelle jokuomaa johtanut

kapea kärrypolku oli tosin nyttemmin jalostunut soratieksi, mutta tie johti paikallisen sora-keisarin montulle. Ja niinpä tien vapaa käyttö oli luonnollisesti estetty tanakasti munalukolla lukitulla paksulla puomilla ja tulikivenkatkaisilla pääkallokieltomerkeillä muilta kuolevaisilta paitsi herra sorakeisarilta itseltään.

Hiki valui ja paarmat surisivat raahatessamme siippani kanssa ympäri kehoamme vyötettyjä pyydyksiä, pyydysmerkkipussukkaa ja syöttiämpäriä sakean vesakon lävitse kohti jokirantaa. Epäilemättä muistutimme lasteinemme pikemminkin ylikuormattua kamelia tai entisaikojen kulkukauppiasta kuin herkkusuista ja hifistelevää rapujen ystävää.

Rapuralliin ihka ensimmäistä kertaa omin pikku kätösini soikeuduttuamme emme olleet osanneet valita kumpiko yleisesti markkinoilta löytyvistä mertamalleista olisi parempi: paperikorin näköinen muovihökötys vai kokoon taittuva verkkohäkkyrä. Niinpä aikamme arvottuamme katsoimme viisaimmaksi turvautua tasapäisesti molempiin malleihin. Joista tietenkin juuri se toinen olisi ollut helpompi kuljettaa ja käsitellä rämettyneellä poluttomalla metsäpolulla. Mutta niin vain sekin Via Dolorosa päättyi, vaikkakin monta kertaa ennen maalia ravustaja mertoineen huomasi tulleen saaliiksi juututtuaan kantamuksistaan nalkkiin milloin pajunvitsaan tai koivunvarpuun. Hetkittäin kävi jo mielessä luovuttaminen ja kyyti maitojunalla kotiin. Mutta jokiravun maku kielellä kutkutti kuitenkin laiskuutta ja orastavaa mukavuudenhalua enemmän. Ja eikös vaan särjillä syötetyt ja muovilapuilla merkatut pyydykset päätyneet lopulta sinne minne pitikin: rapujokeen.

Lieneekö ollut aloittelijan vai moukan tuuria, mutta rapuja alkoi nousta tasatahtia molemmilla ansamalleilla. Voittajan oli helppo hymyillä messevästi ihastellessaan ihka ensimmäistä ikiomaan jokirapuaan.

Onhan itse pyydystetty lähirapu aivan eri herkkua kiinalaiseen tai ties sun minkämaalaiseen, kuukausia tai jopa vuosia matkallaan ruokapöytään viipyneeseen, ikävän harmaaseen, pakastettuun mättörapuun verrattuna. Kotimaisen jokiravun hennon hienostunut ja jalo maku ei kaipaa edes snapsia kyytipojakseen ryydittääkseen syyskesän pimenevässä illassa järjestettävien kestitien ruokailijoiden makunystyrät raikuvaan ylistyslauluun ravulle.

Eikä ravustusharrastuksen miinukseksi voi tässä tapauksessa laskea sitäkään pikku seikkaa, että kertaalleen merrat jokirantaan saatuamme oli kosolti hyötyliikuntaa tarjolla aina pitkälle syksyyn. Ravustuskauden hamaan loppuun saakka, jolloin merrat köytettiin uudemman kerran ravustajien kupeisiin ja ne päätyivät perusteellisen puhdistuksen jälkeen talviteloilleen. Ensimmäisenä rapukesänämme tärkeimmäksi mökkiaskareeksi oli sanattomalla sopimuksella muodostunut tapa kiskoa kumisaappaat jalkoihin ja kipaista ensimmäiseksi syöttiämpäri kourassa päästämään merrat tositoimiin. Vasta mertojen laskun jälkeen oli tulokahvien aika.

Rapu on opettanut ravustajaansa. Eikä jokirapuinnostuksemme ole suinkaan jäänyt vain tuohon yhteen ja ensimmäiseen kesään. Ehei, siitä on sittemmin tullut jokavuotinen perinne, joka yhdistää paitsi meitä perheenä niin myös sitoo meidät sukupolvien ketjuun. Isääni, mummooni, mummolaani ja menneisiin aikoihin – ravustajiin ja ihmisiin – jotka eivät enää ole joukossamme mutta elävät yhä muistoissamme.

Makeimpana mausteena rapuliemessämme on kuitenkin suolan ja sokerin, tillin ja sukupolvien ketjun ohessa lohdullinen ajatus siitä, että tämä talvivaarojensa saastuttama ja ahneutensa sokaisema ihmisrotu voi sittenkin tehdä luonnossa myös hyvää ja rakentavaa. Korjata vanhoja erheitään. Se antaa toivoa. Eläköön mummolan mökkimaiseman vesistöjen rapukanta pitkään ja voikoon paksusti! Tarjotkoon vapaa-ajan virkistystä ja antakoon kosolti herkullisia piruja tulevienkin polvien mertoihin ja ruokapöytiin!

Risto Nihtilä, Hyvinkää

Raputrilogia

Tämä on raputrilogia eli kertomus suhteestani rapuun yli kuuden vuosikymmenen ajalta. Suomalaisella jokiravulla on yleensä kaksi saksea ja pyrstö. Niinpä tässäkin on kolme tarinaa, joista lukija voi nauttia perinteisesti tillin, paahtoleivän ja virkistävien rapuvesien myötä.

Ravun perään, osa I

Kävin kansakoulua Sippolan Saaramaalla. Kylän järvessä sanoivat olevan rapuja. Olihan niitä. Matalalla hiekkarannalla rantavedessä paljain jaloin sai suorastaan varoa, ettei rapu pistä silmään tai tarraa saksillaan pieniin varpaisiin. Antaahan rapujen olla.

Savitaipaleella keskikoulussa tapasin luokkatoverini Laurin. Hän oli evakkopoika Nuijamaalta Saimaan kanavan varrelta. Hänelle ravut ja ravustus olivat tuttuja jo entisestä elämästä. Yhdistimme voimamme ja läksimme heinäkuun lopulla rapuretkelle Saaramaanjärven itäpäähen lähelle Kyynelmyksenjärvestä tulevaa jokea. Seudulla ei ollut asutusta, joten saimme ketään häiritsemättä liikkuu rannoilla.

Kylän kissat saivat puolestamme pitää kaikki 9 henkeänsä. Meille riitti ravunsyöteiksi järvestä onkimamme särjet. Ravunpyydyksetkin olivat perin vaatimattomat. Rantapajukosta taitetut kepit vyötimme sopivanpituksilla kalastajalangoilla ja lankojen toisiin päihin kiinnitimme hakaneuloilla puolikkaat kiiltäväkylkisistä särjistä.

Sitten vain tuimme pajukepit rantapenkkaan ja siimat särkineen veteen lähelle pohjaa ja hämää odottelemaan. Äitini oli tehnyt ravustajille leuhkat eväät. Oli rieskaa ja berliinimakkaraa ja pikkupullia. Patenttikorkkisessa pullossa oli kotona lypsettyä maitoa ja toisessa pullossa esanssilta maistuvaa limonadia. Aurinko lasi taas kerran länteen ja lämmin kesäilta toi hiukan sumua veden pintaan. Siellä rannalla männyn kylkeen nojaillessani sain muistamani mukaan ensimmäisen kerran tartunnan korvamadosta. Korvissa soi kaiken iltaa Tapio Rautavaaran laulamana Kaksi onnellista lasta auringon.

Illan hämärtyessä pääsimme tositoimiin eli pyydyksiä kokemaan. Taskulampulla näytimme valoa vedenpintaan ja vähän pinnan allekin. Siellä siiman päässä näytti rapuilla olevan syömingit menossa. Lasse sanoi, että nyt on toimittava nopeasti. Rapujen ahneuden on voitettava painovoima. Kepistä kiinni ja nopea nykäisy. Syötti syöjineen kohosi vedestä ja kiepsahti rantavarvikkoon. Rannalla tuli kiire rapuille ja pyydystäjille. Lähes kaikki ravut saatiin kiinni ja koppaan. Pyydytys laitettiin takaisin veteen ja siirryttiin kokemaan seuraavaa keppiä. Saalista kertyi ilmeisesti yli oman tarpeen.

Aamun lajittelussa siirsimme mielestämme alamittaiset yksilöt takaisin järveen kasvaamaan. Pyöräilimme aamulla takaisin kotiin ylpeinä ja pirteinä. Mitä tekisimme saaliille? Lauri oli tottunut viemään aikaisemmat saaliinsa Lappeenrannan torille myytäväksi eikä ollut itse raatsinut tai rohjennut rapuja maistella. Äitini oli ollut aikoinaan Kouvolan asemaravintolassa herroja passaamassa ja ehdotti, että ravut keitetäisiin ja haettaisiin mausteeksi kasvi- maalta tilliä ja syötäisiin herkut parempiin suihin.

Näin me teimme ja illan tullen sytytimme veranllemme kynttilät ja aloitimme rapujen maistelun. Äidin mielestä ravut piti keittää noin 10- 15 minuutin ajan suolalla ja lievästi sokerilla maustetussa vedessä. Tillillä ja lämpimällä hiivaleivällä tuetut jäähtyneet ravut olivat sitten oikeaoppisesti taattua tunnelmaruokaa. Rapuveitsien puuttuessa kuoret sai rikotua tavallisilla ruokaveitsilläkin. Paperiset käärepaperiarkit korvasivat rapuliinat.

Siitä tuon Laurin kanssa alkoi yhteinen harrastuksemme, jota on jatkunut eri muodoissa vuosikymmeniä. Kiertelimme lähiseudun järviä ja puroja polkupyörillä ja ajokortit saatuamme autoilla. Välillä satoi. Välillä oli poutaa. Palasimme juurillemme läheiselle Kyynelmyksen järvelle. Lainasimme naapuritalosta veneen ja pystytimme järven taakse kalliolle teltan. Huhujen mukaan järvessä oli mahdottomasti rapuja. Ensimmäisenä yönä saimme liippeihimme yhden ravun. Säilytimme sitä päivän merrassa, josta se oli iltaan mennessä karannut.

Toisen yön saalis taisi olla kuusi rapua. Pidimme ne pahvilaatikossa vahingosta viisastuneina. Aamuyöstä päätimme lähteä rannalta pois palelemasta. Teltan siirsimme veneestä auton takapenkillä ja rapulaatikon lattialle etu- ja takapenkien väliin. Päivällä keräämämme mustikkaämpärit jätimme veneen vuokrasta talon emäntää varten rappusille ja läksimme ajelemaan kohti Lappeenrantaa. Auton lämmityslaite antoi mukavan olon tunteen kylmän järvellä olon jälkeen. Volkswagenia on mainostettu Euroopan parhaaksi liikkuvaksi jääkaapiksi. Tällä kertaa auton lämmityslaite kuitenkin toimi yli odotusten. Perillä Lappeenrannassa huomasimme, että saalistamme ei tarvitse keittää. Kaikki kuusi rapua olivat paistuneet laatikossaan hengettömiksi.

Rapurallaa, osa II

Leipätyössäni ravintola-alalla ravintolakoulut käytyäni ja rapuille jo nuorena altistuneena olen saanut olla mukana rapujuhissa niin Lahden seurahuoneella, Imatran valtionhotellissa hovimestarina kuin Hyvinkäällä ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen opettajana. Rapuasiat ovat aina tietynä vuodenaikana viehättäneet minua työssäni ja vapaa-aikanani.

Koulussa opin rapujen keiton ja tarjolle asettelun. Opin, kuinka rapupöytä koristellaan, valaistaan ja mitä kaikkea pöytään tuodaan. Rapulaulujakin opin sujuvasti kuuntelemaan eri kielillä. Rapuja tärkeämpiä ovat kuitenkin aina vieraat eli ravunsyöjät. Heille sidotaan rapuliinat kaulaan ja heidät istutetaan kaikki kunniapaikoilleen. Tärkeää on hyvä tunnelma ja hyvä seura. Ketään ei pitäisi jättää yksin oman rapunsa nojaan. Yhdessä ravunsyönti on mukavaa, vaikka ei olisi kuin yksi rapu. Rapupöydässä on hauskaa muistella haikeita ja haistella muikeita. Koskaan ei pitäisi jättää rapupöytää ilman tilliä eikä ilman kynttilöitä. Oleellinen osa ravunsyöntiä on myös rapuvedet kurkun tai sormien huuhteluun. Nyt täytyy ottaa huomioon syöjien makutottumukset ja mieltymykset. Joskus pöydässä on raputyttöjä ja vesipoikia. Joskus oikeita viinamäen miehiä, joiden pitää ottaa viinaryppy sekä pyrstölle että saksille. Aika yleinen on myös viini tai olutlinja. Makuja ja tapoja on monia, mutta kohtuutta kannattaa noudattaa.

Ravunsyöntitekniikkaa eivät kaikki humalavieraat ja ravintolavieraat opi ikinä. Jotkut syövät siististi imevät ja maiskuttelevat. Jotkut vain näykkivät rapuaan ja naarmuttavat sormiaan kovissa kuorissa. Rapuveitsen käyttö, ravun avaaminen ja syöntikelpoisten herkkujen hyödyntäminen on suurta taidetta, jonka hallinta vaatii joskus vuosien harjoittelun. Jotkut tuottavat lautaselle epämääräisen kasan ongelmajätettä. Jotkut osaavat koota syödyn ravun lähes syömättömän näköiseksi.

Rapuja ei syödä ravintolassa nälkään, vaan nautinnoksi ja tunnelman luomiseksi. Nälkää torjutaan tarvittaessa rapujen jälkeen vaikka pienellä lehtipihvillä ja suuta voidaan lopuksi lahjoa vadelmilla tai muilla marjoilla. Tietysti joissain rahvaanomaisissa rapujuhissa lyödään vetoa, kuka syö useamman ravun ja joku lupaa syödä ravun jopa kuorineen. Muistan tapauksen, kun ravintola lupasi ilmaiset ravut hänelle, joka illan mittaan söi eniten rapuja. Ovela ravintoloitsija huomasi tarjouksen kannattavaksi, koska vain yksi sai ravut ilmaiseksi ja kaikki muut kilpailuun osallistuneet joutuivat rapunsa maksamaan.

Kerran olen elämässäni joutunut rapujen kanssa noloon tilanteeseen. Työnantajayhteisöni johtokunta oli järjestänyt rapuillalliset. Mukaan oli kutsuttu heidän mielestään tär-

keitä vieraita työvoimaviranomaisia ja opetushallituksen edustajia. Piti saada taloon syksyksi rahaa ja opiskelijoita.

Kollega oli jo päivällä keittänyt oppilailla riittävästi rapuja. Minä olin katattanut salin puolelle kauniin rapupöydän kaikilla herkuilla, kun koulutustapahtumasta piti antaa vieraille positiivinen mielikuva eikä vain pelkkä haavekuva.

Vieraat otettiin kätellen vastaan ja vietiin kävellen paikoilleen. Pian oli aika tarjoilla paahtoleipää, kaataa juomia ja tuoda punavihreinä loistavat rapuvaditkin pöytään. Kohoteltiin maljoja ja käytiin asiaan. Hetken oli hauskaa. Ravun sisältä kuorten alta paljastui komeaa vaaleanpunertavaa herkkua, saksea ja pyrstöä. Herkkuja kerättiin lautaselle tai leivän päälle. Sitten maistettiin. Tunnelma latistui. Isännät ja vieraat hiljenivät. Sitten asia selvisi. Johtokunnan puheenjohtaja kaupunginjohtaja viittasi minut pöytään ja pyysi maistamaan yhtä ravun pyrstöä. Maistoin ja järkytyin. Pyrstö ei ollut hyvää. Rapujen keitossa oli unohtunut yksi tärkeä asia: suola.

Rapurauhaa, osa III

On aika palata luokkatoverini Laurin luo. Jäimme silloin vuosia sitten harmittelemaan paisuttuja rapuja. Uusin innoin kuitenkin jatkoimme tapaamisia ja ravunpyyntiä, milloin Saimaan kanavalla, milloin Ylämaan, Lemin ja Luumäen järviseuilla. Onni vaihteli rapuruton myötä.

Sitten elämä rauhoittui. Lauri oli ostanut kesämökin Humaljärven rannalta. Nimi ei ollut enne. Järvessä oli rapuja riittämiin. Pyyntitouhumme järkiperaistyi ja helpottui. Enää ei tarvinnut rämpiä ryteiköissä eikä vieraila vesillä. Nyt riitti, kun laskimme merrat veteen syöteineen ja palasimme mökille harrastamaan. Hiukan huolta aiheuttivat muut ravustuksen harrastajat. Välillä kilpailijoiden mertoja oli melkein Laurin laiturin kärjessä kiinni, varsinkin naisten saunavuoron aikoina. Tarkkana sai olla myös kauempana vesillä, kun järvi oli jaettu kolmen kalastuskunnan vesialueiksi. Asia helpottui, kun Lauri osti lisämaata naapurikylästä. Tämän sai uusi kalastuskunnan vartija tietää vasta Laurin jo toruttuaan.

Niihin muihin harrastuksiimme ravustuspäivinä ja öinä kuului tietenkin marjastusta, sienestystä, tikanheittoa ja saunomista. Paljon aikaa on vuosien myötä kulunut myös kortin peluuseen. Lempipelimme on Canasta. Sitä voimme pelata tunnista toiseen kahdestaan tai kolmistaan tai neljän hengen voimin. Lauri on pitänyt tuloksista tilastoa tarkemmin kuin rapusaaliista.

Mökille ravustamaan Lauri on kutsunut usein muitakin ystäviään. Minäkin olen ottanut vapauden kutsua mukaan vaimon, lankomiehen tai entisen pomoni. Siinä muiden harrastusten välillä käymme vuorollamme tarkastamassa pyydykset ja keräämässä saaliin. Kaikki kookkaat ravut tuodaan kotirantaan sumppuun. Päivänvalossa saalis tarkastetaan. Varsinkin tyttöravut pääsevät useasti takaisin järveen jatkamaan sukua. Pojat päätyvät pataan. Merrat Lauri on kohoilla merkannut viiden merran ryhmiin iso- ja pienikohoisiin. Näin pimeässäkin on helppo laskea, jos joku merta on jäänyt kokematta. Joskus äkkisyvän reunalla saattaa joku merta vierähtää pitkästä siimastaan huolimatta kohoineen pinnan alle. Siinä on sitten etsimistä. Tiiviissä merrassa ravut pysyvät päiväsaikaankin. Syötit mertoihin on kuitenkin vaihdettava päivittäin tai kulutuksen mukaan. Ravustus on taidetta.

Perinteiseen rapuiltaan on valmistauduttava huolellisesti. Tärkein operaatio on rapujen keitto. Sumpusta pataan valitut yksilöt tuodaan ämpärissä kuin keskitysleiriin. Kaivosta on pumpattu keitinvetä alumiinikattilaan. Kaasuliekki ei jaksa pitää koko rapuvesimäärää kerralla kiehuvana, joten rapuja täytyy pudotella veteen hitaasti ja aina välillä pitää kansi suljettuna. Veteen on laitettu tilliä, muutama sokeripala ja riittävästi suolaa. Keskimäärin parin kymmenen minuutin keiton jälkeen ravut kannetaan ulos mökin varjoisalle puolelle

jäähtymään. Kattila upotetaan muovipaljuun, johon käydään tunnin välein vaihtamassa viileämpää vettä.

Salin puolella laitetaan pöytää koreaksi rapuliinoin ja lautasliinoin. Lautasliinojen taittelu oli ennen minun ammattilaisen tehtävä. Nyt sen osaavat toisetkin. Saan sentään vielä kunnian nostella keitetyt ja huuhdellut ravut tarjoiluvadille. Ulos pihapoluille on hankittu auringosta energiansa saavia soihtuja. Ennen digiaikaa käytettiin pihalla värikkäissä lasiastioissa palavia kynttilöitä. Kynttilät kuuluvat ehdottomasti myös rapupöytään. Näissä rapuiloissa tärkeää on juomapuoli. Tarjolla on yleensä veden ohella valkoviiniä. Jokaiselle täysi-ikäiselle on tarjolla myös sitä miestä väkevämpää, jonka valmistuspaikka on yleensä Suomen rajojen ulkopuolella. Hän ottaa, kenelle kelpaa. Ottamattakin voi olla ilman paineita.

Itse ravunsyönti on jo rituaali. Rapuja on varattu yleensä 4 jokaiselle. Lauri isäntänä pöydän päässä määrää kenelle kuuluu komein rapu kasan päältä. Toiset saavat tyytyä siihen, mitä jää. Lauri itse on oikea isäntä ja pyrkii valitsemaan itselleen pienimpiä yksilöitä. Viime vuosina käsien pesuvedet on korvattu pienillä kosteuspyyhkeillä. Tarinat rapupöydässä luistavat kuulumisia kysellen ja vanhoja rapuretkiä muistellen. Meidän eläkeläisten ohella pöytään on kutsuttu myös Laurin jälkikasvua ja naapureita ja milloin ketäkin vuorovuosina. Perusjoukko on toisensa tuntevaa. Ilta pimenee, äänet hieman voimistuvat. Jonkun on vielä lähdettävä yöksi kotiin. Jälkijoukko urvahtaa patjoilleen kuka mihinkin kamariin. Pöytä jää koreaksi, mutta aamulla on aikaa siistiä paikkoja ennen vesille ja uusille ravuille lähtöä. Näin se menee, kun on mennäkseen.

Kerran muutama vuosi sitten olen nähnyt Laurin murheellisena kuin myrskynmerkki. Olin luvannut tulla rapujuhlaan tällä kertaa valmiille kattaukselle. Tulin Lappeenrannan asemalle iltajunalla. Lauri oli vastassa ja murheellisena paistoi päivää. Humaljärvässä on rapurutto, tokaisi Lauri ensisanoinaan. Sinä kesänä oli turvauduttava ostorapuihin.

Markku Niiranen, Kajaani

Isältä pojalle!

Pikkupojan mieli on kaikkeen salaperäiseen ja jännittävään. Niinpä minunkin. Aika ajoin oli vilahdellut kuulemissani puheissa ja jutuissa rapu. Ehkä perheemme elämänvaihe oli sellainen, että isäni halusi elää kauttani niitä vähäisiä nuoruuteensa mahtuneita kalastus- ja poikavuosien retkiä, joita siihen sodan uhkan ja myöhemmin rintamapalveluksen varjoista oli jäänyt. Olihan nyt selvitty jo uuteen aikaan ja omaan kotiin. Kaikki kasvoimme. Elettiin Varkauden kauppalassa 1950-luvulla.

Kalalla kulkiessa ja katiskoita kokiessa luiskahti juttu rapuihin. Olisiko ollut, että joku roska tai kaarnanpala katiskan pohjalla muistutti rapua, ja sai jutun liikkeelle? Itse en oikein vielä ymmärtänyt, millainen elävä se on. Ehkä Akuja lukiessa oli syntynyt mielikuvia nipistelevistä saksiniekoista. Kyselin niistä isältäni ja pääsin ymmärrykseen; pohjassa vornivat, ja takaperin, nopeasti pakenevat. Sain myös kyselyä niiden asuinpaikoista, enimmäkseen virtaavassa, kivikkopohjaisessa vedessä, purossa tai joessa. Siellä ne kivien koloissa asustavat ja vain hämärän turvin lähtevät liikkeelle. Taisipa joskus tarttua ajatuskin syventyä asiaan hieman tarkemmin.

Vaikutti siltä, että isälleni oli kovin mieluisaa palata poikavuosien muistoihin Pussilanjoelle, minne hän vanhempineen ja sisaruksineen oli pitäjiltä tullut. Oliko siinä kyse uudesta ympäristöstä, uudesta puuhasta, mukavista jopa merkittävistä taskurahoista vai illan hämärän luomasta jännittävästä tunnelmasta, ehkä kalakaverista tai jopa ystävistä. Sitä en pysty enää kysymään, eikä aikalaisiakaan ole enää kertomassa.

Tämän tapaisiin ajatuksiin minäkin tartuin. Onkiohjeet sain isältä, kuten myös välttämättömät rapujen pyyntiinkin liittyvät neuvot. Muutaman kerran kävimme yhdessä, eikä koskaan tarvinnut houkutella. Piti vain tarkastaa työvuorojen sopivuus. Loppukesän hämärtyviin iltoihin alkoivat ajatukset suuntautua.

Pussilanjoki, nykyisin yhä pienenevä puro, oli tuolloin isäni lapsuudessa ollut tunnettu paikka. Virtaavassa kivikkoisessa vedessä rapujen tiedettiin viihtyvän. Tuoretta syöttikalaa, jotain lihaa liippiin tai mertaan, ja illan hämärtyessä pyydykset veteen ja odottelemaan. Kummallisia pyydyksiä ei kuuleman mukaan ollut, mutta ei rapukaan ollut tuolloin niin asutuksen pelottelema. Ehkä kantakin oli nykyistä vahvempi. Syötti oli isälläni aluksi usein vavan ja langan päässä, ja nostettaessa piti osata sujauttaa liippihaavi alle ennen kuin rapu irrottaa pintaan tullessaan. Lukuisia kertoja hän kertoi siellä pyytämässä käyneensä. Saalis taisi aina mennä parempiin suihin taskurahoja vastaan. Ajan myötä pyydyksetkin paranivat ja saalis lisääntyi. Toimeentulo ja kodin työt kuitenkin pitivät pyyntiin käytettävän ajan ja mahdollisuudet hallussaan. Pyyntiharrastus kuitenkin vaikutti olleen mieluisaa. Pussilanjoesta se tarina alkoi, mutta oli sitä pyyntiä ollut jo syntymäkodinkin puroilla ja ojilla, kuten myöhemmin sain selvitettyä.

Onhan se aika omituinen elävä. Sinisen tai vihreänmusta tappisilmä, mikä liikkuu hitaasti pohjissa hämärän ja pimeän turvin. Ja kun se säikähtää ja pakenee, ei siitä jää havaittavaksi kuin pilvi pohjapölyä. Mutta hyvä kuuluu olevan, ja kauniin punaiseksi muuttuu, kun se keitetään. Kovasti on kysyttyä herkkua heinäkuun lopulla ja elokuun lämpiminä iltoina ravintoloissa.

Kerran vanhempani sitten halusivat näyttää ja opettaa meille nuorillekin rapujen valmistamisen ja illastamiseen liittyviä tapoja. Mielenkiintoista ja tiliin makuista puuhaa. Parhaiten onnistuimme valmistamaan pöydässä rapuleivät. Saksien katkonta ja availu, kuorien kaivelu ja imeskely ei oikein vielä onnistunut. Pырstölihat oli helpointa saada leivän päälle. Niitä sitten kokosimme ja nautimme. Olihan se aika monimutkaista, ja paljon nuorilta kului paahto-

leipää. Mutta siihen koukkuun tavallaan minäkin jäin. Olisiko kuitenkin ollut pääosassa erikoinen saalistettava ja elämyksellinen kokemus.

Opettelua ja syventymistä

Tuli vuosia lisää. Uusia asioita rakentui ympärille. Kalastus- ja luontoharrastukset vetivät puoleensa. Rippikoulukesäkin oli ja mökkitouhut käynnistyivät tuon ajan tavan mukaan. Uudessa ympäristössä oli keskusteluja kalavesistä, saaliista ja muusta sellaisesta. "Onko rapuja?" "On niitä ollu, mutta ei myö oikein tiijetä, ku ei niitä syyvä." Siihenpä se mieli sitten tarttuikin.

Tinkimällä tingin, että "millainen se merta pitää olla, ja mistä niitä saa?" Isä opasti tekemään katiskaverkosta. Minä taas kiertelin kaupoissa katselemassa. Yksinkertaiset liipit eivät monta markkaa maksaneetkaan. Arvelin, että vähemmillä naarmuilla ja verihaavoilla selviän ostoliipeillä kuin katiskaverkkotekeleinä. Kiertelinpä mallejakin toisilta katselemassa ja pohdin kovasti, mikä merta olisi tehokkain. Samalla sain jututettua paikkakunnan kalavelmuja syöttien paremmuudesta. Osa piti kirkasta särkikalaa parhaana, osa taas velmuili, että "kyllä se kissanraato se paras on". Tämä ajatus jatkoi aikanaan matkaansa myös suustani nuoremmille, mutta selvästi leikkimielellä sanottuna. Osa tuntui mainitsevan, että tärkeintä on kalasyötti.

Sitten eräänä illansuuna mökillä luvallisena aikana alkoi pyynti. Ensin syöttikalojen ongintaa ja sitten niiden varustelua liippeihin. Ei niitä montaa ollut, mutta kokeeksi olin hankkinut puolenkymmentä. Niistä ainakin näkee, asustaako se näillä seuduilla. Särki tai ahven liipin keskelle, sille varatuilla langoilla kiinni, ja hämärän laskeutuessa, auringon laskun paikkeilla pyytöneuvot rantakivien väliin. Ja odottamaan. Ehkä puolisen tuntia olisi sopiva, vähän yli. Jännitys kohoaa. Nyt katsomme. Ja kaikki tyhjänä! Ei jälen jälkeä. Liipit veteen ja odottelemaan. Odottelussa on jotain salaperäistä. Mutta myös sitä, ettei odottavan aika lopu. Meni taas se puoli tuntia. Kiersin lampun kanssa tarkastamassa. Ei näy merkkejä. Pikkukaloja vain liikehtii yöpuulle. Ahvenenpoikasia sijoittuu kivien kupeisiin ja pohjan muotojen katveisiin yötään viettämään. Muutaman kerran kävin vielä liipit kokemassa, minkä jälkeen alkoi olla jo myöhä, eikä kyytimieheni enää jaksanut odottaa. Totesimme, ei niistä ainakaan uimareissulla haittaa ole, kun ei saatu edes havaintoa. Tutkin asiaa sitten toiste. Vein varusteet kuivamaan, ja järjestelin paikat. Seuraavalla mökkireissulla laitoin liipit pukuhuoneen penkin alle, mistä ne löytyivät tarpeeseen runsaat kymmenen vuotta myöhemmin.

Olisiko ollut jo sama kesä, mahdollisesti, koska pyyntikokeilu jäi jäytämään. Lähinaapureiden ja nuorten kanssa oli touhuja, missä tuli keskustelluksi rapuasioistakin. Siellä selvisi eräs mahdollisuus. Nyt olisi tiedossa varma paikka, mistä vielä viime kesänä oli saatu saalista. Olisi vain osattava järjestellä aika ja kyydit, ja vielä tärkeintä, saatava isännän lupa. Ystäväpiiriimme kerhoharrastusten kautta kuului sisarusparvi melkein lähinaapurissa. Heidän isänsä kotipaikka oli liki Sorsakoskea, ja siellä kotitilalla, oli pieni järvi, mikä nyt oli päässä päällimmäisenä. Matka oli mutkikas, ja paikka harvoin käyty. Olisimme nuoret toki kartan avulla sinne osanneetkin, muttei se tainnut olla oikein toivottua. Valmistelimme siis retkikuntaa. Isäntä oppaaksi, isäni kuljettajaksi, tytär ja minä pyytäjiksi. Aluksi oli ehkä vähän vierautta, eihän oltu useinkaan tavattu. Kummasti kyllä isät löysivät asiaa ja avustivat innokkaita ravustajaoppilaita. Olipa niin hyvin, että kaikki välineet olivat valmiina katoksessa edelliseltä kerralta, syöttikalat vain oli hankittava. Ja ne järjestimme. Innostus pyyntireissuun kuvastui kaikkien jutuista. Tien kavetessa ja kaikkien mutkien ja risteysten tultua ohitetuksi saavuimme kohteeseen. Eikä mennyt aikaakaan, kun omatekoiset, päälysuppilolla varustetut katiskaverkkomerrat olivat pyynnissä. "Kyllä siellä rapuja on", virkkoi isäntä.

Niinpä oli. Ensimmäinen koenta puolen tunnin tai tunnin kuluttua antoi saaliiksi toistakymmentä saksiniekkaa, mustanvihreitä kymmensenttisiä, pitkäviiksisiä tappisilmiiä. Juuri sellaisia kuin mielikuva ja kokemukset niistä olivat. Vain pari oli jätettävä kasvamaan. Nyt en enää muista, tapahtuiko pyytöjen asettelu rannalta vai veneestä, ehkä veneestä, mutta kuitenkin vain alle kahden metrin veteen. Odotteluajan ennätin käyttämään valokuvaukseen, mihin ilta vielä antoi mahdollisuuden. Kokemisten välillä ei valo enää riittänyt, kuin johonkin vastavalosilhuettiin. Parin kokemisen jälkeen meillä oli saaliina hyvän kokoisia vornikoita, joista isälleni ja minulle jäi vajaa kolmekymmentä kappaletta. Varustelimme pyydöt ja paikat säilytykseen ja kuntoon sekä suuntasimme kotimatalle. Vielä olisi edessä saaliin käsittely.

Kotosalla pohdimme säilytystä yön yli, ja tulimme tulokseen, että keitämme saaliin aamulla. Ravut ovat sitkeitä, ja kestävät hyvin muutaman tunnin säilytyksen, kunhan kosteutta ja suojaa on. Ehjän pärevasun veimme puutarhaan marjapensaaseen alle varjon puolelle. Nostimme lautalevykannen päälle, jotta ne eivät pääse karkaamaan, ja suojasimme vielä vasun reunoja vesiheinällä. Ja sitten pää tyynyyn.

Aamulla vesikattila liedelle, suolat, tillit ja taisi joku muukin mauste vielä mennä sekaan. Vasu keittiöön ja vahvuuden laskenta. Kaikki ovat tallella. Ja virkeitäkin ovat. Yksitellen nostelin ravut kattilassa kiehuvaan veteen, tarkastaen jokaisen kunnan. Samalla opettelin oikeat otteet ja annoin muutaman vähän nipistääkkin. Elokuuta oli, kyljistä oli hyvä ottaa, kilpi oli jo vahva. Yritin myös tunnistaa työt ja pojat, mutten siinä onnistunut. Tein uteliaasti kaikkia havaintoja, nostelin uusia kattilaan ja seurasin kelloa. Kun koko erä oli keitetty, seisoiivat ne vielä hetken kattilassa, minkä jälkeen nostelin ne vadille. Kyllä olivat kauniin punaisia ja houkuttelevan tuoksuisia! Löytyihän niitä.

Aivan outoa

Poika eli kesäänsä, kirjoitukset olivat takana, lakki hankittu, ja loma ansaittu. Kesään mahtui monenmoista. Oli vierailuja sukulaisten luona, nyt jo omatoimisia automatkojakin, elämänpöyrin avartamista. Kaunis ja lämmin kesä tuntui kuten elämä, valoisalta ja eteenpäin pyrkivältä. Ammattiopinnotkin alkoivat hämmöttää. Uran valinta oli jo aika selkeä. Pieniä vastoinkäymisiä oli ollut, mutta ne oli käsitelty, eivätkä ne painaneet. Elettiin kauniita kesäpäiviä Keski-Suomessa ilman huolia ja aikatauluja.

Oli tullut puheeksi jo talvella, että täällä sitä on rapuja. Niin kuin kaikki pyytömiehet aina kehuvat omia saaliitaan. "Niin missä sitten?" "Siellä meidän pelto-ajassamme." "Ojassa?" "Niin." "Ei ne ojassa elä!" "Tule katsomaan!" Ei liene totta. Minkälainen valtaoja mahtaa peltojen halki virrata? Nyt olivatkin pellot ja ojat ympärillä. Lukuisia uusia tuttavuuksia oli syntynyt, myös toisella kotimaisella selvitettynä. Että olipa siinä pojalle heti käytännön harjoitusta kirjoitusten jälkeen. Nyt olimme kuitenkin menossa pyyntiin. Pyyntivälineet olivat täällä ne perinteiset, keppi, lanka, syötti ja jonkinmoinen haavi. En enää muista, oliko liippiä tai mertaa lainkaan. Pyydyttäminen tapahtui suurta huolellisuutta noudattaen.

Puro, missä rapuja piti olla, oli suurempi sarkaoja, tai sarkojen välissä oleva valtaoja, missä vesi virtasi hyvin hitaasti. Pellot olivat heinällä. Maapohja lienee ollut hietaa tai ohutta moreenia, ei kuitenkaan suoraan hiekkaa eikä savea. Leveyttä ojalla oli metri tai vähän yli, yli pystyi vielä hyppäämään. Kyseessä saattoi olla pienen järven laskuoja. Kuitenkin tästä ojasta olivat talon lapset aina rapunsa pyytäneet.

Päivän mittaan olimme puhuneet paljonkin valokuvauksesta. Illansuussa jo vähän väsytti vieraalla kielellä toimiminen ja helteinenkin päivä. Nyt valmistauduimme pyyntiretkelle peltosarkojen väliin. Se turvasi hetken omaa aikaa. Saattoi olla että joku merta oli vielä ladosta löytynyt, ja niillä sitten aloitimme pyynnin.

Minulle oli aivan uusi kokemus pyytää tosissaan näin pienestä ojasta. En voinut kuvitella, että sieltä mitään löytyisi. Niin vain kävi. Keppi, lanka ja syötti. Kohta alkaa tuntua liikettä. Varovainen nosto. Ja hyvällä tuurilla saa ravun kestävästi koko noston ajan pientareelle asti. Jos liippi tai haavi on käytössä, on saalis varmempaa. Rauhallsuutta ja huomaamattomuutta tarvitaan tässä pyyntitavassa. Aina ei saalis kestä nostoa. Joitakin voi harjoitella, muutoin pian oppivat. Oikeata sissin toimintaa. Toiset kävivät välillä tervehtimässä, ja ihmettelivät ensimmäisiä saksiniekkvoja. Pari tuntia jaksoimme pyydystä, sitten veimme vähäisen saaliimme keitettäväksi. Nautimme sen porukalla heti lämpimänä ja pienen lasillisen valkoviiniä. Taisi saaliista olla nautittavaksi kaksi tai kolme yhtä henkilöä kohden. Mutustelimme ja imeskelimme, esittelimme taitojamme ja kävimme pieniä keskusteluja. Jossakin vaiheessa totesin keskustelun yllä pitämiseksi ystävällisyyttäni ja kohteliaisuuttani: "Bästa delar är i svansen". Ymmärretyksi tuli, vaikka olisi voinut senkin jättää sanomatta. Pырstöhän ravun lihaisin ja makaisin paikka on. Oikea sana olisi ollut "stjärten".

Sattumalta ja melkein satumaista

Olipahan kaksi nuorta insinööriä 1970-luvun puolivälissä samoissa harrastuksissa, kerhoissa ja klubeissa. Tapasivat loppukesällä illansuussa sattumalta kaupungilla Varkaudessa, ja jutustelivat kesän kuulumisia. "Olin eilen ravustamassa, ja aivan satumainen saalis." "Elä, missä, pääseekö sinne, miten luvat?" "Kyllä minä pääsen, minulla on lupa, ja voi siellä käydä. Oikeastaan minäkin haluaisin vielä siellä käydä uudestaan. Olisitko halukas lähtemään?" "Milloin?" "Vaikka tänä iltana."

Keskustelu, mikä tapahtui iltakuuden paikkeilla, johti nopeisiin päätöksiin ja toimiin. Päätimme lähteä. Kaikki muu oli kunnossa, mutta syöttikaloja ei ollut. Merrat ja liipit olivat kohteessa, ajomatka veisi kolme varttia, varustautuminen veisi ehkä puoli tuntia. Sovimme tapaamisajan ja paikan. Lupasin hankkia syötti. Seurasin toimelias puolituntinen. Kävi varusteiden vaihto kuten ennen varusmiespalveluksessa. Määräaikana, ja kaikki mukana, alkoi pyyntiretkemme.

Ei ollut riemulla rajoja, kuten rajamiesten kerrotaan sanoneen. Niin lensi meilläkin juttu, ettei autossa tahtonut pysyä. Harrastusasioista aluksi kesätaun jälkeen, ja sitten illan teemasta. Oli kaverilla ollut eilen sellainen kokemus, ettei parempaa varmaan pitkään aikaan. Uskonpa, että saksiniekat olivat ryömineet hänen uniinsakin. Kertomus oli niin vuolasta ja ennen kuulumatonta, että pakko oli suodattaa, pyytömiehen ylipuheet pois. Tie muuttui valtatiestä soratieksi, mutkiakin alkoi ilmetä. Soratie muuttui tilustieksi, mikä lopulta muuttui metsäautotieksi, ja johti pienelle majalle vähäisen kosken partaalle.

"Tässä on niin vahva kanta, ettet ole ennen nähnyt. Isoja on ja on pieniä. Ei tarvitse pitkään olla kun on sata rapua astiassa." "Oho, no valmistellaanpa, ja selvitetään tilanne." Pyydöt löytyivät majan nurkalta, syötti kontista, ja pyytöpaikatkin olivat jo eilen tutkitut. Ajoitus sattui kohtalaiseen hyvin. Kiirettä ei tarvinnut pitää. Ylimääräistä aikaakaan ei näyttänyt liiaksi jäävän. Rauhallinen varustelu, pyytöjen lasku, ja muutaman tupakan paikka. Iltana oli vielä kirkas, tapaamishetkinen auringonpaiste oli kadonnut, pientä pilveä oli kerääntynyt. Pilviverho oli vain hyväksi. Pyyntitunnelma alkoi kohota ja jännitys sen myötä. Istuskelimme rantatörmällä, loppukesä oli ympärillämme, päivä painui levolle, hämärä laskeutui. Saattaa ripauttaa muutaman tipan illan päälle. Olisi saksiniekkvojen aika lähteä liikkeelle.

Siinä juttelimme, kerroimme uusimmat kaskut. Selvitimme yhdistyksemme tulevan talven ohjelmaa, pohdimme Varkauden kaupungin elinkeinorakennetta ja taloutta. Selvitimme myös Savon energiataloutta. Turvallisuuspolitiikka ja maanpuolustuksen tila tulivat myös käsitellyksi. Illan hämähärrytyä nousimme pyytöjä kokemaan.

"Ei ole totta! Tässä merrassa on viisi. Ja tuossa lisää." "Minähän sanoin, että täällä on satumainen kanta." "Nyt kyllä pitää muuttaa pyyntitapamme. Näitähän saa jatkuvasti kiertää ja kerätä. Jos jättää pyydöt olemaan, katoavat syötit hetkessä." "Kerätään nämä, ja sitten vaan pieni tauko." Olin täysin yllätynyt. Rapuja oli kuin muurahaispesässä muurahaisia. Hetken päästä oli liipin päällä jo useampia. Merrassa ei ollut niin hätää, kun se piti ainakin hetken saalista sisällään. Koko ei ollut kovin suurta, ja pieniä oli laskettava koko ajan pois. Tavoitteena pidimme kuitenkin mitan täyttävyyttä. Kun ilta pimeni, niin peli vain villiintyi. Pyytöjen kokeminen oli jatkuvaa kävelyä. Kun kierron sai läpi, sai aloittaa alusta. Ja saalista karttui! Yritin aina pudottaa alamitat kasvamaan, vaikkei se täysin onnistunut, astiassa olevien muiden nipistelijöiden vuoksi.

Aikamme touhusimme, pimeys laskeutui. Ei varmaan täyttä kahta tuntia kestänyt varsinainen pyyntimme. Luonnostaan tuli tarve täyteen. Eihän saalista voi enempää ottaa, kuin minkä on oma tarve. On näitä jo kummallekin. Alkoi pieni tihkusade. Keräsimme kamppeemme, varustelimme talon tavarat entiselleen, ja jätimme loput syötit koskeen kasvaville. Lajittelimme vielä alamitat veteen ja summasimme. Yhteensä sata ja kaksitoista yli vain parissa tunnissa! Kosken solina jäi taaksemme. On aivan satumaista. Olimme kokeneet elämyksen, mikä säilyy mielessä. Satuimme oikeaan aikaan ja oikeaan paikkaan. Vai olikohan jutun salaisuus siinä, että syöttikalaksi piti ostaa hotellin keittiöstä valmiiksi puhdistettua muikua, mikä maksoi kaksi kymppiä! Ainoa siihen aikaan auki ollut kalakauppa.

Joskus harmittaa ja nolottaakin

Niin sanottuina vanhoina hyvinä aikoina tapahtui niinkin, että liike-elämän yhteistyökumppaneilla oli muutakin yhteistyötä kuin pelkkä bisnes. Erääseen tällaiseen tapahtumaan sotkeuduin minäkin tiedustelijaksi ja autonkuljettajaksi. Kyseessä oli joku vierailu, missä esiteltiin ja selvitettiin kyseisen toimialan yhteistyömahdollisuuksia, ja välillä pidettiin etäisyyttä jokapäiväiseen vastuujakkaraan. Viralliset asiat oli saatu selvitettyksi, myyntisopimukset sovituksi ja nyt oli aika avata kravattia. Se oli aloitettu pitkän kaavan mukaisella lounaalla. Iltapäivällä tulikin sitten pyyntö etsiä ravustuspaikka ja toimia autonkuljettajana. No eihän niistä juuri voi kieltäytyä. Mistä minä nyt tähän hätään, ja vielä sellaisen, jotta saalis olisi varma, ja vielä vieraalla autolla. Yritetään.

Lyhyen tiedustelun jälkeen kerroin tulokset ja sovimme ajat. Illansuussa ja hyvissä ajoin. Minkäänlaista takuuta saaliista en pystynyt antamaan, vaikka ymmärsinkin sen merkityksen. Ymmärsin millaisia valmisteluja valtakuntamme päämiehen metsästys- ja kalastusretket ovat yleensä vaatineet. Siihen en pysty. Onneksi emme myöskään ole samalla tasolla.

Vaikutti kovasti siltä, ettemme pääse alkua pidemmälle. Sovittu lähtöaika viivästyi, koska seurueella oli niin paljon kerrottavaa ja esiteltävää, ettei lähdöstä meinannut tulla mitään. Kun läsnäolijat oli esitelty, ja heidän tärkeimmät uutisensa oli kuultu, muu seurue jäi jatkamaan keskusteluaan ja lähtijät olivat valmiina jatkoon saappaat oikein päin jaloissa ja kalahattu kallellaan.

Suuntana oli Saahkari ja Niinimäki, isäni vanhoja rapuojia muutamien tiedustelujen tuella. Matka taittui rattoisasti, eväät vähenivät. Kohteeseen päästyämme tutustuimme talon väkeen. Työnjako kävi niin, että opas ja autonkuljettaja pyytävät, retkeläiset pitävät huolta talon isännästä. Samalla aukesi uusi eväskori. Teimme työtä käskettyä, vaikka mieli alkoi mustua. Järvelle oli matkaa. Puropahanen oli umpeenkasvanut. Taisipa olla yhtä tyhjän kanssa. Eivätkä odotukset retkeläisten kiinnostuksesta luvanneet hyvää.

Etsimme kuitenkin pyytövälineet ja viritimme ne ojaan ja puroon tilanearviota varten. Ja niinhän siinä kävi, etteivät retkeläiset edes halunneet ravustamaan, vaan odottivat muuta toimintaa. Aika ajoin kävimme pyytöjä katsomassa, josko niihin olisi tullut merkkejä. Ei ollut.

Taivaskin oli vielä varsin kirkas, eikä olosuhde ollut rapujen liikkeelle kunnossa. Toisaalta rauhattomuus ojien pientareilla ei olisi auttanut yhtään. Kun tilannearvio näytti pitävän paikkansa, emme varustelleet enempi välineitä ja kävelimme luontoa ja paikkoja ihailien retkeläisten pitäessä seuraa talon isännälle.

Ja kuinka ollakaan. Kohta tuli pyyntö, että lähdetään kaupunkiin. Lasikantiset oli laulettu. Keräsimme välineet, selvittelimme tilanteen talon isännän kanssa, ja käänsimme keulan kohti kaupunkia. Huomautuksitta ei ajomatka mennyt, koska kuljettajalla ei ollut ammattikuljettajan kokemusta. Mutta ehjänä kuitenkin. Loppumatkan ajotehtävää helpotti retkeläisten matkaväsymys.

Sillä reissulla jäi munat pataan. Viisautta oli seurata tilannetta, ja olla viemättä retkeläisiä lähellekään vettä tai venettä tai puronreunoja. Muistuu joskus mieleen, ja vieläkin vähän harmittaa.

Hyviä hetkiä

Elämä toi Kainuuseen, Kiehimän kylälle, nykynimeltään Paltamo. Vanha kylän nimi on saanut nimensä Kiehimäjoesta, mikä laskee kylän läpi Oulujärveen. Uusi tehtävä alkoi 1976 keväällä, samalla läheisempi tuttavuus jokirapuun.

Jo muutaman viikon asuttuani ja ympäristöoppia opiskeltuani, alkoi minulle selvitä mitkä valtavat mahdollisuudet täällä on luonnonvaroihin. Työyhteisö, toveripiiri ja paikalliset asukkaat liikkuvat luonnossa kalassa, metsällä, sienessä, marjassa ja ravustamassa. En ollut uskoa, kun työkaveri kertoi erään nuorukaisen hankkineen itselleen edellissyksynä auton ravustamalla. Kyllä se totta oli. Kevään ja kesän olin perehtynyt kalapaikkoihin. Otin selvää myös kalojen elintavoista ja syöntiajoista. Istuskelin useana iltana ongella jokivarressa heinäkuun puolessa välissä. Ei ollut kiirettä, ja mieli lepäsi. Ahven oli lopettanut syöntinsä, kiiski aloitti. Joessa oli vähän akanvirtaa, ja koho kesti hyvin paikoillaan. Arvaten oli myös pohjassa vähän jyrkänteen reunaa, koska muuten irti pohjasta oleva syötti pyrki ajautumaan törmän reunaan. Hyviä lieroja oli syöttinä tavallisessa vapaongessa, syvyyttä oli ahvenia varten noin puolitoista metriä. Pari kiiskiä sain.

Taas alkoi nypläämään. No katsotaan nyt. Nyt on kiinni. Mutta voi harmi, noston puolessa välissä pääsi irti. Ei kun uudestaan. Ja kohta alkaa nypläys. Ja taas pääsi nostossa irti, ei päässyt edes näkemään, mikä oli. Oli se ainakin ahvenen kokoa ja vastusta. Pilkillä istuessa olen oppinut hermottomaksi, joten en nytäkään luovuttanut. Syötti veteen ja odottelemaan. Taas jatkuu. Nyt tulee jo pintaan. Voi tavaton. Sehän on rapu. Ilmassa päästää sitten irti, ja läsähää rantaveteen. Ei kiinni kerkeä. Pohjasakka vain pilveilee, kunnes virta vie. Olipa yllätys! Vieläkö onnistuisi? Syötti kuntoon, ja pyytämään. Kohta nyplää taas. Nyt vain malttia, ja vähän suunnittelua. Pari pudotusta, mutta sitten jo onnistuu. Saan ravun rannalle asti, ja ennätän ottamaan sen kiinni. Eipä olisi uskonut! Ehkä vähän vajaa kymmensenttinen, sinertävä viiksiniekka. Kuori vaikuttaa vähän pehmeältä. Asiani sain selvitetynsi. Lasken ravun takaisin veteen. Siellä tuntuu olevan kotonaan. Muutama potku vain näkyy. Tulipa kerrottavaa!

Aamulla onkin jo uudet suunnitelmat. Käyn hankkimassa muutamia uusia liippejä, ja tehtaalta ostan sopivaa rimaa varreksi. Verkkonarua minulla jo onkin. Ja näin alan varustautua alkavaan ravustuskauteen. Vielä lupalaput valmiiksi. Aikaahan vielä on.

Niinpä päättyy rauhoitusaika, ja alkaa seikkailu. Mitenkähän se tulee liipille. Ilta on sopiva. Puolipilvistä, ei sadetta. Pehmeä heinäkuun ilta. Ja kaikki varusteet valmiina. Syöttikalat ennätän onkimaan vielä odotellessa. Liipit veteen ja nostovarret tuelle. Puolenkymmentä niitä on, kierrellään ja koetaan nyt näitä. Katsotaan tilannetta. Odottelua ja hiljentyvää iltaa aivan kylän tuntumassa vanhalla pudotuspaikalla.

Ensimmäinen koenta tuo mukavan yllätyksen. Jokaisesta yksi. Kaksi pääsi reunan yli nostossa karkuun. Kyllähän niitä onkin. Joella on liikennettä. Pari venettä laskee alavirtaan. Ovat kukuttaneet vastapäisen lahdelman tupureillaan melkein täyteen. Tämmöistäkö tämä täällä onkin? Vaikuttaa suurimittaiselta. Kuljeksin ja mietiksin, tunnen olevani oikeassa paikassa ja onnellinen. Mieleen tulee lapsuuden veneretket ja tukkilaisten savut iltahämärissä. Onpa kiva olla.

Muutaman koennan jälkeen sankossa on jo viisitoista isosaksista, kaikki mitan täyttäviä, pari jopa kolmetoistasenttistäkin. Kyllä tämä aluksi riittää. Nyt vain kampeet kasaan ja uutisia kertomaan. Ehkä keitänkin nämä vielä tänään. Taidanpa vihjata myös naapurille, josko hänkin innostuisi.

Kun seuraavana päivänä ajelen työmaalle, katselen joelle ja järvelle. Yllätyn. Valkoisia pyydysmerkkejä on joka suunnalla. On niitä kymmeniä, ei, täytyy olla satoja, on niitä niin paljon! Mikä mahdollisuus. Alanpa uskoa siihen auton hankintaan.

Eräs juhlailta

Kevään ja kesän myötä oli valmisteltu uusien tuotteiden koemarkkinointia, mikä huipentui yhteistyökumppanin messupaviljongin toimittamiseen ja rakentamiseen naapurimaan rakennusmessuilla 1970 alkuvuosina. Tietysti olimme kaikki nuoria ja virtaa täynnä. Olihan projekti ja tapahtuma meille hyvä mahdollisuus ja kannuste. Toteutus onnistui hyvin. Joitakin käytännön ongelmia vielä esiintyi, olihan hankkeemme vielä kokeella. Pahimpana vastoinkäymisenä koin pystytystyössä tapahtuneen tikkejä vaatineen työtapaturman. Oikein hyvä muisto ei jäänyt sateisesta avajaispäivästä, jota myös vuorineuvos oli saapunut juhlistamaan. Vettä kantautui vieraiden jalkineissa ja pääsipä vähän katteen välistäkin.

Hankkeen aikaiset toveruussuhteet olivat vahvoja. Toista autettiin, missä apua tarvittiin. Niinpä vielä viikkojen päästä messutapahtumasta järjestimme yhteisen tapaamisen, ja tulosten arvioinnin. Päivä meni tietysti ylätasolla uusien hankkeiden suunnittelussa ja kumppanuuden vahvistamisessa. Iltaohjelma alkoi rantasaunalla. Makoisten löylyjen ja leppoisan tarinoinnin jälkeen siirryimme keskustaan pitkän ravintolapöydän ympärille. Koolla oli kymmenkunta hankkeessa mukana ollutta. Seurue ja isännöisyys oli muuttunut ohjelman myötä.

Alkujuomien kuluessa ja seurustelun käydessä alkoi tapahtua. Tarjoilijattaret ympärillämme alkoivat häärätä punavalkoisten serviettien ja liinojen kera, sekä kattoivat pöytään kulhoja ja laseja. Jokaiselle tuli oma huuhteluvesi kattauksen viereen ja hauska ruokalappu kaulaan. Asiasta perillä olevat riisuivatkin jo pikkutakkinsa tuolinsa selkämykselle, ja käänsivät hihansuut kaksinkerroin. Kohta istuimme kaikki hämärtyvässä, mutta vielä lämpimässä syksyillassa kauluspaidoissamme lämpenevässä ravintolaillassa. Kattaus vaikutti juhlaivalta, seurue oli siististi pukeutunut. Kaikki olivat hyvällä mielellä, ja hymy oli herkässä. Pöytään tuotiin valtava vati täynnä höyryäviä, punaisia, tillikruunuin koristeltuja rapuja. Vatia pöytään laskettaessa tuoksu levisi ja hiveli kaikkien makuhermoja. Oli juhlahetki.

Ilta eteni. Joitakin lyhyitä tapoihin kuuluvia puheitakin pidettiin. Myös epävirallisempia puheenvuoroja käytettiin. Ja tietenkin, muutama aika terhakka snapsi rapujen ja paahtoleivän sekaan. Vaikutti vähän siltä, että tilanne pyrki valtautumaan. Onneksi ei. Ohjelma saatiin kunnialla ohi, ja vieraamme tuntuivat viihtyvän. Vadille jäi ainoastaan pari pientä, selvästi alamittaista, mitkä tietenkin olivat tulleet tukkuostoksen mukana, ja mistä oli päästävä niistäkin eroon. Ensinnä katosivatkin päälle asetellut lähes jättiläiset. Roskaahan siinä tuli paljon, mutta henkilökunta selvisi hienosti tehtävistään. Isäntäkin vaihtui kesken illan, kun edellisen limitti tuli täyteen. Juhlahetki oli vietetty. Nuoret, ja jo vähän iäkkäämmätkin mie-

het kaipasivat tanssin pyörteisiin. Ravintolasalissa alkoi olla jo niin kova pörinä, ettei keskustelusta enää oikein saanut selvää. Vähin erin katosimme yöhön, kuka minnekin.

Huomenna riitti työpaikalla kiitoksia. Vieraamme lähtivät kotimatalle. Mutta virvokkeiden hakijoita riitti. Kahvi ja tupakka maistuivat. Asiaa tuli tehdyksi työmaakäynneille ja varastotarkastuksille.

Myöhemmin, laskun saavuttua tarkastuksille ja maksuun, oli siinä jotain, mikä aiheutti kysymyksiä. Uusi sihteeri ei tuntenut talon tapoja illallista tilatessaan. Emme olleet ymmärtäneet keskustella riittävästi etukäteen illan ohjelmasta. Olimme isäntäporukkana valinneet kovin pramean ohjelman talon linjaan nähden, ja saimme siitä uuden ohjeistuksen. Mutta kyllä se oli juhlava. Kelpaa sitä juuri pöytään tuotua raputarjotinta ja niitä tuoksuja ja makuja muistella.

Saksia laatikoittain

"Lähetkö tammukoita kokkeilemaan?"

"Ei nyt oikein jouda. Pitää käydä Kuhmosta rapuja, lajitella ja viedä koneelle, ja mennä huomenna hakemaan isompi erä lähetettäväksi Helsinkiin."

Siitä käynnistyi kalaveikon kanssa keskustelu, mikä jatkui pakettiauton ohjaamossa viitostieellä. Nyt oli kyseessä tosi.

Kalakaverille oli avuksi, että hankkiuduun mukaan. Hänen aikataulunsa oli aika tiukka. Ravustuskausi oli vielä aluillaan. Rauhoitus oli päätynyt. Ostelijoita alkoi kierrellä, ja lehdistäkin oli ollut jo muutama ilmoitus. Tämän vuoksi olisi oltava ajoissa liikkeellä, jotta toiset eivät ennätä ensin. Hintakin on kauden alussa parhaimmillaan. Nyt oli pohjoissavolaisten kanssa sovittu, että hän tulee ostamaan suuremman erän, mikä pitää pakata suoraan kuljetuslaatikoihin, ja toimittaa aamukoneella asiakkaalle. Aikaa olisi nyt tähän toimeen yksi yönseutu kaikkine ajoineen, risteilyineen ja tarkastamisineen sekä pakkauksineen. Kaveri tunsu avuksi sen, että minun ajaessani hän voi pakata eri asiakkaille menevät valmiiksi, ja saamme asian helpommin hoidetuksi. Yövalvomista en vielä kovin arastellut, päinvastoin koin sen salaperäisenä ja seikkailuna. Siinä olimme nyt matkalla.

Jutuissa käytiin läpi aika paljon ravun liikkeitä pyytäjältä pöytään. Olihan kaverini harjoittanut tätä tointa jo aiemmin. Samalla palasi mieleen serkkupojan puheet, kun hän mainitsi Helsingissä ja Jyväskylässä asuessaan käyneensä muutamia kertoja Kainuussakin rapuja ostamassa. Oli kaupoissaan onnistunut. Mikäs siinä, kun löytää oikeat kumppanuudet, ja on ahkera.

Ajelimme maisemissa, mitkä olivat minulle uusia. Kesäilta alkoi painua yöksi. Parissa talossa piti pysähtyä, ja pyytää yhteystiedot. Ehkä kyse oli siitäkin, että viidakkopuhelin toimittaa tiedot ostajasta. Vakiotoimittaja ja vakioasiakas ovat kullannarvoisia, kun he ovat jo aiemmin toisiinsa ja toistensa vaatimuksiin perehtyneet. Ajelimmepa tulillekin. Eräässä joenmutkassa oli tuli töyräällä. Siinä puolenkymmentä pyytömiestä ja jokunen tyhjä olutpurkki. Siinä juttelimme niitä näitä, ja kyselimme saaliista, miten on? "On sitä, vaan ei vielä oikein." "Pitänee vielä ootella, kun tulleet tuolta toisetkin." Hinta tuntui olevan jo pääosin etukäteen selvitetty. Minulle olivat kaikki vieraita. En osannut keskustella kuin yleisellä tasolla. Mutta toisaalta ymmärsin tapahtuman yläsavolaisen elämäntavan tarkkailuna, siitä jotain jäi mieleen.

Taisimme käydä vielä parissa jokimutkassa kyselemässä. Siellä olivat vieraampia. Saattoipa olla niin, että siellä oli asialla kilpaileva ostaja. Laskimme, että nyt on tehtävä kaupat, jotta aikataulu pitää, ja ajoimme sillan korvaan.

Siinä alkoi tarkastaminen ja mittaminen. Pyytäjä toi laatikon, minä tarkastin, että jokainen saksiniekka, mikä siirtyy eteenpäin, on elävä ja mitan täyttävä. Kalakaveri laski kappala-

leet ja suoritti ensimmäisen kokolajittelun. Kumpikin touhusi. Kymmeniä tarkoittavat pikkukivet siirtyivät tyhjän laatikon nurkasta viivaksi laatikon reunaan. Se tarkoitti, että nyt tuli sata täyteen. Pyytäjä antoi toisen laatikon. Peli jatkui. Laatikollinen oli aina yhtä kuhinaa. Jos niitä kallisteli, pääsivät reunan yli, ja olivat aika vilkkaita kulkemaan. Ensimmäiseltä pyytäjältä tuli vähän yli kolme sataa mitan täyttävää rapua. Tuli toinen pyytäjä, ja muutama laatikko mitattavaksi. Samaa lajia ja samaa tasoa oli tämäkin. Kun koko näytti olevan kohdallaan ja mittaaminen oli aika hidasta, ryhtyi kalakaveri avuksi, ja siirteli hyväksymänsä saaliin omiin laatikoihinsa. Aika kului. Yön selkä vaati hengähdystauon. Kyykkä-asento oli raskas, sitä piti vaihtaa. Virkeitä rapuja siirtyi tasaisesti kalakaverin laatikoihin, ja tukkimiehen kirjanpito osoitti jo täyttä seitsemää. Alimittaisia alkoi esiintyä. Vielä oli tavoite auki parisataa. Pyytäjä vaihtui. Siitä siirtyivät loput tarvittavat ravut laatikoihin, ja tavoite alkoi täytyä. Yksitoikkoinen työ ja valvominen alkoi väsyttää. Aikatauluakin piti seurata. "Nyt riittää, tehäänpä tilit." Minä nostelin loput laatikot tavaratilaan ja kalakaveri teki pyytäjien kanssa sopimansa tilit. Koskaan en ole kerralla nähnyt tuota määrää perinteisiä suomalaisia jokirapuja, niitä oli noin kahdeksan ja puolisataa. Tarkkaa lukua en enää muista, mutta kyllä se jonkin allakan reunassa on merkittynä. Heinäkuun lopulla 1970-luvun viime vuosina. Kiitelimme ja sovimme jatkosta. Kotimatkamme alkoi. Laatikoissa kävi oikea kuhina.

Auton moottori raplattaa, lämmityslaite puhaltaa vakiolämpöä. Aamuyössä ei ole kulkijoita juuri lainkaan. Ajelen rauhassa kotiin päin. Kalakaveri pakkaa asiakaskohtaisia laatikoita tavaratilassa. Kentällä tulisi olla hyvissä ajoin ennen aamukoneen tuloa. Vaikuttaa, että asiat onnistuvat. Vieraalla autolla ajamiseen ei oikein ole tottunut. Väsymyksen painaa. Ja tietenkin pitää muun lisäksi varoa myös hirvenmölyköitä. Siinä ajellaan ja matka joutuu. Kohta koputtaa kaveri takaseinään ja pyytää pysähtymään. Ymmärrän, että lähetys on valmis. Pysähdymme ja vaihdamme kuljettajaa. Tämä on minulle tervetullutta, sillä olen aika uupunut. En ole tottunut yhtämittaiseen valvomiseen.

Ajelemme lentoasemalle, ehkä torkahdankin. Aamun liikenne saa kuitenkin virkeyden pintaan. Lähetys selvitetään ja se siirtyy odottamaan kuormausta koneeseen. Nyt ovat asiat pulkassa. Vapautunein mielin suuntaamme kotiin pienille torkuille ja päivän muihin askareisiin. Olipahan elämys!

Tasaantumista

Oli siis koettu jotain ennen kuulumatonta. Kesän loppu tasaantui. Liippejä muutaman kerran jokivarressa pitäen sai omikseen ja muutamille vieraillekin juhlanan iltasen. Rapuillallisen luonne on vain niin juhlava, ettei sitä tule valinneeksi kovin usein. Harkitsinpa joskus lisäpyydystenkin hankintaa ja tekoa, mutta se asia tyrehtyi ajan puutteeseen ja työelämän asetamiin vaatimuksiin. Uusi työtehtävä odotti Kajaanissa, minkä vuoksi oli ravustuksen tilalle tulossa monta vaativaa vaihetta. Erällä ja kalalla kävin kuitenkin edelleen Paltamossa. Ajatuksia ravustamiseen on aika ajoin ollut, mutta jokin muu seikka on sen aina estänyt. Toisaalta suurin into on kyllä jo tasaantunut, koska niin hyviä kokemuksia olen saanut kokea.

Sitten eräänä loppukesänä 1980-alussa aikaisemmin mainittu kalakaveri oli löytänyt "huonossa hapessa" olevan ravun Kiehimästä ja lähettänyt sen tutkittavaksi. Jonkun lajin rapurutto oli todettu. Siinäpä se sitten oli.

Jotain keskusteluja kävimme tilanteesta vielä myöhemminkin. Saattaa olla, että tuohon aikaan purettiin uittolaitteita ja nostettiin pohjasta tukkeja, mikä on saattanut aiheuttaa vaikeita elinolosuhteita. En jaksa enää muistaa, oliko ylempänä olevan voimalaitoksen huoltotoissa jotain epätavallista. Se jäi mieleeni, että vesi oli ollut sameaa. Rapu kuitenkin kärsi, ja väheni. Osaltaan sekin on vaikuttanut omaan tasaantumiseeni. Osaltani voin asiassa

olla puhtain mielin, koska omat pyydykseni ovat olleet uusia ja puhtaita, eikä niitä ole käytetty muissa vesistöissä. Harmittaa vain moinen onnettomuus.

Siitä huolimatta loppukesällä on nähty melkein joka vuosi kuitenkin lukuisia mertakohoja rantakivikoissa, mutta myös Kiehimän lahdekkeissa, mikä tarkoittaa, että joku kuitenkin rapuja saa. Ostoilmoituksiakin on taas ilmaantunut. Aikaa asian seuraamiseen ja pyytöharastukseen ei minulta ole enää liennyt, vaikka autotallissa on monta vuotta pyörinyt katiskaverkosta tehty mertamalli.

Kivimiehet

Olipa koolla betoniteollisuuden edustajia vuotuisessa tapaamisessa Tampereella. Tutustuimme alan teollisuuteen hyvin järjestetyn tehdaskäynnin aikana. Päivän aikana keskustelimme markkinanäkymistä ja alan kilpailukyvästä. Virallinen ohjelma päättyi opastettuun kaupunkikiertoajeluun, missä pysähdyimme hetkeksi kioskille. Autoon nostettiin matkaväiväksi laatikollinen mustaa makkaraa. Matka jatkui asuntomessukohteiden ja esittelyjen kautta saunaan.

Sauna ei ollutkaan huonosti valittu. Se oli Saunaseuran sauna. Tiloineen ja kylpyohjeineen. Oikein miellyttävä ja innostava paikka rakentajien ja teollisuusmiesten tarinointiin.

Päivän kohokohta oli kuitenkin saunomisen ja vilvoittelun jälkeen takkatupaan varattu ja järjestetty iltapala, mikä käsitti puolenkymmentä rapua miestä kohti kaikkine tarvittavine lisukkeineen. Olipa mieluisa yllätys. Jutustelu oli vapautunutta, kaskujakin lenteli. Seurue tuntui puhaltavan yhteen hiileen. Saksiniekkujen käsittely oli hieman tavanomaista arkisempaa, vaikka olimmekin kokoontuneet pukeutuneina liinalla katetun pöydän ääreen. Juhlavaa se kuitenkin oli, sen tunsin. Ja mieleen painuvaa. Uskonpa, että kaikki arvostivat järjestelyjä.

Lauri Nurmi, Helsinki

Jokirapu on yön huumaa

Rapu on euroja kasinolle, jonka ravintoloitsija markkinoi saksiniekkaja kotimaan ja ulkomaan eläville: rapusesonki - kräftsäsong - crayfish season! Muistathan valita tilausta tehdesäsi mieleisesi koon. Luokitus on I-IV, ja I-luokan jokirapu on ehtinyt venähtää yli 12-senttiseksi. Saita tyytyy nelosluokkaan, 10-10,5 senttimetrin saksikamuun - hintaa kun kertyy ilman senttipeliäkin: pullo chablistä 75 euroa ja ravuilla arvoituksellinen "päivän taksa".

Jokirapu on kippis, skål ja elokuun sosiaalinen etikettihumahdus, tulipunainen statusherkku kristallikruunun alla posliinilautasella.

Oi kunpa herrat ja rouvat haistaisivat mädäntyvän särkisyötin pistävän tuoksun ja muistaisivat senkin, että rakas raadonsyöjämme jokirapu ei kaihda kannibalismia. Kontrastia kerrakseen, sitä on kotoinen munkijämme.

Kerronpa teille tarinan pojasta, pohjoissavolaisesta pikkujärvestä ja jokiravuista.

Juhannuksen jälkeiset valoisat illat ovat arvokasta aikaa: tyyninä iltoina voi retkottaa keltaisen soutuveneeseen perätuhdolla ja antaa katseensa haravoida järven pohjaa. Jos lasken mertani tuohon kohtaan, se pyytää kahden kiven asukkeja. Kivikkoisen niemen kärjessä pyytävät vain kangasmerrat, jotka löytävät tehokkaan muotonsa epätasaisella pohjallakin. Sininen muovimerta olisi riskipeliä: se saattaisi keskiyön kierroksella takaisin pohjaan laskettaessa jäädä kiven päälle ilman, että vahinkoa aina huomaisi. Muovimerrat passaavat suoran rannan tasaiselle sorapohjalle, jonka asukit ovat kaivautuneet ikivanhojen oppopuunrunkojen alle. Taktiikalla on väliä, kun haluaa houkutellessa mertoihin I-luokan rapuja, niitä 12-senttisiä. On myös paikannettava asutut kolot ja etsittävä uusia merranpaikkoja. Savi- ja sorapohjalla saksiniekan reviiiristä kielii vaalea kaivuuvana. Viileähkö alkusuvi vaikuttaa taktiikkaan, kun päästään tositoimiin. Pehmeäkuoriset rapukamut eivät kauas koloistaan uskaltaudu, joten etukäteisvakoilu palkitsee pyytäjän, joka osaa suunnata merran sisäänmenotien suoraan kotikolon suulle. Kalavesillä on paljon pyyntimiehiä, mutta vähän saamamiehiä, näin on pojalle kerrottu. Hän pohtii vielä perimäviisauden sisältöä mielessään, mutta tietää, että sama pätee rapuvesilläkin: alkukesän ahkeruus saa palkintonsa heinä- ja elokuun samettisen pehmeinä öinä.

Vakoilukierros on meneillään. Hellepäivän auringonsäteet lävistävät veden pintakalvon ja valaisevat kivikkoista pohjaa. Kirkkaus lähes sokaisee. Poika nostaa kätensä kasvojensa sivuille aurinkovarjoiksi ja laskee päänsä lähemmäs pintaa. Rintakehä painautuu vasten veneen perälautaa. Asennosta olisi helppoa liukua pää edellä uimaan. Veranhimoista paarma- parvea pääsisi pakoon, ja tyynenä päivänä paatin voisi helposti hinata uimalla rantaan. Poika on toteuttamaisillaan mielitekonsa, kun hänen silmänsä lukkiutuvat. Epäuskon voimasta hän on lähellä pudota veneestä. Hämmennyksestä tokeneminen vie vain sekunnin, korkeintaan pari. Hän pysäyttää veneen hitaan liu'un käsillään ja meloo kämmenillään metrin takaisin päin. Ensivaikutelma ei petä, eivätkä ravustajan - toisin kuin monen mullahduksia käyttävän kalastajan - silmät tuota harhanäkyjä: majesteetilliset sakset töröttävät kahden metrin syvyydessä möllöttävän laakean kiven alta. Vesi vääristää kokoa, mutta siniharmaat sakset näyttävät 20-senttisiltä.

Auts, jättiläispaarma haukkaa poikaa niskasta, ja hän sukeltaa veteen suojautuakseen verenhimoisilta surraajilta. Kiikkerän pikkuveneen hän hinaa uimalla punaisen kesämökin rantaan. Venevalkama sijaitsisi rantalepikossa sivummalla, mutta nyt on kiire: utelias mieli ei malta odottaa vaan janoaa tietoa. Isovanhempien ukaasit siitä, että auringon ahavoittamat ja mökkipolkujen kovettamat jalkapohjat olisi syytä puhdistaa hiekanjyvistä, haihtuvat mielestä, kun poika syöksyy hirsimökin tuvan läpi verannalle. Räsymatot rullautuvat matkalla, ja

poika on kuulevinaan pasianssia lyövän isoisänsä murahduksen, joka koskee auki jäänyttä tuvanovea ja itikoita. Kuikkakoiraan ”uiiik” kiirii tyyntä järven peiliä pitkin kallioniemen kärkeä nököttävän mökin verannalle, ja poika nappaa käteensä rottinkipöydältä Rapu ja ravustus -kirjan. Sen laatineet Westman ja Nylund ovat pojalle paljon suurempia auktoriteetteja kuin ala-asteen luokanopettaja, jonka biologian tuntemus tuntuu rajoittuvan karhuihin ja susiin. ”Jättiläisrapu, jättiläisrapu”, hän hokee mielessään ja selaa esille muistamansa kohdan jokiravun kasvusta ja koosta. Yli 13-senttiset jokiravut ovat taulukon perusteella melkoisia jättiläisiä, jopa harvinaisuuksia, ja ikää niillä voi olla yhtä paljon kuin pojalla. Sisimmässään hän on varma siitä, että pikkujärven muhkeimpien saksien omistajan pyrstöstä otsapiikin kärkeen mitattu pituus on viidentoista sentin luokkaa, ellei enemmän.

Kolme viikkoa myöhemmin Savon Sanomien otsikko levittää pessimististä viestiä: ”Saaliista odotetaan kohtalaisen vähäistä.” (19.7.1991) *Sunnuntaina alkavan ravustuskauden saaliin arvioidaan jäävän heikohkoksi, sillä vesien hidas lämpeneminen on viivästyttänyt rapujen kuorenvaihtoa...* Pah, poika painuu särkiöngelle, eikä kaipaa jaloja ahvenia, koska ne pyytävät kehnosti. Oranssisilmä nousee kuiville tusina, kyrmynskoja puolikas. Mertoja on vajassa parikymmentä, joten syöttien saksimiseksi menee. Ensimmäinen yö on heikko, samoin toinen – eikä tunnelmaa nosta maakunta-aviisin uusin otsikko: ”Rapusaalis jäänee pieneksi – mertansa voi laskea lokakuun loppuun saakka.” Syyspakkasiako tässä pitäisi odotella?

Kolmantena iltana kuikkapariskunta lipuu kallioniemen edustalle. Särkisaalis on ollut parempi, ja iltaseitsemän koentakierroksella poika vaihtaa syötit. Laakean kiven edustalle hän laskee kankaisen lieriömerran. Oranssia narua nykimällä merran saa pomputeltua ihan-teelliseen asentoon nielu kohti vaaleata kaivuuvanaa. Korttipeli isovanhempien kanssa venyy puolille öin. Isoäiti ei kysy, vieläkö poika jaksaa. Hän tietää vastauksen kysymättäkin, sytyttää ulkotulen kallioniemen kärkeen ja laittaa yöpalaa ravustajille. Rapumestari, siis isoisä, uhrautuu soutajaksi. Haluaisi taatusti nostaa mertoja itsekin, mutta ymmärtää, että elämys on arvokkaampi pojanpojalle. Vakain aironvedoin he liukuvat kohti laakeaa kiveä. Kierros on loppuillaan, ja saalis on ollut kelvollinen: peltiämpärin pohjalta kuuluu ropina, kun saksiniekat kiertävät ihmeissään ympyrää. Keskikoko on taattua 11–12 sentin luokkaa; oman rannan rapujen alamitaksi on päätetty vähintään 10,5 senttiä.

Poika naksauttaa taskulampun päälle ja kohdistaa kiilan mertaan. Hänen sydämensä pamppailee, mutta vallan hurjaksi kaulalla tuntuva syke yltyy, kun valokiila osuu majestee-tillisiin saksiin, jotka ovat tarrautuneet särkisyötin pyrstöön. Merrassa mönkii kolme-neljä kaunista annosrapua. Merkitystä on vain siniharmaalla jättiläisravulla. Poika on nostamaisillaan merran ennen kuin hän tajuaa, että jotain on uhkaavasti pielessä: rapu on merran ulkopuolella, kavunnut sen katolle. Kuningasrapu on painollaan ja vahvoilla saksillaan onnistunut litistämään vanhan kangasmerran muotoa ja pääsemään kiinni syöttiin. Järki takoo hetken pojan tajuntaa ja kehottaa jättämään merran pohjaan. Valokiila paljastaa ravun saaneen särjestä voittajan otteen. Syötti on irtoamaisillaan valkoisesta piippurassista, jolla se on mertaan asetettu – ja rapu palaamassa kotikoloonsa nautiskelemaan. Nyt tai ei milloinkaan, poika päättää ja kiskoo merta rivakoin kädenvedoin kohti pintaa. Saksinieikka ei halua luopua saalistaan, joten kaikki sujuu hyvin, kunnes merta kohoa pinnan yläpuolelle. Rapu oivaltaa joutuneensa pois valtakunnastaan ja irrottaa otteensa. Se on molskahtamaisillaan veteen, mutta pojan refleksit ovat nopeammat kuin painovoiman lait: hän heilauttaa pimeässä kättään ja osuu johonkin. Aaargh, on seuraavan sekunnin tunnetila, mutta pihaustakaan poika ei tyyneellä järvellä huuliltaan laske. Toinen majestee-tillisista saksista on tavoittanut hänen etusormensa. Rapu hellittää otteensa vasta, kun poika laskee sen vesiämpäriin. ”Olet sinä aikamoinen rapuritari”, virkkoo isoisä ja hymyilee lempeästi.

”Rapuviinimme olisi Chablis Les Vieilles Vignes, ja tänään meillä olisi yksi lähellä Suomen ennätystä...”

”Minä otan sen”, mies keskeyttää kasinon tarjoilijan ennen kuin ehtii edes arvailla jättijokiravun päivän hintaa. Posliinilautaselle tuodaan kunnioitusta herättävä tulipunainen herkku. Pöytäseurueen muut jäsenet ehdottavat yhtä helan gâria lisää, mutta mies pyytää mittanauhaa. Ällistykseltään tarjoilija ei heti ymmärrä kysymystä, ja vieressä istuva ekonomi yskäisee nielaistuaan chablista väärään kurkkuun. Viivoitin löytyy, ja mies mittaa jokiravun: 15,5 senttiä. ”Sehän on isompi kuin...”, vitsit kiertävät pöydässä. Mies ei niille naura eikä niitä edes kuule. Hänen ajatuksensa palaavat 24 vuoden taakse pohjoissavolaiselle pikkujärvelle. ”Yön huumaa”, hän lausuu mielessään ja tarttuu rapuveitseen. Ennen kuin mies on valmis syömään elämänsä toiseksi suurimman jokiravun, hän hymyilee ja vilkaisee etusormeaan, jonka kärjessä näkyy kristallikruununkin valossa hennonhento arpi.

Irja Nykänen, Saarivaara

Jokiraputarinani

Tuossa se joki virtaa tuvan takana törmän alla niin kuin ennen lapsuudessani. Nyt tosin ruoppattuna ja niin muodoin jotenkin pilattuna.

Ne ravut - ei niistä ennen piitattu eikä puhuttu, ei ainakaan pyyntimielessä. Sen olin kuullut, että ravut kulkevat takaperin ja niillä on sakset. Olikohan kukaan maininnut syöneensä niitä. Ei ainakaan tällä kylällä.

Nyt asun taas lapsuudenkodissani. Edellisen asukkaan jäljiltä löytyy muutama rapumerta. Rannassa on kumollaan vanha saunan muuripata. Siinä on kuulemma keitetty rapusaaliita joinakin menneinä vuosina.

Ystävät Helsingissä innostuvat tietämään, miten nyt olisi rapujen laita. Minä tarkkailin jokea. Auringon paistaessa sopivasti joen tummaan veteen näin rantaliejun päällä pari kertaa ravun liikettä. Ja niin sain vieraita.

Matkan varrella sukulaisiin poiketessa ystäväni olivat saaneet särkiä ravun syötiksi. Heti illalla laitoimme kaikki 4-5 merta jokeen. Ei kauan tarvinnut odottaa, kun muutama rapu jo tuli syötin kimppuun.

Ilta viileni nopeasti. Kiirehdimme sisälle lämpimään laitettuumme ravut ämpäriin. Minun kävi sääliksi vapautensa menettäneitä olentoja, joita uhkasi vielä kauheampi kohtalo: elävänä kiehuvaan pataan.

Saalis ei ollut ravustajien mielestä kummoinenkaan eikä innostanut jatkamaan aamulla. Osa ravuistamme oli vielä alamittaisia. Niinpä ravustajalomalaiset olivat valmiit jatkamaan matkaansa.

Minulle koitti tämän ravustuksen mieluisin ja paras hetki. Sain viedä kaikki ravut takaisin jokeen kasvamaan. Loput särjenpalat heitin mukaan.

Meidän rapujuhliemme sijaan koitti rapujen juhlat. Osa ravuista jäi nauttimaan matkaväistöään särjen paloista.

Erkki Nyysönen, Sastamala

Minä ja jokirapu, osa 1

Joella

Muutamme Takkulaan vuonna 1958. ”Siellä on ollut ennen paljon rapuja”, sanoo isä ja menemme joelle katselamaan näkykö mitään. Isällä on virveli mukana ja hän uittaa Professoria virrassa - ei näy muuta kuin uistimen välke kirkkaan veden läpi sorapohjan yläpuolella. Sodan jälkeen, kun lammen alapuolisen kosken uittopatoa oli tehty, työmiehillä oli ollut pata kiehumassa rannalla. Siihen he olivat lapiolla nostelleet rapuja ja sitten syöneet niitä pois eväinään. Entisinä aikoina rapuja oli pyydystetty ja viety Varkauteen ja sieltä kai edelleen Pietariin asti.

Kuluu vuosi, kaksi, kolme. Väinö on saanut katiskasta ravun. ”Katohan perkele, ohan niitä vielä saatana. Eipäs perkele rapurutto kaekkija ou tappanna.” Loppukesän öinä isä, Masa ja Reni kiertelivät hasakin kanssa joen rantoja. Muutaman ravun saavatkin haavittua. Samaan aikaan vesistön yläosalla rapuja alkaa ilmaantua enoni ja tätini kotien lähellä olevaan pikujärveen. Tädin mies, Väinö hänkin, opastaa meitä serkuksia rapumerran teossa. Katiskaverkosta niitä tehdään; säilykepurkista suupanta ja kansilätkä pohjalle, että rapu ei pääse altapäin syöttiin. Saalis on vaatimaton, tulee niitä kuitenkin viisi tai kuusi yhdessä yössä. Pimeässä lurriminen taskulamppujen kanssa on oikeastaan se juttu, minä takia niitä rapuja yritetään.

On vuosi 1965 ja heinäkuisena hellepäivänä olemme kaveriporukalla uimassa joella. Sukelluslaseilla on mukava katsella pohjaa ja siellähän ne ravun viikset vilkkuvat kiven kolossa. Kotona kerron isälle ja heinäkuun puolivälin jälkeen varustaudumme kauden alkuun rakentelemalla pitkävartiset pikkuhaavit ja voilemmalla tikkuja, joihin syöttikalat sitten langalla kiinnitetään rapuja houkuttelemaan. Saalista tulee muutamia. Yön aikana voi nähdä kymmenen ja saada haavittua kuusi täysmittaista. Seuraamme tilannetta.

Suuri pamaus

On vuosi 1968 ja olemme koulukaverukset ensimmäistä kesää kesätöissä. Kuusen taimia on hakattu maahan kesän alku ja rahaa on hankittu siihen asti ennätysmäärät. Joella on mukava käydä istuskelemassa ja onkimassa olemattomia kaloja. Joku ahvenen sirri sieltä saadaan silloin tällöin. Isän ja Väinön yhdessä tekemästä kalankasvatuslammikosta on päästetty jokeen ja lampiin siian ja taimenen poikasia jo useita vuosia, mutta eipä niitä saada tarttumaan kuin erittäin harvoin. Joitakin asentokaloja pääsee kyllä näkemään, kun jaksaa seurata oikeassa paikassa. Mutta rapuja, pieniä läpinäkyviä rapuja, on pohja täynnä. En puhu kenellekään havainnostani. On niitä suurempiakin siellä koloissaan. Päättämme isän kanssa ostaa kolme lankamertaa ja teemme tikkuja. Katiskoihin laitetaan pullan paloja houkuttelemaan särkiä.

On 21. heinäkuuta ja ravustus alkaa. Ensimmäisen päivän ja yön saalis on kolmella merralla ja kahdella haavilla kolmesataa täysikokoista ja lukematon määrä pieniä. Nythän niitä on myytäväksi asti. Kuopion Marja ja Vihannes maksaa alussa markka viisikymmentä penniä kappale. Oikea kuljetustapa on tärkeä. Isäni tuttava oli edellisenä vuonna vienyt ämpärillisen rapuja vettä täynnä ja kaikki siinä olleet kahdeksankymmentä rapua olivat tukehtuneet kuoliaksi. Ostaja oli opastanut, miten rapuja on kuljetettava: ne on pakattava kostutettujen sanomalehtien alle pahvilaatikoon. Kova oli ollut oppi.

Ostamme kolme kertaa lisää ja sitten vielä viisi kertaa ja saalis vakiintuu noin viiteenkymmeneen rapuun yössä. Syöttikaloja ei enää jaksa onkia työpäivän ja ravustuksessa valvotun yön takia ja päätämme investoida täkyverkkoon. Lumpeikon reunasta kaloja tuleekin riittävästi. Ostamme edelleen muutamia mertoja lisää ja veneen avulla laajennamme joen yläpuoliselle lammelle ja mertapyyntiin. Nyt ei enää tarvitse valvoa öitä kuin viikonloppuina. Ostamme muutamia mertoja lisää ja, koska niitä on lopulta kolmisen kymmentä ja alue laaja, niin haavipyynnistä luopumisesta huolimatta rapuja tulee edelleen noin viisikymmentä kappaletta yössä. Rapujen hinta laskee tukussa 75 penniin. Kuopioon kannattaa ajaa vasta, kun auton takakontti saadaan täyteen. Kotirantaan on rakennettu rimoista ja katiskaverkosta suuri sumppu, johon ravut kerätään. Ruuaksi niille annetaan vesiheinää. Syyskuussa hinta nousee taas markkaan viiteentoista penniin. Ravut viedään lentokoneella Kuopiosta Saksaan.

Niin vähän sitä iloa kesti

Pyyntialue laajeni seuraavana vuotena yläpuolisen lammen pohjoispäässä olevaan kiviseen ja kapeaan salmeen. Laajat rantakivikot ja veteen kaatuneet puut loivat rapuille hyvät piilopaikat ja niitä rapuja oli. Joka yö, jos jaksoi lähteä kiertämään merrat kahteen kertaan yön aikana, sai vähintään sata rapua. Isä haavitsi yhden varsinaisen isomuksen, jota ostaja ei kelpuuttanut Saksan vientiin. Syynä oli, että se olisi kuitenkin kuollut lentomatkan aikana. Keitimme ja jaoimme tuon seitsemäntoista senttiä pitkän ja yksitoista senttiä pitkät sakset omistaneen jokiravun. Oli se iso.

Vuoden 1970 kesällä kuultiin, että yläpuolen järvissä oli näkynyt kuolleita rapuja eikä syksyn pyynnissä enää tuolta parin kilometrin päästä saatu mitään. Desinfoimme edelleen merrat huolellisesti. Joelta rapuja tuli vielä.

Seuraavana talvena muutimme kirkonkylään ja joki jäi virtaamaan ilman minua.

Minä ja jokirapu, osa 2

Oli kuuma kesä 1971 ja olin kesätöissä valtion teellä paikkaamassa vikapartion asentajien kesäloma-aikaa. Aamulla saatiin vikalistat ja sitten kierrettiin ympäri pitäjää korjaamassa ukkosen rikkomia puhelimia ja selvittelemässä avojohtoja. Puhelimet olivat käsivälitteisiä ja kirkonkylän keskuksessa työskenteli yhteensä kolmisen kymmentä puhelunvälittäjärouvaa tai -neitiä. Yksi välittäjien kesätuuraajista oli ennestään tuttu neitonen oppikoulun rinnakkaisluokalta ja pidimme pientä silmäpeliä. Kaverini Seppo oli puolestaan iskenyt silmänsä hänen ystävänsä ja Sepon kanssa pohdimme, miten saada asiaa eteenpäin.

Sepon käytössä oli hänen perheensä omistama kesämökki. Siellä olimme käyneet kaveriporukalla muutaman kerran talvella ja keväällä. Idea tuli elokuun alussa. "Mitenkäs, jos pyydystettäisiin rapuja ja järjestettäisiin oikein kunnan rapujuhlat? Lähtisivätköhän tytöt?" "Mistä niitä rapuja sitten saadaan?" kysyi Seppo. "Mennään pyytämään niitä Takkulan joelle, rutto on tappanut kaikki jo Särkijärvestä, mutta on niitä varmaan vielä siinä."

Tuumasta toimeen, mitäpä sitä ei tekisi neitosten takia. Kaivettiin matoja, ongittiin kaloja, ostettiin hasakkiin uusi sukka Topin kaupasta ja lamppuöljyä, tarkastettiin haavit. Mertoja en tohtinut kysyä, olihan tuo tilanne hieman salamyhkäinen. Tiistai-illalla menimme joelle ja aloimme vuolla tikkuja ja syöttää niitä. Tikkuja tuli lopulta kolmisen kymmentä. Ja rapuja tuli. Puolen yön jälkeen niitä oli kertynyt haaveihimme kuutisen kymmentä.

"Kyllä rapujuhlat taitavat onnistua. Tullaan vielä huomenna uudelleen." Seppo vei ravut pahvilaatikossa kotitalonsa kellariin ja keskiviikkoillan toisen retken jälkeen rapuja oli reilut sata. Lupasin kysyä seuraavana päivänä töissä olisiko neideillä innokkuutta lähteä rapubai-

luihin Sepon mökille. Pientä varautuneisuutta oli ilmassa, mutta lopulta tuli lupaus yrittämisestä. Yritys palkittiin.

Lauantai meni rapuja keittäessä ja kaikessa valmistelussa, mutta lopulta pöytä oli todella koreana vieraidemme tulla. Syötiin rapuja, kuunneltiin levyjä, käytiin saunassa ja uimassa. Kävi ilmi, että tuo tyttökaverikseni silloin lupautunut neitonen olikin horoskooppimerkiltään rapu. Niinpä sitä on nyt tullut ravustettua yhteisiä ala- ja ylämäkiä jo yli neljäkymmentä vuotta. Samoin on käynyt Sepolle.

Minä ja jokirapu, osa 3

Isäni ja äitini innostuivat todella ravustukseen asuessamme Takkulassa. Kirkonkylään muuttoi heidät miettimään kesämökin laittoa ja se haave toteutuikin vuonna 1974. Tuo paikka on isäni lapsuuden maisemia ja niin hänen synnyinkotinsa kuin minunkin on saman järven rannalla. Samaa vesistöä kuin ”joki”, sen ylin järvi. Rapuja ei ollut koskaan paljon, oli kuitenkin muutamia ja mihinkäs kissa karvoistaan pääsee – joka syksyinen ravustus jatkui tavoitteena pitää rapujuhlat. Mertoja oli yllin kyllin, mutta se juttu oli aina ottaa rapu haavilla tikusta.

Kahdeksankymmentäluvulle tultaessa mukana oli jo lapsenlapsiakin, tosin ei itse ravustamassa, mutta rapuja ihmettelemässä. Nyt nuoret jatkavat perinnettä.

Pääsee se rapu puuhunkin

Mökki on noin kilometrin pituisen niemen puolivälissä ja niemellä laidunsi Villen hevonen. Kerran sisareni ja vaimoni – se rapu – olivat tulossa yöllä niemen poikki, kun kovan laukkauksen ääni ja hirnahdukset alkoivat kuulua. Sieltä se hepo laukkasi täyttä vauhtia. Pääsin lankomieheni kanssa näkemään todella vauhdikkaan puuhun kiipeämisen. Sinne lensivät rapusangot ja haavit. Hätistelimme hevosen pois, mitä lie miettinyt.

Rapujuhlat

Menu:

- Rantakala
- Ravut, paahtoleipää, patonkia, salaatteja, katkarapuja
- Muurinpohjaletut
- Nuotiomakkaraa
- Juomat maun mukaan

Rapujuhlat olivat kesän päättymisen syksyn alun juhla, johon koko perhe kokoontui. Itse pyydystetyt ravut olivat pääosassa. Väkeä olivat vanhemmat, lapset puolisoineen ja lapsen lapset lukien joskus pari, kolmekymmentäkin. Rapuja oli aina, joskus jokaiselle oma, joskus kaksi tai kolmekin. Välillä jaettiin rapu puoliksi, mutta tärkein asia oli, että kokoontuttiin yhteen. Se perheen kokoon saattaja oli jokirapu.

Post scriptum: Jokirapuja on viime vuosina ollut todella vähän. Rapurutto ei ole niitä vienyt, vaan syy lienee veden happamuudessa tai jossakin muussa ympäristöön vaikuttavassa tekijässä. Mökkijärven koeravustus antaa kuitenkin joka vuosi tuloksia. Ei jokirapu ole hävinnyt. Tärkeää on pitää tuo pikku vesistö vapaana Amerikan serkusta täpläravusta ja estää näin

mahdollinen todellinen häviö. Rapujuhlia pidetään edelleen vuosittain vanhaa jokirapue-
rinnettä kunnioittaen, mutta syötävänä ovat täpläravut, tietysti Pirkanmaalta itse ravustetut.

Ritva Pentikäinen, Kajaani

Jokiraputarina

Olen 73-vuotias, haluan kertoilla ravustuksesta Kajaanin joella ja kokemuksia rapujen syömisestä lapsuudessani yli 60 vuotta sitten.

Kajaanin joessa, voimalaitosten ns. alapuolella oli hyvät rapupaikat. Isäni Pekka oli kalakauppias ja itsekin innokas kalastaja. Oulujärvi ja siihen laskeva Kajaaninjoki olivat jo hänen lapsuudessaan ehtymättömiä kalavesiä. Voimalaitokset sittemmin tuhosivat lohikalastuksen, mutta kait ne ravut jäivät sinne joen syviin kivikkoihin. Kajaaninjoki oli muinoin myös englantilaisten kalastusturistien "lohilordien" suosima paikka

Kun ravustuskausi alkoi syysiltojen pimetessä, oli koko perhe innoissaan ravustuksesta. Vaikka Kajaaninjokivarren maisema on jyrkkää kalliota, ja todella pikkulapsille erittäin vaarallista seikkailla, me päästiin isän kanssa. Myös naapuruston lapsia otettiin mukaan. Hiljaa hiipiminen ja varovaisesti kulkeminen olivat tärkeimmät ohjeet. Enpä samoille paikoille laskisi omaa lapsenlastani.

Mertoja oli nimetty eri lapsille, siellä ne odottivat Antin, Sirkan ja Ritvan merrat. Lieneeköhän ollut jonkinlaista paikan valtausta se, kun koko korttelin lapsien merrat laitettiin ikään kuin isän alueelle!

Mutta se oli kivaa. Välillä istuskeltiin rannalla ja rupateltiin. Rapuja sai jokainen, Isälläni oli hyvät paikat.

Isäni möi ravut kajaanilaiseen ravintolaan ja herrasväelle. Hän välitti suuremmissa erissä myös "Helsingin herkkusuille". Ravut säilytettiin isossa sumpussa, joka oli Petäisenniskassa hyvin virtaavassa paikassa, Kun rapulastia sitten lähti autonkuljettaja viemään Helsinkiin, se tapahtui tietenkin yöllä, koska ilma viileni. Me lapset ihmeteltiin vain sitä "sirinää", mikä autossa oli, kun se lähti isäni mukana etelään.

Kainuulaisella jokiravulla oli hyvä maine Helsingin hienoissa ravintoloissa, ja kyllä ne olivatkin maineensa veroisia.

Kotonani syötiin rapuja oman perheen kanssa, ilman mitään seremonioita; joskus ns. alamitat, jotka olivat livahtaneet ostossa, ja joita ei voinut toimittaa edelleen. Perheeni piti tietenkin myös kerran vuodessa kesäkauden päättäjäiset mökillä, juhlavasti rapuja syöden. Jo silloin opin nämä laulut ensimmäisille saksille, jne! Sekin oli mukavaa, itse rapujen syöminen oli opittu luonnollisesti, ihan vain mökin rappusilla istuskellen.

Kajaaninjoen rapupaikat muistan hyvin, kävelen nykyisin päivälennkini jokivarren "Renforssin lenkipolkua" ja tiedän hyvin ne vaarallisimmat paikat, josta aina joku lapsi putosi, mutta onneksi kaikki muistot ovat kivoja ja lämpimiä ja sellaista perinnettä, jota nämä nyt Kajaanin keskustassa asuvat lapset eivät voi enää harrastaa.

Ps. Kunnes Talvivaaran purkupuutki tuhoaa kalat lähivesistä, silloin viimeinenkin löydetty rapu jostakin kivikolosta on kummallista historiaa.

Pirjo Rinne, Kitee

Jänisjoen rapuaikaan

Hupsista – pulps, pulps. Olin ylösalaisin tukka ja puoli päätä joen pohjamudassa, jalat kohti taivasta rimpuillen ja mekko aaltoili virran tahtiin. Silmät oli pantava kiinni, jotta kellanruskea muta ei enää leiju silmiin. Puristin tiukasti nyrkissä mustaa lankasiimaa ja ongenkouskussa kiemurtavaa sättää. Pyristelin ylös laiturille. Siskoni kiskoi kainalosta ja veljeni mekon helmasta.

Muutaman sekunnin muistikuva on yhä silmissä ja mielessä. Olin silloin viisivuotias. Tuosta kesästä on aikaa jo 63 vuotta. Elettiin 1950 – luvun alkupuolta itärajalalla Jänisjokivarressa Pohjois-Karjalassa. Rapuja narrattiin onkimadon jätteillä ja paljaalla koukullakin. Muutama saatiin ämpäriin asti. Se oli jännittävää leikkiä.

Oli minun vuoroni yrittää. Hiljaa kököttelin polvillaan laiturin reunalla ja tuijotin pohjaan hautautuneita lepän juurakoita. Niiden alla ne ravut lymysivät. Siiman avulla hivutin syötin uppopuun viereen ja sitten odotettiin. Kohta rupesi rungon alta viipottamaan pari tuntosarven kärkeä. Hui, se on iso. Liikutin hyvin hitaasti syöttiä pohjassa rapua kohti kurotellen. En malttanut odottaa kunnollista saksen otetta, vaan saalis luiskahti nopeasti takaperin suojakoloonsa puun alle ja siinä samassa humpsahdin päistikkaa jokeen.

Isän tekemä kelluva laituri oli kolmesta - neljästä lankusta tehty ja pyykin huuhteluun tarkoitettu. Laiturilta käsin saimme opetella onkimaan äidin tekemällä ongella. Vapa oli lasten käteen sopiva, tuomen vesasta tehty. Siimana oli kotona mustaksi värjätty kalastajalankaa, kohona termospullon vanha korkki ja painoksi äiti pyörity siiman ympärille peltisuikaleesta tiukan käärön ja naputteli sen vasaralla siimaan kiinni. Kun kala ei syönyt, rupesimme onkimaan rapuja. Ravustuksessa emme vapaa tarvinneet, siima ja koukku riittivät.

Jänisjoki on iso ja syvä. Se mutkittelee Värtsilän laakson ikivanhassa järven pohjassa. Se on paikoin jopa 50 metriä leveä, vuolaammissa kohdissa kapeampi. Uoma on kymmenkunta metriä syvä, pääosin jyrkkärantainen, kuitenkin joissain kohdin on metrin pari matalampaa rantaa. Routa ja rankkasateet murtavat jatkuvasti jyrkkiä rantoja uuteen kuosiin. Rantapenkat kaatuilevat leppineen jokeen etenkin mutkissa ja rungot jäävät pohjaan lojumaan. Ohut hiesumulta ei pitkään pidättele rantapuita, kun virta kovertaa vedenalaisia onkaloita juurien alle. Joskus vettynyt uppopuu voi tarttua keväisen virran mukaan ja uida salakavalasti hakona pinnan alla näkymättömissä. Silloin se on soutajan vaaraksi puhumattakaan moottoriveneistä. Kohta paljastunut maa työntää uutta vesaa, leppää, tuomea, pihlajaa ja paatsamaa. Pohjaan kaatuneiden runkojen ja kantojen alla oli hyvä rapujen asua.

Isä oli syntynyt 1911 ja eli koko ikänsä Jänisjoen rannalla. Kotimme lähellä virtaava syvä joki oli pienten lapsien kanssa hengenvaarallinen. Meille sanottiin, että joessa asuu Vesimömmö, joka vetää pienet lapset joen pohjaan, jos rantaan menee ilman lupaa. Kaiken varalta isä opetti meidät kolmen neljän vanhana menemään umpisukkuliin. Hän hyppyytti meitä vuorotellen joessa veneen reunalta käsistä roikottamalla ja vähitellen veden alle asti. Olimme kovin ylpeitä, kun osasimme sukeltaa ennen kuin uida. Sukellustaito oli isän mielestä tärkeä, jotta lapsi osaa toimia säikähtämättä, jos sattui putoamaan jokeen.

Isä tunsu joen hyvin ja hallitsi myös kalastus- ja ravustustaidot. Helmikuun tuiskuissa vietiin tiettyyn paikkaan maderysä ja koukkuja madekeittoa varten. Keväisin heti jättien lähdettyä pyydettiin rysillä kutuhaukia, lahnoja ja kuhia. Isä sanoi vaaleampiväristen kalojen nousseen ylävirtaan Jänisjärvestä rajan takaa. Se oli meistä lapsista mielenkiintoista – ulkomaalaisia kaloja! Katiskoita pidettiin loppukesällä sopivissa kohdin rantavedessä ahvenia ja särkiä pyytämässä. Verkkopyynti ei Jänisjoessa onnistunut. Särjet, salakat ja kiisketkin syötiin. Yleisimmin ne paistettiin hiilillä hellassa eli halstrattiin ruisleivän päällä tai perunoit-

ten kanssa syötäväksi. Jos tuli kerralla paljon särkiä, äiti kuivasi ne leivinuunin jälkilämmössä kisukaloiksi. Ne pantiin tynnyliinapussiin vintille roikkumaan. Niistä tehtiin heinänteokoai-kaan kisukalasoppaa. Katiskaan tunkeutuneet ravut oli syötävä heti, niitä ei säilötty myöhempää käyttöä varten.

Toisinaan katiska oli puolillaan rapuja möyrimässä päällekkäin. Aiemmin nieluun uineet särjet oli yön mittaan tarkkaan syöty. Joitakin ruotojen rippeitä saattoi olla vielä jäljellä. Seurasimme silmä tarkkana kun isä avasi luukun, käänsi katiskan ylösalaisin ja ravisteli ravut rannalle vesirajaan. Siinä ihmeteltiin isoja ja pienempiä jännästi käyttäytyviä otuksia. Meidän mielestä ravut olivat kuin ritareita kovine panssareineen. Ne olivat aika tumman ruskeita, mutta monella pilkotti nivelten välistä sinistä ja punaista ja valkoistakin. Ne siirtyivät sinne tänne laumassa ja peruuttelivat hitaasti viettävällä rantakaistaleella vettä kohti. Muutamat yrittivät karata rantaheinikkoon. Ne heiluttelivat saksiaan ja haparoivat niillä toisiaan ja tuuppivat niiden avulla itseään liikkeelle. Kun rapu pääsi veteen, oli yksi vilaus kun se kahmaisi vettä läpyskäisellä pyrstöllään ja katosi tummiin syvyyksiin.

Otimme rapuja käteenkin selkäpanssariin tarttumalla. Karhean syheröisestä ja kovasta pinnasta ote piti hyvin. Käänsimme ravun altpäin tutkittavaksi. Alapuolelta elukka vasta oli erikoisen näköinen, hyvin värikäs. Siinä oli kellanruskean, sinisen ja harmaan sävyjä ja paljon heiluvia jalkoja, isompia ja pienempiä pyrstöön asti. Kiinnostavia olivat myös näkymättömiä ohenevat pitkät tuntosarvet, joilla rapu tunnusteli herkeämättä ympäristöönsä hädisään kuivalla maalla. Pitkien tuntosarvien lisäksi rapuilla oli niiden yläpuolella lyhyempiä viiksiä kuin nenätupsu. Kunnolla emme sen suuta löytäneet monien suuvärkkien -piikkien ja heiluvien pikkujalkojen takia. Ja ne ihmeelliset tummat tappisilmät, niissä riitti tutkimista. Silmätappeja rapu käänteli eri suuntiin. Se tuijotti äkäisen näköisenä meitä tappisilmillään. Kun silmää kosketti sormella, se painui äkkiä alas melkein näkymättömiin.

Kun isä oli saanut veneen narun kiinni aitatolppaan, hän antoi meille tukevan sinkkiämpärin. Siihen otettiin kaikkein suurimmat ravut äidille tupaan. Muut piti äkkiä heitellä jokeen. Joskus isoja rapuja oli ämpärin täysi kattilaan vietäväksi. Silmät tapillaan seisoiimme penkillä ja tuijotimme kattilaan, kun äiti pudotti ne rapu kerrallaan kiehuvaan veteen. Ne muuttuvat heti tulipunaisiksi. Sellaisena päivänä hiilillä paistettujen särkien lisäksi oli iso vati kukkuroillaan suuria punaisia rapuja. Niitä riitti monta kappaletta jokaiselle. Rapujen syöminen vei kauan, koska se oli kovin hankalaa. Yksinkertaisimmillaan puraistiin saksen paksu kohta rikki ja imettiin ravunliha suuhun.

Ikuisiksi muistoksi mieleeni on jäänyt yksi kesäyö, jolloin söin yksin 21 rapua ruisleivän ja maidon kanssa! Vuosi lienee ollut 1959, jolloin olin 12-vuotias. Olin illan piirileikkikonvassa maamiesseuran talolla. Kun tulin kotiin myöhäillasta, keittiön pöydällä oli kukkura lautasellinen keitettyjä rapuja. Vähitellen napsin niiden kaikki saksilihat, koska oli nälkä. Kuorijätettä tuli kaksi lautasellista. Se on ollut elämäni paras rapuateria.

Rapuja oli Jänisjoessa paljon 1960-luvulle aina ravun kaupalliseen tehopyyntiin asti. Seurasimme kotimme kuistilta Niiralan miesten perätuuppariveneiden ajelua letkassa pitkin jokea. Veneet oli lastattu kukkuroilleen rapumertoja, jotka paluumatkalla jaettiin pyytämään pitkin joen rantoja. Niitä oli kilometrikaupalla. Tätä näytelmää kesti muutamana kesänä ja sitten se loppui. Ravut katosivat kokonaan. Rapurutto oli tullut Jänisjokeen. Tuliko rutto ostomertojen mukana vai jokea myöten vastavirtaan rajan takaa? En tiedä. Olen onneksi kuullut, että Jänisjoen rapukanta olisi hiukan elpymässä tällä vuosituuhannella.

Harri Salminen, Helsinki

Rapureissu rajavyöhykkeelle

Isäni Heimo Salmisen syntymästä tuli joulukuussa 2014 kuluneeksi 100 vuotta. Hän oli metsästäjä, kalastaja ja ennen kaikkea ravustaja ihan viimesen päälle. Eläkepäivinään äijä myi tuhansia, itse kehittämiään ja rakentamiaan, kokoontaitettavia rapumertoja ympäri Suomea eri liikkeisiin. Ei sen veroisia rapumertoja nykyään enää näe.

Kerron nyt erään ikimuistaisen rapureissun tapahtumista. Lappeenrannassa järjestettiin maatalousnäyttely joskus 60-luvun lopulla. Sisareni Kaija ja hänen miehensä Eero olivat siellä töissä ja minulla oli kunnia olla heille jonkinlaisena juoksupoikana. Ravustus oli siihen aikaan meille Salmisille ikään kuin sukuvika, vähän niin kuin verenperintönä saatu tauti. En tässä yhteydessä sukumme muihin vikoihin kehtaa puuttua.

Yhtenä kauniina aurinkoisena päivänä, piipahdin Lappeenrannan torilla ostamassa syöttikalat ravuille, hörppäsin torikuppilassa kahveet kera pakollisen Vedyn ja suuntasin Eeron auton kohti itärajaa. Aina kun tien ali virtasi edes jonkinlainen puro niin sinne siltarummun hämäärään iskin kalanpalan tikulla virran pohjaan kiinni. Ajelin aina rajavyöhykkeelle asti ja syöttikaloja ainakin 2-3 siltarummun alle tökkäsin. Ajelin niin pitkälle kun laki salli, kieltokylttejä kun vastaan tuli niin polttelin odotellessani muutaman tupakin ennen kuin palasin syötettä kokemaan.

Päivä oli aurinkoinen, ensimmäisen siltarummun hämärästä en meinannut syöttiä heti nähdä, joten ajattelin, että virta on sen vienyt. Olin jo poistumassa paikalta kun näin liikettä joen pohjassa. Vettä oli rummun alla ehkä 30–40 cm ja koko syötti oli rapujen peitossa. Rauhallisesti nostelin, paljain käsin, saksiniekkvoja joenpenkalle, 11 kpl sain ylös, kooltaan 12–15 cm, en oikein meinannut onneani uskoa, sen verran kookkaita nuo köriläät olivat.

Samana päivänä soitin Heimo-papalle Valkeakoskelle ja kerroin, että 11 rapua sain, Pappa naurahti ja moitti, että pitikö tuon takia taas kolikoita puhelinkioskiin syöttää. Kun kerroin rapujen koon ja kuinka ja mihin vuorokaudenaikaan olin ne saanut, hän epäili, että olen piipahtanut paikallisessa baarissa ja tottumattomana väkijuomiin höyrypäissäni hourailen. Äijä ei tieteenkään kertomustani heti uskonut, joten pitkään sain häntä vakuutella, että totta se vaan on. Niinhän siinä sitten kävi, että hänet oli heti lähdettävä Valkeakoskelta hakemaan. Eero ja Kaija olivat vuokranneet upean kesämökin Lemiltä maatalousnäyttelyn aikaiseksi majapaikakseen. Siellä Pappa sitten karttojaan tutki ja suunnitteli seuraavan päivän rapureissun strategiaa.

Iskukykyinen oli joukkomme, Heimo-pappa, Suninmäen Eero, Tavelan Jyrki, veljeni Pesla ja minä. Puoliltapäivin matkaan lähdimme, täynnä intoa kohti itä-rajaa köröttelimme, Heimo-pappa edelleen hieman epäuskoisena muisteli, että tuon kokoisia rapuja oli viimeksi nähty ennen sotia. Eihän meillä tietenkään minkäänlaisia lupia ravustukseen ollut, mutta sehän ei tuohon aikaan ketään meistä huolettanut niin lainkuuliaista porukkaa kuin sukumme muutoin onkin, jotenkin tuo ravustus ei vain mielestämme kuulunut lainsäätäjien toimivaltaa tai ehkä pykälät olivat niin vaikeaselkoisia, etteivät ne ainakaan meitä Salmisia koskeneet.

Pappa oli ottanut mukaansa parikymmentä kokoontaitettavaa merta ja saman verran haaveja. Nopeasti ne oli maaston katveessa syötetty ja jokeen laskettu, hiljaa kuin intiaanit konsanaan yrittimme metsän siimekseen sulautua. Äijät otti ekat näkäräiset ja tupakkia polteltiin, aikaisempia rapureissuja kuiskutellen muisteltiin ja suurilla saaliilla kehuskeltiin.

Heti ensimmäinen pyydysten nosto oli todella uskoton, joka merrassa oli komeita rapuja ja varsinkin haavit olivat niin täynnä, että nostettaessa, niistä putoili rapuja takaisin jokeen. Kaikki olivat haltioissaan, varsinkin Pappa. En muista, että yhdelläkään retkistämme hän olisi ollut yhtä innoissaan, kenties myös nautittujen näkäräisten määrä saattoi tunnel-

maan hieman vaikuttaa. Rajavyöhyke tuli kaikkine kieltokyltteineen pian vastaan mutta eihän se saaliinhimoista joukkoamme luonnollisesti pysäyttänyt. Siirryimme jokea alajuoksuun (muistaakseni) ja taas pyydykset veteen. Muutaman kerran ehdittiin paikkaa vaihtaa ja pyydykset kokea kun jokainen reppu ja kuljetusastia oli täynnä rapuja. En muista kumpi, Eero vai Jyrki, lähti kuskaamaan rapuja Lemille ja tuomaan lisää kuljetuskalustoa, muut jäimme edelleen saalistamaan.

Olimme jo hajaantuneet niin, että jokainen pyydysti omalla sektorillaan, erillään muista, kohta jo reput taas pullisteli ja muutkin astiat täyttyivät. Minulla oli Papan vanha kalareppu ja yksi ämpäri. Kun reppu täyttyi niin laskin sen jokivarteen puunjuurelle ja heitin muutaman saniaisen peitoksi. Olimme tässä vaiheessa ravustaneet aika tarkalleen vuorokauden.

Metsästä kuului aika rytinä, joten löin maihin saniaisten joukkoon, ilmeisesti liian myöhään kuitenkin, koska luulen, että tuo eksynyt suunnistaja, numerolappu rinnassaan, ehti minut nähdä.

Kului tunti tai pari kun kuului komento: "Kädet ylös", siinä minä seisoin hölmistyneenä ämpäri puolillaan rapuja ja nuori rajajääkäri, naama punaisena, osoitti minua konepistoolillaan. Hänen seurassaan oli muistaakseni ylikersantti tai yliluutnantti, joku suurempi kapiainen joka tapauksessa ja kaksi siviilipukuista tuimannäköistä herrasmiestä. Yksitellen he meidät joenvarresta poimivat, ravut takaisin jokeen ja turvat tukkoon.

Pappa napattiin viimeisenä, olen edelleen ylpeä hänen kommentistaan rajajääkärille: "Kuulehan poika, ei ole ensimmäinen kerta kun kattelen pyssynpiippua tästä suunnasta, ellet sä nyt äkkiä laske tota torrakkoos niin sä joudut käyttään sitä." Esimies pelästyi melkein yhtä paljon kuin rajajääkäri ja komensi konepistoolin olalle.

Autolle he meidät marssittivat. Pappa kulki joukkomme kärjessä, johtaja kun oli ja siten suurin roisto. Piruillakseen äijä lauleskeli hyväntuulisena: "Pieni polku metsän halki vie alla vanhain lehmusten. Mulle ollut on se onnen tie kesäoisten retkien." Liekö tuon lurituksen ansiota mutta melko leppoisissa merkeissä virkavalta meidät loppujen lopuksi matkaan saatteli. Minua tietenkin korpesi se repullinen (100–150 kpl) rapuja, joka puunjuurelle jäi. Lemille ajelimme hilpeissä tunnelmissa, olihan elämämme saalis jo kuitenkin katiskassa Lemillä.

Kaijan varoituksista huolimatta, Eeron kanssa vain autoa vaihdoimme ja lähdimme reppua noutamaan. Oli jo pimeää kun metsätiellä hyppäsin autosta ja sovimme, että Eero on tasan tunnin päästä samassa paikassa. Sovimme myös, että ellen ole silloin paikalla hän ei missään tapauksessa jää paikalle odottelemaan vaan palaa puolentunnin kuluttua uudelleen.

Löysin reppuni ja omat haavini ja kaksi täpötäyttä mertaa, muiden laskemia pyydyksiä oli aivan toivoton edes etsiä, joten ne jäivät sinne. Kun saavuin sovittuun kohtaamispaikkaan, niin Eero nukkuu autuaana autossa, ja tietenkin auton ovet olivat vielä lukossa. Sain siinä aikani ikkunoita naputella ja autoa heijata ennen kuin sain kuskin hereille. Reppu ja merrat kyytiin ja kohti Lemiä.

Onnellisesti tuo retki päättyi, rapuja tuli reilun vuorokauden retken aikana reilut 2000 kpl, ei ollut Pappakaan moista saalista ennen nähnyt ja hän sentään oli huippusaaliita elämänsä aikana saanut jos kuka. Tavelan Jyrki taisi ainoana käräjille retkestämme joutua ja pienen sakonkin muistaakseni maksoi, joten loppu hyvin, kaikki hyvin. Oli ne aikoja, aikoja ne olivat, usein itärajalle muistoissani palaan.

Tapio Sievälä, Riihimäki

Ennen vanhaan

Meidän naapurin kauppias opetti meitä nöösipoikia ravustamaan. Hän kertoi muitakin tarinoita, mm. ravun on oltava 10 cm pitkä mitattuna peukalon kynnestä sormen hankaan. Rapua ei saa heittää takaisin, vaan se pitää laskea selälleen, että ilma poistuu kuoren alta. Säilytys pitää hoitaa viileässä vesiheinien seassa. Näin kun teette, niin hän ostaa kaikki ravut.

Rapuja oli joessa paljon, olihan vesi puhdasta. Joki virtasi luonnon muovaamassa uomassa. Teimme mertoja kanihäkkien verkoista, pajun vittaksista ja päreistä. Saaliit olivat hyviä päivälläkin. Ravuista saimme muutamia markkoja, kunnes eräänä päivä siniset ravut eivät enää kelvanneet. Hän kyllä otti ne, mutta ei maksanut niistä, olivat muka sairaita. Isoäiti kertoi, että niitä voi keittää itselle ja näytti miten homma hoidetaan. Meitä rytytti silloin, kun kauppias maksoi vain osasta. keitimme niitä saunan padassa ohjeitten mukaan.

Rauhan tultua kulki useita sotilasjunia päivittäin. Menimme myymään rapuja sotilaille. Eräessä vaunussa saksalainen sotilas nähtyään rapumme huusi: hummeri. Sen jälkeen kävelimme junan sivua ja huusimme hummeria. Saimme vähän rahaa, suklaata ja tyhjiä pilsneripulloja, joita ostettiin kanttiinissa takaisin.

Pyyntikelpoista jokea oli monta kilometriä, mutta pyytäjiäkin oli useita. Nyt joen suunta on muuttunut uuteen uomaan ja niin ovat ravutkin hävinneet.

Rapuhan se

Tunturin tuolla puolen kaksi kalamiestä rupatteli venerannassa. Miksi sinulla on vasara paatissa? Saaterin saateri, mitä paholainen minulle teki! Lähetti suuren hämähäkin veden alta. Se räpiköi vedessä ja käveli teljun päällä. Ei kävele enää, kun minä melalla tuhosin sen. Melan lapa siinä halkesi. Miksi vasara? Ei mene rikki sitä lyödessä, jos tulee vielä toinen.

Etelän mökkiläinen on istuttanut rapuja kertomatta muille. Sodan jälkeen rapu oli vielä tuntematon kalamiehelle.

Heikki Sorsa, Suonenjoki

Pyhä eläin

Mittaan oikean etusormeni pituutta peukalon ja kämmenen ihotaipeesta sormen päähän. Se on sadasmiljoonasosa maapallon meridiaanin pituudesta. Ranskalaiset ovat aikoinaan näin tutkineet ja päättäneet kehittäessään metrijärjestelmän. Tuo sormi on siis kymmenen senttiä pitkä. Sama sormi oli minulle kauan sitten tärkeä rapujen kokoa tarkistaessani ennen ostajalle vientiä. Olin näes uuttera ja innokas ravustaja.

Kummallista, että muistan ensimmäisen pyyntikertani, vaikka olin silloin tuskin kaksi-vuotias. Useita vuosia minua vanhemmat siskoni olivat ottaneet minut mukaansa rantaan. He olivat käärineet holhottavansa huovan sisään. Itse kahlasivat kivikossa ja keräsivät saaliin talteen.

Niin. Silloin tällöin nuo rakkaat siskoni herättivät minut katsomaan lipoista löytyneitä tappisilmiiä. Sain hetken tutkia saksiaan heiluttelevia äyriäisiä ja kuunnella sangosta kuuluva litisevää ääntä. Ne hengittivät.

Matalassa lampareen rantavedessä oli oma lipponi. Kummastelin, kun joka kokemakerta siitä löytyi pieni rapu. Lippo oli noin 30 senttiä halkaisijaltaan verkkopohjainen avoin rautalankarengas. Ristinarut ja koho pitivät sen vaaka-asennossa. Syöttinä käytettiin teurastajalta tai kaupasta ostettua jätelihaa. Kala kelpasi liian hyvin, sillä pian ahnaat elukat söivät tai repivät sen irti.

Olimme tietävinämme, että kissan lihan käytön syöttinä laki kielsi. Rapuaikana lienee kuitenkin niin, että ”lakia” rikottiin. Esimerkiksi naapurimme Feelukin oli oudosti kadonnut.

Saalista tuli monena kesänä runsaasti. Alamittaiset päästimme yleensä vapaiksi, mutta ainakin kerran kesässä keitimme ne rannan pyykkipadassa ja herkuttelimme saksi- ja pyrstölihoilla kuin herrasväki Kokkolassa tai Oulussa. Suoliin emme kajonneet, sillä tiesimme, että juhlaillallista seuraavana aamuna varikset nauttivat osansa kupuunsa.

Alamittaisia tuli ylen paljon. Kuitenkin seasta löytyi sen verran ostajalle kelvollisia, että pystyimme rahoillamme hankkimaan syksyllä kumisaappaat tai jopa talveksi huopatosset. Niistä saaliista saamme kiittää rautatienrakentajia, jotka olivat istuttaneet Oulaistenkosken ravut.

Synnyin Oulaisissa tuon kosken reunalla 1929. Vielä 1940-luvulla sain nauttia rautatieväen istutusten satoa, mutta sitten taisi tauti sen viedä.

Pyhäjoki on PYHÄ ja siinä asusti merkittävä eläin. Niin merkittävä, että Oulaisten kaupunki on ottanut sen vaakunaansa ihan kullattuna, täysimittaisena, paljon suurempana kuin tämän kirjoittajan etusormi. Ainakin minulle rapu on pyhä eläin.

Irene Turjamaa, Vesanto

Jokirapu

Ravustuskauden alkaessa heinäkuussa lähtee ravustaja liikkeelle. Ensiksi on ongittu syöttikalat, puhtaat merrat odottavat valmiina ja ne laitetaan joen syvänteisiin. Seuraavana päivänä katsotaan mitä tuli; virkeitä, erivärisiä rapuja – oli ruskeita, lähes mustia, kuparille hohtavia, kovakuorisia, ihania saksiniekkvoja. Nämä sumppuun virtaavaan veteen odottamaan, alamittaiset takaisin kasvamaan, silmä tottuu näkemään mitat.

Sitten haavilla pyytämään, äiti ja pienet ravustajat äänettömästi kävelee joen pohjaa. Veden korkeus on oikea, sululla voi joessa korkeutta säätää. Hiljaa hiipien, oikeassa kädessä haavi, toisessa syötti narussa riippuen, mukana taskulamput. Syötti veteen, hetki odotetaan, rapu lähestyy, tarrautuu syöttiin ja siitä haavilla sankoon. Haavin kanssa on oltava nopea. Tämä tapa on myös lasten kanssa hauskaa ja jännittävää hiippailua iltahämärässä.

Ravut viihtyvät puhtaassa, virtaavassa vedessä. Ravustajan yössä tuoksui syyskesä mesi-angervoineen, joen pohjassa hiekassa kimalsi maasälpä tai kissankulta ja kauniit kivet, joita vesi oli hionut, puhdas joen pohja, jokin suuri simpukka tai vesikasvi kuin akvaariossa.

Illan tummetessa näki yön liikkujia: kiiltomatoja, lepakot lensivät melkein päälle – entisinä aikoina saivat nimen 'pirunhiiri', myös liito-orava. Tänä päivänä paikalla asustaa sauk-koperhe ja poikkeaa matkallaan koskikara. Ravustaja näkee yön ihmeitä, kun hiljaa liikkuu ja seuraa – kuten kerran: orava menee pieneen saareen pörröinen häntä purjeenaan, veneenä käytti kaarnaa, eihän orava ui.

Kaiken työn ja touhun kruunaa rapukestit. Ravut pannaan kiehuvan kuumaan poreilevaan veteen, jossa on suolaa ja joku sokeripala sekä tilliä. Jäähtyneet ravut asetellaan kauniisti tillin kukinnoilla koristeltuna vadille – tuoksu on herkullinen, osa tunnelmaa.

Tämä entinen elämäntapa oli tie onneen, ravustajan kauniisiin yöuniin tallentui mennyt aika, jota ei enää ole. Se on tallessa muistin sopukoissa pahojen päivien varalle. Se oli aikaa, jolloin vesi joessa virtasi puhtaana tarjoten jokiravulle erinomaiset elinot.

RAPUOOPPERALIBRETTO

Parhaan rapulibreton palkinto

Jukka Kekäläinen, Kuopio

Rapuooppera (Polyfoninen maailma) eli What The Fuck Is Going On Here?

Tatuoin Guernican selkääni: sekoitus olen taiteen ja lihan
sekasikiö

Kun salilla vedän paidatta treeniä välkehtivät valoheijastukset lihasmaalauksessa kuin
kaupunkia pommitettaisiin riekaleiksi
sielusta revitty huuto rikotulta sillalta vääristää kasvot kubistiseksi kaleidoskoopiksi
olen härkä joka on ymmärtänyt että punainen vaate on väärä kohde
siksi varastin kuolleen silmäluomelta hopeakolikron jolla arpani raaputin, kohtaloni numerot

Kuoro:

Pällin kutka ja kullin pätkä tätä maailmaa pyörittää
äly ja himo ihmiskunnan luovat kengät nyörittää
talous tarttuu viagraan et se stonaa kasvuun jatkuvaan
voitontavoittelun rulettipöydästä lensi kuula viemäriin ja katosi
ei pidä raharouvan naamaa kasassa edes botoksi
pääoman uho ja luova tuho panee rakenteet uusiksi
ruokapöydällä tanssien panee kansa bluesiksi

(Kaikki kohtaavat supermarketissa ja kaikki markkinoilla on totta, veljeyttä, yhdenvertai-
suutta ja vapautta:

Finanssirotta haluaa turvata omansa ja kavereidensa imemispaikat finanssisuonella
mikään myrkkyy ei tapa välistä vetäjiä globaalimarkkinoilla
finanssi-ilmastointiputket päidemme yllä levittävät tappavaa virusta joka romahduttaa
pilvitalouden niskaamme

Kaikki Olympoksen jumalat ovat siirtyneet istumaan taloustaivaaseen
lukemaan osakekirjoja

uhraamme niille, palvomme niitä, rukoilemme niitä, kilpailemme niiden suosiosta,
vain nuori uhriveri nostaa kultakolikron taivaalle taas loistamaan)

Kuoro:

Asseri kuuli on ravussa rommia kanteli rannalle kookasta pommia
hyppäsi selkään tuon valtavan jytkyn vyöstänsä solmi loimen ja kytkyn
maisteli viikunaa ja vattua heilautti cowboy-hattua
taivaalle nousi laulu huulillaan hilpeä
kohta katsoivat kansat kirkasta pilveä
ratsasti taivaalle raudalla raskaalla hyvästit jätti savupatsaalla
kesti rodeota hetken vain pienen
näemme taivaalla välähdyksen ja sienen
hei juu hopea kun on se niin nopea
alkupaukun iso jytky jymähti
kosmoksen ovi auki rämähti

kaikki alkoi laajeta ja aika kulkea
alku oli kaikkeuden siis aika julkea

("Meillä on tillistä kaulanauhat päässä paperihatut pöydällä paperilautaset nenän alla
snapsilasit Helan går Helan går mukava on laulaa varpaat sannassa silmäillä patsasta
taivaanrannassa")

(Usva nousee hitaasti tuuli kääntää takkiaan rapu ei huomaa veden kuumenemista
torni katoaa pilviin valoa ei enää näy
selkeä maisema haihtuu kartalta kuin hiki haudankaivajan selältä
Mitä on tulossa minkä usva peittää
häränpää miehen vartalo
saksikäsi
ovi on musta hauta tuntemattomaan labyrinttiin)

Kuoro:

Mies kopissaan syvällä on opissaan meni luomistyössä sekaisin yks bit nyt ollaan in very
deep shit
Maailma täynnänsä on mulkkuja ja kusipäitä niitä sikiää kuin likapäässä tätä rapu rapu rapu
rallaa
Minä rukkaseen nenäni niistin tieteen ja taiteen saavutukset kiistin
Olen kansan mies olen jokamies kyllä kansa paremmin ennen kaikki hommat ties
Kyllä siitä jumalakin suuttuu kun väitetään että ilmasto muuttuu
raamattuun yksin turvaan kun Cadillacilla Valtakunnan salille kurvaan
Aina väärässä on ulkopuolinen ryhmä
apina olen lyhytmuistinen ja tyhmä
usein krokotiilinkyyneleitä suren lähimmäisiäni nuolen ja puren
mietin kun juon huoltoasemalla keskaria: on tieteen ja taiteen tehtävä olla politiikan käsikas-
sara
olen ollut töissä raksalla ja vihaan niitä, jotka käyvät herranhuoneessa vain paskalla

Teema 1:

(Puut (kaikki heidän vihreytensä) irrottavat kaarnakuorensa astuvat ulos tuohitakeistaan
vihreäuniformuisina sotilaina hampaiden hopeiset kiväärinluodit välkähtelevät
sormet mustina saksina raiskaavat hameiden alla
Kainalosauvoin laahustaa tyhjäkatseinen päivä
suupielessä roikkuu savuava kranaatilla sytytetty kannon pätkä)

Teema 2:

(Puut (kaikki heidän vihreytensä) luovat nahkansa vihreäuniformuiksi sotilaksi luoteja
hikoileviksi päät koneita joiden käyttöjärjestelmään on koodattu ajastettu tuhoalgoritmi
(When Greed is Good then Dog is God) kotikuusikko turvasatama katoaa sodan usvaan
torni vuorelta ja sen valo ei enää näy edes pinnan alle
Mustakuorinen rapu odottaa mudassa oikeaa hetkeä ryömiä maalle asettamaan teräs-
pyrstönsä alta munat strategisiin kohteisiin

nousevat maihin riisuvat kuorensa syövät todistusaineiston hävittävät jälkensä uppoavat torpedoina mieleen mielikuviin käsityksiin todellisuudesta)

Sampo on koodattu uudelleen merenpohjan kappaleista murheista leivänmurusista joita seurattiin metsässä piparkakkutalolle noita oli keittämässä lapsia mustassa padassa punaisiksi ja sill oli avustaja joka leikkasi saksillaan omat ajatukset kuin peukalot niiltä joit ei saatu hyviks jumalansanalla ja probagandalla kuka heiluttelee kauhaa mitä ja kenelle Sampo jauhaa

(Synnyttävät hirviön härän pää saksikädet odottaa luolassa ihmislihaa)

Pohjan Akka kirkuu roikkurinnoilta tihkuu kuukautisveri väärennetylle maailmankartalle Pohjan Akka UnitedFruitin toimitusjohtaja koston suolaa suussaan halvan työvoiman poikaset ravunpyrstönsä alla

Asiantuntija 1:

"Demokratia on jatkuvasti taistellen kehittyvä evolutiivinen ajatus ja dialogiprosessi dogmi absoluutti jumala suuri johtaja ei istu demokratian valtaistuimella se on aina tyhjänä tätä eivät konservatiivit sisäänlämpiävässä tuvassaan ymmärrä päät toistensa perseissä kielet eturauhasilla" (tämän jälkeen hänet ammuttiin totta kai)

Asiantuntija 2:

"Huippuunsa viritetty rationaalinen voitonmaksimoinnin optimointi vie meidät tulevaisuuteen jonka pimeyttä emme kykene edes kuvittelemaan Yhteiskunnallinen monimuotoisuus on sitä että hampurilaisesta väännetään lukemattomia variaatioita kuluttajan kulutettavaksi ja ulostettavaksi. Demokratiaan eivät kuulu muuttumattomat ikuisen auktoriteetin absoluuttiset käskyt vaan ajassa kehittyvät ja muuttuvat arvot kumoutuvuus ristiriidat rotat rotat järsivät tiensä sisään demokratian taloon aina populismi on demokratian äpäräpoika, herätkää siis valvomaan, ystävät"

(Isistä rakkain ryhtyy lauman päiden kautta viestiään toistamaan vahvistamaan hän herrakansaa kaikin keinoin on oikeutettu puolustamaan on oltava valmis aina lyömään varastamaan murhaamaan Demokratia keitetään paistetaan pilkotaan ja revitään kappaleiksi intressiryhmien toimesta hävitetään alkuperäinen tarkoitus käsite turmellaan käytetään pelkkänä tyhjänä kuorena josta mehut ja liha on imetty pois omilla aivoillaan ajattelevat eli toisin kuin lauma poltetaan eläviltä niin asetetaan naamari hirviön kasvoille, joka tuijottaa sinua peilistä kuin televisiosilmäinen huora)

Usvaa kaikkialla hämärää kukaan ei näe tarkasti eikä tiedä vaikka valehtelevat tietävänsä vaativat uhreja uhrauksia suhteella 1/99 tiedustelija ei palannut kertomaan

Kuoro:

Mä oon Rational Profit Maximizer Man mä oon Rational Fitness Maximizer Man mä bloggaan

facebookkaan twiittaaan kuvastreamin otan mukaan punkkaan kun bittirunkkaan oon
brändätty blandattu kaltattu tuotteistettu muovitettu himassa venaa fitnessmuotivittu ovat
ajatukseni ja työni kuin nippu kyrpiä joita markkinoidaan nakkikioskillä josta projektijuma-
lat ostavat niitä yliopistofirmaan

En ympärilleni katsele kun elän kuplassa omassa kellun kattilassa kohta kiehuvasa punai-
nen olen ja ikuisesti mennyt mitään en tunne nyt
ei mua kukaan kaipaa on aika mennä verkossa säilyä ikuisesti selfienä

Dac-hau hau haukkui koira mustaviiksinen vastas kutsuun massa vinkuen nyt punavi-
herloiset kirjaroviolla poltetaan maa ja veri suonistossa hehkuen voittoon marssitaan
karsintaa ja elintilaa kansa tarvitsee kuria järjestystä ynnä tietöitä antaa puolue kun hallitsee
yksi rotu yksi kansa johtajansa sulkee sydämeen vastarinta sekä taide joutaa tulimereen
helähtelevät ikkunat ja välkkyä puukot pitkät kun tuomionsa saavat parasiitit verenimijät
kätet nousee hail cesar vain kuolemassa kunnia elämä on sotaa sota urheilua
Kotokuusen alla lasten silmät loistaa historia itseään kun toistaa

Aika kosminen rapu luo kuortaan jumiutuu vanhan ja uuden väliin vanhan kuoren pinnalla
muokkautuvat muodostuvat mielikuvat valheet simularcum heijastumat ei liikuta eteen ei
taakse

What The Fuck is Going On Here?

(Hän hiihtää tässä maailmassa tekstissä
pilkkii silmänsä lammesta mustia ahvenia kipristelemään jälle pyrstöjään hiihtää luonnon
maljassa reunuksina metsät ja vaarat loputon taivas yllä ruumis hikoilee ja hengittää
luonnon rytmeissä osana sitä kokonaisuutta päälaki aukenee kosmoksen loputtomaan
sykkeeseen ikuisen kiertokulun käärmeenlauluun vanha panssari putoaa yltä jää jälkeen
kiviluodoksi latu haihtuu jään harmaaseen hikeen mies katoaa metsään sulautuu vihreyteen
ei enää näe ei kuule metsona laulaa näppäilee voitonvarmana vanhana ja uutena valtiaana
samana ja erilaisena maisema outo ja vanha tuttu kuin aina ennenkin auringonnousun
verenpunainen silmäluomi välkkyä
kaiken rakkautesi jätät tämänpuoliseen tyhjin käsin alasti lähdet tuonelanpuoleiseen ikuisiin
rapujuhliin

Jokirapu on myös tarinoita perinteestä ja kulttuurista. Ravustamisesta, ystävydestä ja juhlimisesta. Suomalaisten jokiraputarinoiden kirjo on laaja ja tarinoita on kerätty useisiin eri lähteisiin. Tämän kirjan tarinat ovat Jokirapu on... tarinakisan satoa vuodelta 2015. Tarinat on julkaistu sellaisenaan, jokiraputarinoitsijoiden persoonallista tyyliä kunnioittaen.

Tarinat pitävät jokiravun legenda hengissä ja vievät sitä eteenpäin. Kirjan tarinat kertovat monipuolisesti jokiravun ja ravustamisen merkityksestä ja ovat omalta osaltaan auttamassa suomalaisen luonnon tulevaisuutta.

Kiitokset kaikille tarinoitsijoille ja tarinan aiheille: jokirapu on paras!

